

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

ISSN 1408-7820
9 771408 782003

Poštšina plačana pri pošti 1102 Ljubljana

RAZREDNI POUK

STROKOVNA REVIIJA ZA RAZISKOVANJE IN RAZVOJ PODROČJA RAZREDNEGA POUKA | LETNIK XXIII | 2021 | ŠTEVILKA 2

VPRAŠALI STE

KAKO SE PRIPRAVITI NA PRIHOD PRVOŠOLCEV (GENERACIJE 2021/2022)?

STROKOVNA IZHODIŠČA

Razvijanje občutljivosti za tabu homoseksualnosti z uporabo mladinske književnosti

VIRTUALNI KOTIČEK

Še bolj povezani na Osnovni šoli Dobje

IDEJE IZ RAZREDA

Usposabljanje za vožnjo s kolesom in kolesarski izpit na OŠ Jurija Vege

RAZREDNI POUK

LETNIK XXIII
2021 | ŠTEVILKA 2

Vsebina

Razredni pouk letnik 23 (2021), številka 2

ISSN 1408-7820

Izdajatelj in založnik: Zavod RS za šolstvo

Predstavniki: dr. Vinko Logaj

Uredništvo: Vesna Vršič, Zavod RS za šolstvo (odgovorna urednica), mag. Katarina Dolgan, Zavod RS za šolstvo; Mojca Dolinar, Zavod RS za šolstvo; doc. dr. Nikolaja Golob, Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta; dr. Dragica Haramija, Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta in Filozofska fakulteta; mag. Silva Karim, Osnovna šola Col in samozaposlena v kulturi; Barbara Meglič, Osnovna šola I Murska Sobota; mag. Nada Nedeljko, Zavod RS za šolstvo; dr. Leonida Novak, Zavod RS za šolstvo; dr. Katica Semec Pevec, Zavod RS za šolstvo; Brigita Pinter, Zavod RS za šolstvo; Neža Ritlop, Osnovna šola Turnišče

Naslov uredništva: Zavod RS za šolstvo, Zavod RS za šolstvo, Območna enota Murska Sobota (za revijo Razredni pouk), Slomškova ulica 33, 9000 Murska Sobota, tel. 2/ 53 91 175, faks 02/ 53 91 171, e-naslov: vesna.vrsic@zrss.si

Urednica založbe: Simona Vozelj

Jezikovni pregled: Jezična, Katja Križnik Jeraj s. p.

Prevod povzetkov v angleščino: Ensitra prevajanje, Brigita Vogrinec s. p.

Oblikovanje: Kofein dizajn d. o. o.

Računalniški prelom: ABO grafika d. o. o., zanj Igor Kogelnik

Tisk: Present d. o. o.

Naklada: 560 izvodov

Letna naročnina (3 številke): 33,00 € za šole in druge ustanove; 24,75 € za individualne naročnike; 12,50 € za dijake, študente, upokojene; cena posamezne enojne številke v prosti prodaji je 13,00 €. V cenah je vključen DDV.

Naročila: Zavod Republike Slovenije za šolstvo – Založba, Poljanska cesta 28, 1000 Ljubljana, e-naslov: zalozba@zrss.si, faks: 01/300 51 99

Revija Razredni pouk je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo, pod zaporedno številko 573.

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Poština plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

UVODNIK

- 2 **Samostojnost učencev na preizkušnji**
mag. Nada Nedeljko

VPRAŠALI STE

- 3 **Kako se pripraviti na prihod prvošolcev (generacije 2021/2022)?**
dr. Nina Novak, mag. Tamara Malešević
Ureja: dr. Nina Novak

KOTIČEK ZA BRANJE

- 18 **O praznikih, ki so povezani s knjigami**
Ureja in piše: dr. Dragica Haramija

VIRTUALNI KOTIČEK

- 19 **Še bolj povezani na Osnovni šoli Dobje**
Mateja Frece
Ureja: Mojca Dolinar

RAZSTAVA

- 21 **Igrivost v oblikah in barvah**
Ureja: mag. Silva Karim

AKTUALNO

- 65 **Študijska srečanja za učitelje razrednega pouka v šolskem letu 2021/22**
- 65 **Napoved Konference za učitelje in učiteljice razrednega pouka**
- 65 **Seminarji za učitelje razrednega pouka v šolskem letu 2021/2022**
Ureja in piše: Vesna Vršič

STROKOVNA IZHODIŠČA

- 7 **Razvijanje občutljivosti za tabu homoseksualnosti z uporabo mladinske književnosti**
Mateja Čeh
- 14 **Pomen gibalnih spretnosti za varno hojo in kolesarjenje**
Špela Bergoč

IDEJE IZ RAZREDA

- 22 **Uspešno poučevanje učenca z avtistično motnjo v osnovni šoli**
Nataša Frank
- 27 **Mnenje učencev in učiteljev o ekskurziji**
Katja Eder, Nuša Kuharič
- 33 **Naravoslovni dan na travniku in v gozdu**
Katja Alauf
- 39 **Gibalne dejavnosti za trajnostno mobilnost učencev v razširjenem programu**
Tjaša Zajšek
- 45 **Poklici**
Lea Napotnik
- 51 **Vpliv namiznih iger na otrokov razvoj in primer igre**
Maja Jakovac
- 55 **Usposabljanje za vožnjo s kolesom in kolesarski izpit na OŠ Jurija Vege**
Katja Medija
- 60 **Varna pot vsepovsod**
Urška Breznik

mag. Nada Nedeljko,
Zavod RS za šolstvo

Samostojnost učencev na preizkušnji

Pred časom sem ponovno posegla po pesniški zbirki *Pedenjped*. V njej pesnik Niko Grafenauer na humoren način predstavi lik dečka, ki je nagajiv in razposajen, pa tudi radoveden, pogumen in samostojen kot pravi pesmica *Sam*.

Pesem je v meni sprožila vprašanja: Koliko so učenci razredne stopnje samostojni pri šolskem delu in učenju, pa tudi v prostem času? Koliko in kako se njihova samostojnost aktivno spodbuja v šoli? Koliko in kako se njihova samostojnost izkazuje pri pouku na daljavo v času zaprtja šol zaradi epidemije Covid-19? Kakšna je vloga odraslih pri krepitvi samostojnosti otrok/učencev?

Učitelj z dobrim opazovanjem učencev dokaj hitro oblikuje odgovor na vprašanje, koliko so učenci, ki so mu zaupani, samostojni. Pri iskanju odgovora na vprašanje, kako aktivno spodbujati njihovo samostojnost, pa lahko odgovor predstavlja strokovni izziv. Vendar dober učitelj gradi na predhodnih izkušnjah učencev.

Ni zanemarljivo spoznanje znanosti, da se osnova za samostojnost gradi že v predšolskem času, ko se postavljajo temelji osebnosti posameznika. Za spodbujanje samostojnosti so ključni potrpežljivost, čas, ustrezen vzor starša (vzgojitelja) ter izkazan otrokov interes, da nekaj opravi ali se odloči narediti samostojno. V šoli je pomemben odnos učitelja do učencev ter njegovo razumevanje pomena krepitve njihove samostojnosti.

Primeren odnos do učenca vpliva na to, koliko bo vztrajal pri poskusih, ki jih zahteva učenje samostojnosti. Poskuse samostojnosti je treba spodbujati, prepoznati in tudi pohvaliti ne glede na njihovo uspešnost (napake so lahko priložnost za novo učenje), saj to sočasno vodi do zdrave samopodobe učenca. Ne smemo pa pozabiti, da se učenci med seboj razlikujejo, zato je tudi pri razvoju te veščine treba upoštevati individualne značilnosti in posebnosti posameznika, prav tako pa, da si vsak učenec želi biti čim manj odvisen od drugih.

Vzgoja za samostojnost naj bo visoko na lestvici prioritete vsakega starša, vzgojitelja, učitelja. Potreba po vzgoji za samostojnost učencev se je po pripovedovanju učiteljev in staršev še posebej pokazala v času pouka na daljavo. Pri nekaterih učencih je bila na preizkušnji. Zato se ne sme zamuditi nobene priložnosti za krepitev samostojnosti, saj hkrati z njo učenci krepijo svojo neodvisnost in odgovornost.

Kako visoko je vzgoja za samostojnost na vaši lestvici prioritete?

Kako se pripraviti na prihod prvošolcev (generacije 2021/2022)?

Izkušnje z zaprtjem šol v času od marca 2020 do aprila 2021 so pokazale, da je vzgojno-izobraževalne cilje s poukom na daljavo še posebej zahtevno realizirati pri mlajših učencih (zlasti s prvošolci). Vzrok za to so razvijajoče se zmožnosti otrok, neusvojenost rutin, nesamostojnost pri rabi digitalne tehnologije. Pouk na daljavo še posebej pri prvošolcih poseže v proces usvajanja organizacijskih in učnih rutin, ki so nujne za učinkovito učenje, v razvijajoči se proces socializacije, sprejemanje socialnih pravil ter sprejemanje odgovornosti. Na področju učnih metod in oblik dela na daljavo z mlajšimi učenci je opaziti velik izpad dela s

konkretnim materialom, gibanja in igre, kar posledično pomeni možnosti za izgradnjo napačnega razumevanja in izgradnje konceptov. Primanjkljaji na teh področjih v nadaljevanju šolanja odločilno vplivajo na učenje in poučevanje. V času zaprtja šol se je ponovno odprlo vprašanje pomena prehoda med vrtcem in šolo in razmišljanje o odlogih šolanja s strani staršev zaradi zaprtja vrtcev v tekočem šolskem letu. Na seminarjih o prehodu iz vrtca v šolo se je tako pojavilo vprašanje: **kako se ob vseh teh opažanjih in ugotovitvah pripraviti na generacijo prvošolcev, ki vstopijo v šolo s šolskim letom 2021/2022?**

OPAŽANJA IZ VRTCEV

Vzgojiteljice v vrtcih na strokovnih srečanjih poročajo, da so jih otroci, kljub številnim strahovom o tem, kako bo, ko se bodo otroci po predolgem zaprtju spet vrnil v prostore vrtcev, presenetili s tem, da so hitro spet usvojili rutino, se vključili v dejavnosti, si želeli in vzpostavljali stike z drugimi vrstniki v skupini. Ta »prilagodljivost« se je bolj odražala v drugi starostni skupini, pri mlajših pa je bilo treba spet nekaj časa nameniti uvajanju (zaznati je bilo več joka, več negotovosti, tudi nemira med otroki). Vzgojiteljice poročajo, da je pri nekaterih otrocih zaradi odsotnosti rutine, ki so jo otroci pred zaprtjem že obvladovali, prisotne veliko več zmedenosti, raztresenosti. Opaziti je bilo vzhičenost in navdušenje nad ponovnim stikom z vrstniki, ki je bilo prisotno prve dni in se je kmalu prevesilo v večjo čustveno občutljivost. Vzgojiteljice poročajo, da je bilo več stisk opaziti pri otrocih, ki so bili doma s starši in so edinci – ti so potrebovali več časa, da se vključijo v delo v vrtcu, pri otrocih iz priseljenskih družin so vzgojiteljice opazile upad poznavanja slovenskega besedišča¹. Vzgojiteljice in vzgojitelji posebno pozornost v tem letu posvečajo opažanju prikritih tisk otrok, retrofleksijam in vedenju otrok v skupini.

Opazanja vzgojiteljic in vzgojiteljev iz vrtcev so lahko pomembne vir podatkov o tem, kako se v šoli pripraviti na prvošolce v naslednjem šolskem letu. V nadaljevanju bomo skozi različne vidike prehoda iz vrtca v šolo prepoznali ključne vidike priprave in izvajanja učinkovitega prehoda in uvajanja učencev v prvi razred. Dejavnosti za mehkejši prehod bomo opredelili na štirih področjih glede na osebe, ki so v dejavnost vključene, in glede na čas, v katerem se dejavnost izvaja. Preglednica 1 prikazuje zbirnik dejavnosti (prirejeno po Malešević, T., Novak, N., 2021).

Navedene dejavnosti kažejo, da vstop v šolo ni stvar »enega dne, trenutka«, pač pa proces, ki traja skoraj leto dni v vrtcu in traja še nekaj mesecev po tem, ko je otrok že v šoli. Ko prvošolce sprejemamo v šolo in ko že vstopijo v šolo, pa naj se strokovni aktivni v šolah usmerijo v temeljne pristope za zagotavljanje pedagoške, profesionalne in razvojne kontinuitete.

Kaj lahko postori strokovni aktiv za načrtovanje dela v prvem razredu?

Že v tekočem šolskem letu načrtujemo, kako bomo pridobili relevantne in strokovno utemeljene informacije o učencih, ki prihajajo v prvi razred. Informacije lahko pridobimo od šolske svetovalne službe, saj je le-te pridobila ob vpisu otroka v šolo. Poskrbimo za analizo zagotavljanja profesionalne, razvojne in pedagoške kontinuitete, pri čemer

1 Refleksije vzgojiteljic sta za potrebe tega prispevka posredovali svetovalki ZRSS, dr. Petra Štirn Janota in mag. Helena Klobasa.

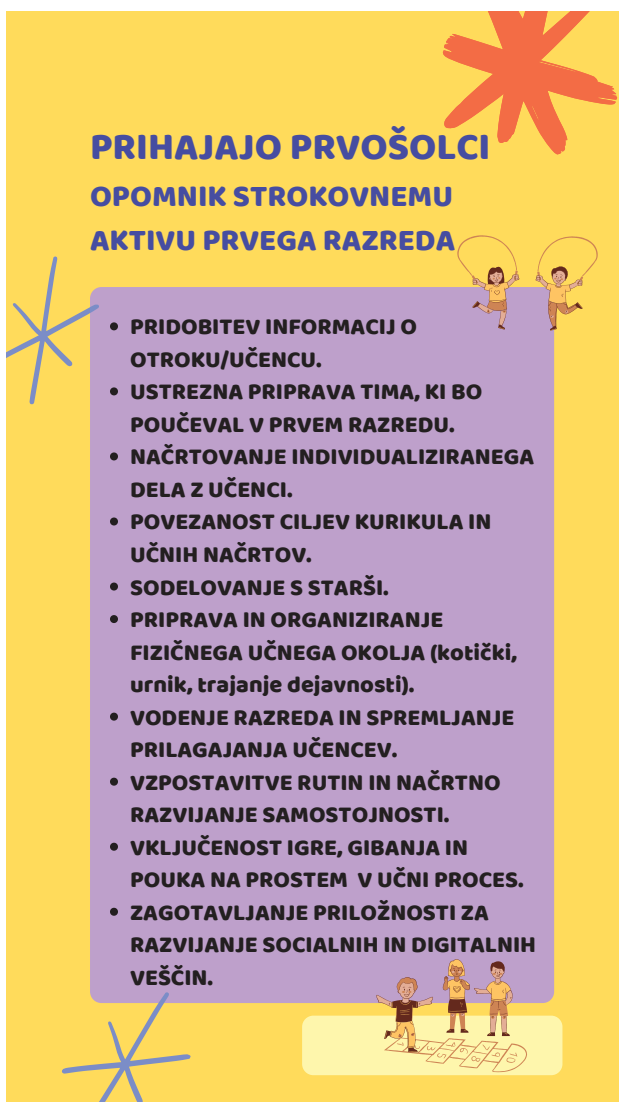
Preglednica 1: Dejavnosti za mehkejši prehod otrok iz vrtca v šolo

DEJAVNOSTI S SKUPINAMI OTROK V VRTCU	DEJAVNOSTI S SKUPINAMI STARŠEV PRED VSTOPOM V ŠOLO
<ul style="list-style-type: none"> Seznani se s fizičnim prostorom šole – ogledi šole (tudi zunanosti, igrišča, učilnic). Srečati z osebami, ki delajo na šoli: pošiljanje pisem ali likovnih izdelkov v šolo; skupni športni dnevi in drugi dnevi dejavnosti, proslave. Seznani se s šolskimi dejavnostmi: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Opazovati pouk in se pogovarjati z otroki o tem.</i> ✓ <i>V vrtcu v okviru tematskega sklopa ŠOLA organizirati dejavnosti npr. v igralnico postavimo šolsko torbo, ki spodbudi otroke k razmišljanju, spraševanju in ustvarjalnim odgovorom, podoživljanju pričakovanj do šole ...</i> ✓ <i>Zgodba podajanka iz vrtca v šolo in nazaj.</i> ✓ <i>Skupna igra otrok iz vrtca in trenutnih prvošolcev in uvedba t. i. tutorstva (pari prvošolca in otroka iz vrtca).</i> <p>Za otroke iz 1. razreda pa so te aktivnosti spodbudne z vidika njihove samopodobe, samozavesti.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Predstavitve in promocija krajših programov in obiskovanje vrtca otrok, ki do zdaj niso bili vključeni v vrtec. Vzgojiteljice pričnejo s sistematičnim formativnim spremljanjem otrok leto pred vstopom v šolo in večkrat govorijo s posameznim starši o otrokovem napredku. Omogočiti staršem pogovor o njihovih dilemah njihovih strahov glede otrokove pripravljenosti na šolo z relevantnimi in strokovnimi informacijami. Na roditeljskih sestankih v organizaciji vrtca in šole predstavljati način dela v 1. razredu – lahko tudi na daljavo. Pri tem poudariti individualizacijo v prvem razredu, delo po koticčkih, pomen dveh strokovnih delavcev in igre. Vpis otroka v 1. razred naj bo prijetna izkušnja za otroka in starša ter priložnost za stik in pogovor o otroku in starševskih dilemah (npr. ob risbi otroka). Staršem omogočiti soočenje z miti o tem, kaj je šola, da šola krajša brezskrbno otroštvo oz. da otrokom vzame eno leto igre. Staršem prikazati pomen optimalnega časa za otrokovo učenje in s tem všolanje med 5. in 7. letom. Strokovna podpora staršem pri ustvarjanju pravih pričakovanj in razbremenitev glede strahov: samostojnost otroka, sodelovanje z vrstniki, skrb zase (higiena), oblačenje.
DEJAVNOSTI ZA POSAMEZNE OTROKE IN NJIHOVE STARŠE	DEJAVNOSTI ZA POVEZOVANJE STROKOVNIH DELAVCEV VRTCEV IN ŠOL
<ul style="list-style-type: none"> Premislek o zgodnjem všolanju otroka. Ugotavljanje pripravljenosti – poročilo vrtca o otroku, odločba OPP ... Kadar starši napovedo, da imajo pomisleke glede otrokove pripravljenosti, se v pogovor lahko pridruži strokovna delavka 1. razreda (poudarimo tri vidike pripravljenost na šolo, in sicer otrokovih potreb po kompetentnosti, samostojnosti in pripadnosti). Koordinacija morebitne vrnitve otroka v vrtec potem, ko je otrok že obiskoval 1. razred (do konca decembra). Spremljanje posameznega učenca s pomočjo pripomočka za zapis izvedenih dejavnosti in spremljanje otroka na posameznem področju dejavnosti kurikula za vrtce za uspešen prehod v šolo (Vir: Cotič Pajtner, J., Zore, N. 2018). 	<ul style="list-style-type: none"> Skupno izobraževanje za strokovne delavce v vrtcih in šolah. Vzgojiteljica iz vrtca v 1. razred prehaja kot 2. strokovna delavka z isto generacijo otrok in se potem vrne v vrtec (36. člen Kolektivna pogodba za dejavnost vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji). Seznaniitev in razprava strokovnih delavcev v šoli o izhodiščih Kurikula za vrtce in strokovnih delavcev v vrtcih z učnimi načrti osnovne šole.

presojamo, ali in kako bomo zagotavljali:

- ✓ pridobitev informacij o učencih, ki prihajajo v prvi razred (informacije lahko pridobimo od šolske svetovalne službe, v večji meri od staršev otroka, ki nam lahko pokažejo tudi njegov portfolio, in tudi iz neposrednih stikov z otrokom);
- ✓ učno okolje s kadri (učitelji, vzgojitelji), ki poznajo razvojne značilnosti učencev in načela zgodnjega učenja (tako zgodnjega kot šolskega – formalnega);
- ✓ načrtovanje individualiziranih dejavnosti in pristopov, izhajajoč iz predznanja posameznega učenca (tudi medpredmetnost);
- ✓ zadostno količino proste in didaktične igre, gibanja ter pouka na prostem;
- ✓ spremljanje otroka na prehodu, njegove prilagojenosti in napredka posameznega učenca;
- ✓ zadostne spodbude za razvijanje socialnih veščin učencev;
- ✓ prilagojenost učnega prostora (koticčki, organizacija prostora) in časa (urnik in trajanje učne ure);
- ✓ povezavo ciljev kurikula in učnih načrtov;
- ✓ sistematično učenje digitalnih veščin učencev (tudi za lažje prehajanje na pouk na daljavo);

- ✓ postopno razvijanje samostojnosti na osnovi že usvojenih in novih rutin učencev (npr. rutina tedna, meseca);
- ✓ vzdrževanje motiviranosti, pripravljenosti za učenje ter radovednosti učencev;
- ✓ učinkovito sodelovanje s starši.

Slika 1: Opomnik strokovnemu aktivu prvega razreda.

V letnem delovnem načrtu šole je priporočljivo načrtovati dejavnosti za zagotavljanje mehkega prehoda med vrtcem in šolo, in sicer za dve generaciji prvošolcev – tisto, ki prihaja v tem letu, in obenem za generacijo prvošolcev, ki prihaja v naslednjem šolskem letu, saj se tako lahko načrtno pripravimo na sprejem prvošolcev in delo z njimi in obenem podpremo starše, ki bodo v tekočem šolskem letu šele vpisovali učence v šolo. Slika 1 predstavlja opomnik aktivu strokovnih delavcev prvega razreda, ki naj v načrtu dela strokovnega aktiva premisli

vse navedene vidike dela v prvem razredu. Na sestankih strokovnega aktiva naj bodo te teme obravnavane tako s teoretičnega kot organizacijskega vidika, predvsem pa izhodišče za spremljanje prilagajanja šole potrebam učencev.

Z vidika pedagoško didaktičnih pristopov naj strokovne delavce prvega razreda vodijo učinkovite strategije, ki postavljajo okvirje dobre poučevalne prakse prvega razreda oz. celotnega 1. vzgojno-izobraževalnega obdobja. Slika 2 prikazuje izhodišča izvajanja učinkovite pedagoške prakse v prvem razredu, ki naj vključuje:

- vključenost učencev v oblikovanje rutin in pravil;
- vključenost učencev v načrtovanje učenja, zagotavljanje dobrega počutja ob ustrezno zahtevnih izzivih;
- povezovanje predmetov, znanj in veščin;
- spodbujanje sodelovanja med učenci in pripadnosti razredu;
- spremljanje napredka in odzivov;
- skrb za jezikovno bogato učno okolje.

»Za razvoj otrokovih akademskih predspretnosti in zmožnosti je ključnega pomena formalno poučevanje in učenje in ne le morebitno čakanje, češ da bo otrok bolj pripravljen za šolo, ker bo eno leto starejši.« (Marjanovič Umek, L., 2016).

Vsaka generacija prvošolcev se razlikuje od druge

Vsaka generacija prvošolcev se razlikuje od druge. Prihajajoča generacija prvošolcev bo drugačna od dosedanjih iz še enega dodatnega razloga: zaradi epidemije – in to bo treba vzeti kot izhodišče pri sprejemanju odločitev o pedagoško-didaktičnih pristopih. Predvidevamo lahko, da se bo prihajajoča generacija prvošolcev razlikovala v upoštevanju dogovorov, vrstnega reda, poslušanju navodil, sodelovanja med učenci.

Če predvidevamo oz. ugotovimo, da bodo primanjkljaji na področju usvojenih rutin in socializacije, postavimo ta dva vidika kot prioriteta.

Na področju rutin se usmerimo na vzpostavljanje:

- **dnevne rutine** (odhod in prihod v šolo, oblačenje, hranjenje, toaleta, shranjevanje in uporaba potrebščin, prehodi med dejavnostmi v razredu – npr. med kotički);
- **individualizacijo navodil pri rutinah** za otroke, ki potrebujejo drugačen pristop pri menjavi dejavnosti

Slika 2: Okvir dobre poučevalne prakse v prvem razredu.

in potrebščin, poslušanju navodil in upoštevanju vzpostavljenih dogovorov;

- **razrednih pravil** (piktogrami za situacije, ki so povezane z delovanjem skupine in vključevanjem vseh, kot npr. postavljanje v vrsto, delo dežurnega učenca, informiranje staršev – kako in kje otroci prenašajo sporočila o domači nalogi, obvestila).

Na področju socializacije se usmerimo v vključitev vseh učencev in spodbuditev dobrih odnosov, in sicer tako, da skušamo:

- **opazovati** učence v spontanah in sproščenih dejavnostih v učilnici in na prostem, npr. v prosti igri;
- **opazovati in prepoznati učence**, ki prevzamejo vlogo vodje in prepoznati tiste, ki se ne vključujejo v skupino ali so pri tem zadržani;
- **izdelati načrt aktivacije** in vključitve v skupino za vse učence (možnost spoznavanja posameznega otroka z vidika močnih in šibkih področij je lahko portfolio otroka, ki ga je otrok prinesel iz vrtca);
- načrtno **razvijanje pripadnosti oddelku** pri učencih (npr. »Mi smo 1. a razred in v 1. a razredu so Matija, ki ve veliko o dinosavrih, Špela, ki dobro pripoveduje pravljice, Nika, ki že piše, Luka, ki igra harmoniko ... «);
- iskanje priložnosti za **povezovanje med učenci v različnih aktivnostih** (dnevi dejavnosti, minute za zdravje, obiski staršev in povezovanje z družinami).

Viri in literatura

Bregant, T. (2014). Kdaj je otrok zrel za šolanje?. *Didakta*, XXIV (171), str. 28–31.

Hattie, J. (2021). *Visible Learning Effect Sizes When Schools Are Closed: What Matters and What Does Not*. Pridobljeno 10. 3. 2021 s <https://opsoa.org/application/files/2215/8689/0389/Influences-during-Corona-JH-article.pdf>.

Kolektivna pogodba za dejavnost vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji (1994). PIS – pravno informacijski sistem. Pridobljeno 25. 3. 2021 s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=KOLP19>.

Kurikulum za vrtce (1999). Pridobljeno 25. 2. 2021 s <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Sektor-za-predsolsko-vzgojo/Programi/Kurikulum-za-vrtce.pdf>.

Maleševič, T., Novak, N. (2021). *Prehod iz vrtca v šolo*. Delovno gradivo srečanj z ravnateljci. [Elektronski vir].

Marjanovič Umek, L. (2010). Pojmovanje otroka v sociokulturni teoriji Vigotskega – spremna študija. V L. Marjanovič Umek, S. Gaber (ur.), *Govor in mišljenje* (str. 373–400). Ljubljana: Pedagoška fakulteta Ljubljana.

Marjanovič Umek, L. (2016). Prehod iz vrtca v šolo – pripravljenost otrok za vstop v šolo. *Šolsko svetovalno delo*, 20 (3-4), str. 4–12. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Novak, L. (2016). Šola prilagojena šestletnikom ali šestletniki prilagojeni šoli?. *Šolsko svetovalno delo*, 20 (3-4), str. 37–46. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Pajntar Cotič, J., Zore, N. (2018). *Priporočila za uspešen prehod otrok iz vrtca šolo*. Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 10. 3. 2021 s https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/priporocila-za-vrtce_prehod_9-julij-2018.pdf.

Štirn Janota, P., Klobasa, H. (2021). *Zapis opažanj vzgojiteljev po ponovnem odprtju vrtcev v letu 2021*. Interno gradivo.

Vidmar, M. (2016). Prehod iz vrtca v šolo – pogledi in izzivi. *Šolsko svetovalno delo*, 20 (3-4), str. 13–23. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Mateja Čeh,
OŠ Vodmat

Razvijanje občutljivosti za tabu homoseksualnosti z uporabo mladinske književnosti

---

IZVLEČEK: V prispevku predstavljamo pet izbranih mladinskih književnih del, za katera smo na podlagi analize prikazali in utemeljili, da lahko pomagajo pri detabuizaciji homoseksualnosti, natančneje pri razvijanju občutljivosti mladega bralca do omenjene teme, in tudi ostalih bralcev – predvsem učiteljev. Pomagajo dvigniti toleranco in zmanjšati predsodke in dileme, ki izhajajo iz strahu, najpomembneje pa je, da na nevsiljiv način predstavijo raznolikost, ki nas obdaja. Na podlagi rezultatov izvedene študije primera smo ugotovili, da imata intervjuvani učiteljici pozitivne izkušnje z učenci iz istospolnih družin, vendar analizirane mladinske literature ne poznata, se pa strinjata, da pripomore k razumevanju homoseksualnosti in razvijanju občutljivosti, saj je knjiga tista, ki pomaga pri spodbujanju kritičnega mišljenja, ki je povod za spoštovanje in razumevanje raznolikosti.

Ključne besede: homoseksualnost, otroci istospolnih družin, prepričanja in predsodki učiteljev, mladinska literatura

---

Developing Sensitivity for the Taboo of Homosexuality Using Young Adult Literature

Abstract: The article introduces five selected young adult books for which we have demonstrated and reasoned, based on the analysis, that they can help break the taboo of homosexuality; more specifically, they help develop young adult readers' sensitivity towards the subject as well as that of other readers, mainly teachers. They contribute to greater tolerance and reduced biases and dilemmas arising from fear, and most importantly, they illustrate the diversity around us in an unobtrusive way. Based on the implemented case study results, we have determined that the two interviewed teachers have positive experiences with children with same-sex parents. While they are not familiar with the analysed young adult literature, they agree that it contributes to the understanding of homosexuality and to the developing of sensitivity as books help promote critical thinking that serves as a catalyst for respect and understanding of diversity.

Keywords: homosexuality, children with same-sex parents, teachers' beliefs and biases, young adult literature

---

Uvod

Vse oblike diskriminacije in nasilja v šolah so ovira za temeljno pravico do kakovostnega izobraževanja otrok in mladih in nobena država tako ne more doseči vključujočega in pravičnega kakovostnega izobraževanja, če so učenci diskriminirani ali imajo izkušnjo nasilja zaradi njihove dejanske ali zaznane spolne usmerjenosti, spolne identitete ali istospolnih staršev. Ti so pogosto žrtve ustrahovanja in nasilja v šolah, v družbi, doma in preko družbenih medijev. To ima resne posledice za njihovo dobro počutje in preprečuje odprtost glede njihove osebne identitete, hkrati pa lahko vodi v izostanke od pouka, opuščanje šolskih obveznosti, depresijo, osebno stisko in nenazadnje tudi samomor. Tako kot vsi otroci, imajo tudi otroci iz družine istospolnih partnerjev pravico, da uživajo človekove pravice, imajo varno okolje in v celoti, brez posledic, sodelujejo v družbi kot enakovredni posamezniki. Šolsko osebje, predvsem ravnatelj in učitelji, so zelo pomembni za učinkovit odziv na homofobijo. Igrajo osrednjo vlogo pri vplivanju na učenčeva stališča, kritično mišljenje, spoštovanje in sprejemanje raznolikosti in tudi pri preprečevanju diskriminacije in nasilja ter odzivanja, če se to zgodi. Vendar potrebujejo ustrezno usposabljanje, da postanejo sami sprejemajoči posamezniki, in podporo, da se jim omogoči obravnavanje vprašanj homoseksualnosti in da se prepreči nenamerno posredovanje negativnih sporočil o spolu, spolni identiteti in spolni raznolikosti.

Poznavanje mladinske literature s tematiko homoseksualnosti ima veliko vrednost pri poznavanju trenutne situacije družbe, v kateri živimo, in nam sporoča, ali se premikamo proti sprejemajoči prihodnosti. Branje knjig s tematiko homoseksualnosti ponuja produktivne možnosti za odprtost in razpravo učitelj-učenec o prepoznavanju in sprejemanju različnih spolov, spolnih identitet, spolnih usmerjenosti in oblik družin. Mladinska literatura je lahko sredstvo za razvijanje občutljivosti do individualnih razlik in raznolikosti v šolskih prostorih. Izobraževanje v zgodnjem otroštvu je ključnega pomena za kulturni in socialni prostor, kjer se otroci naučijo živeti z in ob drugih. Izobraževalni sistem je v današnjem času tako naravnano, da otroci spoznavajo različne oblike družin, od posameznega učitelja pa je odvisno, na kakšen način, ta način pa je lahko posledica, da istospolne družine in posamezniki ostanejo zatirani.

Zaradi vse večjega zavedanja o raznolikosti družinskih oblik je definicija družine v nenehnem spreminjanju. 21. stoletje je prineslo povečanje ozaveščenosti do istospolnih družin, vendar pa sprejemanje takih družinskih struktur kljub temu še ni razširjeno (Webb in Knagh, 2016). Čeprav je vir, iz katerega navajamo

definicijo družine, že starejši, ga navajamo zato, ker definicija ne diskriminira nobene družinske oblike. V glavnem pojasnjuje, da so družina »/.../ posamezniki in posameznice, ki s pogodbo ali sporazumno izberejo intimno skupno življenje in delujejo kot enoten družbeno-ekonomski sistem, ki /.../ vsem članom zagotavlja skrb, hrano, socializacijo /.../ in zadošča potrebo po fizični, socialni, ekonomski, čustveni, kulturni in duhovni varnosti« (Minot, 2000).

Socialni in emocionalni razvoj otrok v istospolnih družinah

Študije otrok iz istospolnih družin so se začele v zgodnjih 70. letih 20. stoletja in znanstveno dokazujejo, da lezbični in gejevski starši ne predstavljajo nikakršne psihosocialne nevarnosti za otroke, temveč so ti enako socialno in emocionalno razviti, kot otroci iz heteroseksualnih družin. Riggs, McLaren in Mayes (2009; povz. po Schumm, 2016, str. 26) ugotavljajo, da so otroci z dvema materama podvrženi toplejšemu in bolj ljubečemu starševstvu. Pri mnogih raziskavah so prišli do zaključkov, da na psihološko prilagoditev in na vedenjske težave otroka ne vplivata družinska struktura in spolna usmerjenost otrok (Golombok in Tasker, 2015). Veliko zaskrbljenosti je, da bodo fantje, ki jih vzgajajo istospolne matere, manj moški, in dekleta, ki jih vzgajajo istospolni očetje, manj žensvena. Mnogo raziskav je pokazalo, da so otroci heteroseksualnih staršev v enaki meri podvrženi temu, da se opredelijo kot homoseksualci (Schumm, 2016). Mladostniki, ki so jih vzgajali istospolni starši, imajo več kompetenc, manj vedenjskih težav in večjo stopnjo samozavesti kot vrstniki heteroseksualnih družin. Kljub ugotovitvi, da homoseksualni starši doživljajo večji stres kot heteroseksualni, se to ne kaže v odstopanjih v zdravju in vedenju otrok, dokler se ta stres ne definira kot neposredna ali posredna diskriminacija in stigmatizacija nanje (Bos, Knox, Gelderen in Gartrell, 2016). Nedavne raziskave, ki so primerjale otroke istospolnih družin in otroke heteroseksualnih družin, na podlagi več dimenzij, vključno s samospoštovanjem, prilagajanjem, spolno usmerjenostjo, razvojem identitete in psihološkimi simptomi, so pokazale, da v vsaki izmed teh razsežnosti med obema skupinama otrok ni bilo nobenih razlik (Hart, Mourot in Aros, 2012; Hart, 2012; povz. po Lautier 2016, str. 8). Otroci istospolnih staršev niso prikrajšani in ne trpijo nobenih posledic, ker nimajo mame in očeta hkrati, temveč imajo dve mami ali dva očeta. Bojazen, da bodo imeli oviran socialni in emocionalni razvoj in razvoj seksualne identitete, ali da bodo tudi sami homoseksualno usmerjeni, je popolnoma neupravičena, kot tudi, da bi istospolno starševstvo pustilo negativne posledice na osebno razvoju in bodo zaradi tega bolj nagnjeni k psihičnim ali

vedenjskim težavam. Strinjamo se lahko samo s trditvijo in edino razliko med otroci heteroseksualnih staršev in otroci homoseksualnih staršev, da bodo otroci in družine slednjih bolj izpostavljeni stigmatizaciji v socialnem in šolskem okolju, zaradi prepričanj, ki še vedno veljajo v družbi (Greif in Velikonja, 2004, str. 35). Pri tem je treba poudariti ugotovitev, da sta homofobije in nasilje nad otroki istospolnih staršev izrazitejša, če se pri učiteljih izražajo težave s soočanjem z omenjeno tabu temo in težave s sprejemanjem in odklonilni odnos do istospolnega starševstva. Za uspešno izobraževanje in zdrav ter kakovosten otrokov razvoj je pomembno, da šola podpira raznolikost in da starši/skrbniki in učitelji medsebojno sodelujejo in zagotavljajo varno in prijetno šolsko okolje za vse oblike družin, saj je še kako pomembno, da se otrok počuti sprejetega in da nikoli ne opusti dejstva, da je njegova družina pomembna in edinstvena, kot so vse družine (Farr, Ollen in Oakley, 2016, str. 446–447).

Izkušnje otrok v obdobju osnovnošolskega izobraževanja

Vsakdo, ki ima kaj opraviti z izobraževanjem otrok, od avtorjev in avtoric mladinske književnosti, vsi, ki poučujejo prihodnje učitelje in učitelji sami, se morajo zavedati in upoštevati, da je šolanje za vse otroke. Boleči občutki otrok niso posledica oblike družine, temveč predpostavke večine, da ima vsak otrok očeta in mamo. Otrok iz istospolnih družin ne ogrožajo le vrstniki, temveč tudi kar 39 % homofobičnih pripomb učiteljev in ostalega šolskega osebja (Lautier, 2016, str. 12). Izkušnje učencev iz istospolnih družin kažejo, da so se v večini primerov počutili izključene, ker niso občutili, da se lahko brez negativnih posledic pogovarjajo o svoji družini v šoli. Večina otrok ne želi, da vrstniki vedo, da imajo istospolne starše. Vzrok je strah pred nadlegovanjem in sovražnim, homofobičnim govorom in negativnimi pripombami, da njihova družina ni normalna. Velikokrat gre za prikrita dejanja izključevanja in diskriminacije, ko otrokom in njihovim istospolno usmerjenim staršem ni v celoti dovoljeno sodelovati pri šolskih dejavnostih ali dogodkih (primer: v Družinsko drevo lahko vključijo samo enega izmed staršev, drugega si, v skrajnih primerih, morajo izmisliti) (Kosciw in Diaz, 2008). Pri mnogih negativnih izkušnjah se najde tudi kakšna pozitivna, kjer učitelj odkrito ne odobrava kakršnihkoli kršitev zoper homoseksualce. To je zelo pomemben model za učence. Nekateri učitelji iz slovenskih osnovnih šol izkazujejo podporo in so odprti za raznolikosti, medtem ko drugi izražajo heteronormativnost pri poučevanju in odnosih do otrok, ali pa se zaradi strahu, previdnosti ali sramu in predsodkov raje umaknejo in stvari ignorirajo (Streib-Brzič in drugi, 2011, str. 54–58).

Učitelji, ki so imeli izkušnjo z otrokom iz istospolne družine, so mnenja, da ti izkusijo veliko izzivov v šolskem okolju, vključno s tem, da so zmerjani, se počutijo izključeni, dobijo oznako, da niso normalni, vse to pa vpliva na njihove socialne odnose. Nekateri učenci so glede svojih družin v pogovoru zelo odprti in s ponosom povedo, da imajo dve mami ali dva očeta, vendar se lahko vrstniki, ki tega vidika do takrat ne poznajo, obregnejo ob to in bodo imeli pripombe, da ni normalno imeti istospolnih staršev (Tosi, 2016, str. 63–68).

Učiteljeva prepričanja in spopadanje z lastnimi predsodki in dilemami

Ko gre za otroke, je zelo pomemben vpliv na njihovo dobro počutje in občutek sprejetosti, zato so učitelji, ki imajo pozitivne odnose do spolnih raznolikosti, pomembni za vzgojo v zgodnjem otroštvu. Ker v učilnicah poučujejo in hkrati tudi vzgajajo, igrajo najpomembnejšo vlogo pri izgradnji vključujočega okolja za vse. Velikokrat pa imajo številna napačna mnenja, ki vodijo k malomarnosti do istospolnih staršev in njihovih otrok, saj so prepričani, da je število otrok, ki pripadajo istospolnim družinam, omejeno in zato ni potrebe po prilagojenih praksah, nekateri trdijo celo, da takšne razprave ne sodijo v primarno učilnico. S tem se izognejo neprijetnosti pri razpravljanju o vprašanih spolnosti in spola s svojimi učenci (Smolkin in Young, 2011; Ryan in Martin, 2000; Burt, 2010; Cloughessy in Waniganayake, 2014; povz. po Lautier 2016, str. 24). Busey in Mooney (2014) pišeta o tem, da učitelji nekaterih tabu tem in problemov z učenci ne želijo obravnavati bolj poglobljeno, kot to od njih zahteva učni načrt. Zaskrbljeni so glede objektivnosti predstavitve in se bojijo, da ne bi koga užalili, prizadeli ali povzročili negativnih občutkov. Bojijo se tako odzivov nadrejenih kot tudi staršev in učencev. Imajo občutek nekompetentnosti, strah jih je lastnih stališč in mnenj ter se ne znajo spopadati s predsodki in dilemami, ki jih imajo. Lastno nelagodje, ki ga doživljajo, je odraz strahu pred neznanim in vcepljenimi napačnimi nekritičnimi pogledi. Učiteljev to ne bi smelo odvrniti od profesionalnosti na delovnem mestu, kjer je njihova naloga, poleg poučevanja, tudi vzgajanje strpnosti, sprejemanja in spoštovanja. Ključnega pomena je, da se učitelji o določeni temi podučijo, razvijajo občutljivost in se poskušajo znebiti predsodkov in dilem, ki jih imajo, saj bodo le tako pripravljene biti dober vzor svojim učencem. Več ko o neki temi vemo, bolj smo samozavestni, odprti, lažje steče pogovor, smo boljši svetovalci in dobimo sposobnost življenja v posameznikova občutja, najpomembneje pa je, da ustvarjamo pozitivno razredno

klimo in občutek varnosti. Pri pogovoru mora biti učitelj pozoren na razvojno stopnjo učencev in besednjak temu tudi prilagoditi, nikakor pa ne sme dajati lažnih informacij ali širiti nestrpnosti in sovražnosti. Biti mora iskren, pošten in odprt za vprašanja in stiske učencev in spodbujati sprejemanje in spoštovanje raznolikosti (Haynes, 2001). Mladinska literatura je odličen način vključevanja učencev v pogovor o tem (Rybakova, Piotrowski, in Harper, 2013).

Uporaba mladinske literature s tematiko homoseksualnosti za razvijanje občutljivosti

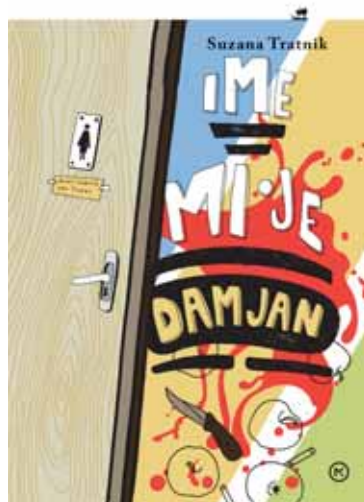
Ker so starši, učitelji in skrbniki zaskrbljeni za prihodnost otrok in so mnenja, da je branje sredstvo za uspeh, je eden glavnih virov socializacije prav mladinska literatura. Starši in učitelji uporabljajo mladinsko literaturo za druženje, izobraževanje in podporo otrokom, ko začnejo dojemati in razumevati svet okoli sebe. Otroci začnejo zaznavati razlike med spoloma že v zelo zgodnji starosti. Ko so stari tri leta, so sposobni razlikovati med moškim in žensko. Otroške knjige navdihujejo domišljijo in vplivajo na ponotranjanje vsakodnevnih norm, do takrat, ko so otroci stari pet let, pa že lahko oblikujejo toge stereotipe. Slikovno gradivo in besedila v mladinski literaturi, s katero se srečujejo v tem procesu, imajo pri tem veliko vrednost. Knjige imajo moč, da pomagajo otrokom najti in razvijati lastno identiteto, obenem pa zagotavljajo njihovo mesto v družbi in svetu kot veljavno, pomembno, enakovredno in enakopravno. Zunanji viri lahko vplivajo na naše osebnosti, saj posamezniki izražajo in ponotranjijo svoje okolje. Vloge, ki jih imajo književni liki v mladinski literaturi služijo kot simbolne reprezentacije, ki zagotavljajo vire identifikacije in navdihujejo moralno vedenje. Besedila in slikovni materiali, ki se pojavljajo, odražajo vrednote družbe. Ker otroci kažejo zgodnje zavedanje svoje spolne identitete, je pomembno razumeti, da potrebujejo mladinsko literaturo, ki ob bok heteronormativnosti postavlja homoseksualnost (Toman 2014). Literatura s tematiko homoseksualnosti je namenjena vsem bralcem, s ciljem spoznanj in razumevanja raznolikosti, služi kot okno; pomaga pa tudi pri identificiranju, je kot ogledalo in podpora, da obstaja še nekdo tak (Sanders in Mathis 2013).

/.../ vse bolj verjamem, da so na ozadju cenzorskih posegov in neodobravanj tabujske tematike v mladinskih besedilih res predvsem predsodki, morda celo strahovi odraslih. Še posebej v to verjamem zato, ker izkušnje učiteljev, ki so se spoprijeli s tovrstno problematiko, govorijo o tem, da celo zelo mlade bralce, npr. otroke v prvem razredu devetletke, tovrstne teme zanimajo – da torej sprejmejo in dojamejo knjige, ki

prikazujejo smrt, ločitev staršev, nasilje, drugačnost, mamila in spolnost, tudi homoseksualnost in spolno zlorabo. Je pa res, da zahtevajo tovrstne teme veliko skupnega pogovora in kritičnega vrednotenja sporočila, navsezadnje pa tudi pedagoške občutljivosti za izkušnje mladega bralca in za morebitne stiske, ki iz njih izhajajo (Saksida 2005; povz. po Vidmar 2005: 215–216).

Predstavitev petih izbranih mladinskih del

Izbrana dela na podlagi predlogov red. prof. dr. Dragice Haramija (Suzana Tratnik: *Ime mi je Damjan*; Alenka Spacal: *Mavrična maškarada*; Lawrence Schimel: *Sosedje in prijatelji*; Justin Richardson, Peter Parnell: *In s Tango smo trije*; Brane Mozetič: *Prva ljubezen*), bomo na tem mestu na kratko predstavili in izpostavili pomembne vidike. Vseh pet del obravnava tabu homoseksualnosti povsem nevsiljivo in tako, da sta razvijanje in izpeljava heteronormativnosti nemogoča. Dvigujejo tolerantnost in zmanjšujejo predsodke in dileme, ki izhajajo iz strahu ter na nevsiljiv način predstavijo raznolikost, ki nas obdaja. Ozaveščajo na način, ki pripomore k odprtosti in kritičnemu mišljenju ter dvigu občutljivosti do te mere, da je odprava predsodkov, strahov in dilem še kako mogoča, če smo pripravljeni brati brez obsojanja. Brati in razumeti, s tem pa postati strpni in spoštljivi posamezniki. Prikazi so odraz družbenega stanja, ki ni samo črno-belo, vmes je veliko mavričnosti, ki so je sposobni videti predvsem otroci, ki predsodkov po navadi še nimajo in s srčno odprtostjo sprejemajo raznolikost, ki bogati mladinsko literaturo in družbo, ki je s takšno literaturo seznanjena.

Ime mi je Damjan (2001) je krajši in prvi sodobni ter izvorni slovenski mladinski roman. V njem se glavni književni lik, devetnajstletni Damjan, spopada z osebno stisko zaradi spolne identitete. Rodil se je kot punca Vesna, vendar se bolje počuti v vlogi

fanta, zato se oblači in obnaša tako, je transspolna oseba. Prijatelji ga po večini sprejmejo takšnega, kot je, včasih naleti na opazke družbe, da se naj ne obnaša možato, ker to v resnici ni. Doma pa ga ne sprejemajo, se ga sramujejo in Damjan se spopada z velikim neodobravanjem. Starše pesti predvsem to, kaj bodo rekli sosodje. Da bi se spremenil, ga pošljejo na skupinske terapije v skupino za samopomoč. Damjan se sam sebi zdi popolnoma normalen in se kot Damjan počuti že od majhnega. Je razumna oseba in čeprav stisko izraža skozi popivanje, kajenje in pretepanje, opisuje svoje tegobe odraščanja in ljubezni zelo zavestno, ve kaj je prav in kaj ne. Mladinski roman je pristna mešanica homoseksualnih izkušenj in odzivov okolice, spolne zlorabe, družinskih razmerij, zaljubljenosti, predvsem pa odraz resničnosti odraščanja. Čeprav je Damjan fikcijski lik, se lahko enostavno povežemo in poistovetimo z njegovo izkušnjo in ugotovimo, da je za vsako masko posameznika razgaljenost, ki je vredna spoštovanja in upa, da bo razumljena in ljubljena.

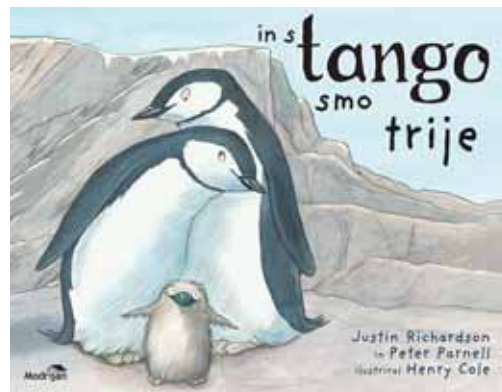

Mavrična maškarada (2013) je prva avtorska slikanica. Skozi različnost spolov je prikazano, da obstajajo tudi medspolne identitete in da ni nujno, da smo samo enega ali drugega spola in da ni narobe, da se zajec obleče v zajklo, narobe ni niti, če ne vemo, katerega spola smo. V slikanici je prikazana dobra preslikava človeške družbe na živali, kar je včasih, kot pojasnjuje Haramija (2015, str. 283), vsaj za odrasle, omiljeni način predstavitve občutljivih tem in predvsem lažje sprejemljivo. Velikokrat je čutiti pritisk s strani nas samih, predvsem pa družbe, da damo vsemu oznako in da vsako stvar opredelimo. Oznake in opredelitve obstajajo predvsem zato, da imamo boljše razumevanje o stvareh, pri tem pa se moramo zavedati, da nekateri ljudje ne želijo biti opredeljeni in da se tudi opredelitve lahko velikokrat spremenijo. Življenje je konstantna evolucija, polna sprememb. Vsakdo ima zato pravico do lastne opredelitve ali neopredelitve spolne usmerjenosti in spolne identitete. Poseganje v svobodo drugega je žalitev in spolov se nam ni treba bati in jih jemati tako resno, kot reče želva Žel. Zraven želve in zajca v slikanici

nastopajo še veverica, srna, polž, črnoglavka, deževnik in pikapolonici. Želva Žel povezuje celotno zgodbo tako, da se na poti na Mavrično maškarado (ples v preoblekah in maskah) sprašuje, katerega spola je. Na poti srečuje omenjene živali, ki so popolnoma brez predsodkov in spolnih stereotipov.

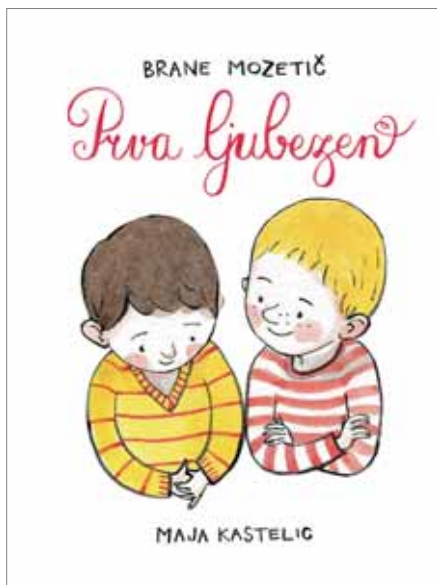

Sosedje in prijatelji (2008) je slikanica, ki predstavi raznolikost družinskih oblik in eno izmed možnosti, kako lahko istospolna partnerja dobita otroka – s posvojitvijo. Glavna književna oseba je Edu, ki ima dva očeta, očija in atija. Na svojo družino je zelo ponosen, ne bi je zamenjal za nobeno drugo, vesel je, da se imajo radi in razmišlja, kako bi bilo lepo, če bi vsak otrok imel tako ljubeče starše. Njegova družina se mu zdi popolnoma normalna, vendar se vsem ne zdi tako. Prikazano je neodobravanje takšnih družinskih oblik, homofobija in diskriminacija. Uporabljena je tudi v družbi velikokrat slišana beseda »peder«, in jasen prikaz, kakšno bolečino in žalost lahko povzroči tistemu, ki je z njo označen. Sporočilo, ki ga slikanica nosi, je zelo poučno in sporoča, da moramo biti, ne glede na razumevanje homoseksualnosti in istospolnih družinskih oblik, spoštljivi so vseh ljudi in da so istospolne družine povsem običajne družine.

In s Tango smo trije (2010) je druga prevedena knjiga v slovenski jezik, ki predstavlja istospolne družine.

Pri tem je ponovno prikazana človeška družba skozi živalski svet, natančneje, prikazan je eden izmed vidikov, kako lahko istospolni par dobi otroka in ga vzgaja v ljubezni in s takšno sposobnostjo, kot vse ostale, heteroseksualne družine. Prikaže tudi, da je ta otrok takšen, kot ostali in da nima nobenih pomanjkajev v socialnem in psihološkem smislu zato, ker ima dva očeta. V tem primeru sta to dva pingvina, Roy in Silo, ki imata glavno vlogo. Vse počneta enako, kot ostali heteroseksualni pingvinji pari, z eno izjemo, ne moreta izvaliti jajca. Zato si poiščeta kamen, ki ga, na njuno srečo in po zaslugi skrbnika Gramzaya, kmalu nadomesti pravo jajce para, ki ga je zavrgel. Treba je omeniti, da je zgodba napisana po resničnem dogodku, ki so se zgodili v živalskem vrtu Centralnega parka v New Yorku in da ta dogodek ni bil nič nenavadnega, če tudi sta bila Roy in Silo prva homoseksualna živalska para, ki sta si ustvarila družino, saj jima ta pravica ni bila odvzeta.

Prva ljubezen (2014) je ilustrirana knjiga, ki prikazuje dva vidika razumevanja. Prvi vidik je prikaz homoseksualnosti, ljubezni med dvema fantoma, ki naleti na jasno in odločno neodobranje vzgojiteljice vrtca, ki sta ga fanta obiskovala. Vzgojiteljica ne razloži, zakaj naj bi bila takšna ljubezen prepovedana in kaže lastne predsodke in spolne stereotipe do istospolne ljubezni. S fantoma se ne pogovori, po tem, ko ju zaloti pri poljubu, jima strogo prepove druženje in da občutek, da sta delala nekaj zelo narobe, noben od njiju pa v tistem trenutku ni točno vedel, kaj. Stvari gredo tako daleč, da Drejkca, enega od fantov, prepíšejo v drugi vrtec. Drugi vidik je avtobiografski vidik, kjer lahko zgodbo razumemo kot avtorjev spomin lastne izkušnje, saj ime prvoosebnega pripovedovalca ni nikjer zapisano. Knjiga prikazuje stisko in žalost ob

zatiranju in neodobranju čustva, ljubezni med dvema fantoma, hkrati pa vsebuje tudi elemente igranja vlog različnih spolov.

Ugotovitve iz lastne študije primera

Pri izvedbi intervjuja z dvema osnovnošolskima učiteljicama smo se osredotočili predvsem na to, ali poznata pet mladinskih del, ki smo jih izbrali, in kakšne izkušnje imata z učenci, ki prihajajo iz družine istospolnih partnerjev. Rezultati so pokazali, da učiteljici ne poznata nobenega izmed petih mladinskih del in jih zaradi tega tudi ne uporabljata pri šolskih učnih urah. Po pregledu knjig sta bili obe mnenja, da so kakovostne in zanimive ter da z njimi ne moremo v celoti odpraviti stališč, predsodkov in dilem odraslih, lahko jih le zmanjšamo in omilimo. Otroci prvega triletja pa, po njenem mnenju, predsodkov in stereotipov še nimajo (učenci so v tretjem razredu povsem normalno sprejeli, da ima deklica dve mami, pa tudi njej se ni zdelo to nič nenavadnega, to je ponosno povedala), zato morajo biti učitelji toliko profesionalni, da se ti niti ne razvijejo. Pripravljeni morajo biti na pogovor in predvsem brez strahu in s pozitivnostjo in spoštljivim govorom in vzgledom zagotoviti varno okolje vsem učencem.

Izkušnje z učenci iz istospolne družine imata učiteljici različne. Pojavljale so se negativne in tudi pozitivne izkušnje. Do negativnih je prišlo predvsem zaradi negativnih pričakovanj in že v naprej določenih predsodkov in obsojanj otroka, da ne more biti drugačen, ker ima dve mami. Učiteljica s to izkušnjo je povedala, da se je veliko naučila in da razume, kako pomembna sta komunikacija in sodelovanje staršev in učiteljev ter odsotnost predsodkov. Obe učiteljici navajata, da so otroci iz istospolnih družin povsem takšni kot vsi ostalih. Ni posebnosti, razen teh, da so bolj dojemljivi in občutljivejši pri zaznavah. Vrstniki so razumevajoči, nimajo odklonilnih stališč, kot jih imajo odrasli, zato bi si morali vsi vzeti zgled po njih.

Sklep

Vsi bi morali imeti možnost brati o različnih oblikah družin in v knjigah najti odraz lastne družine, ne glede na to, ali imajo očeta, mamo, skrbnika ipd., ne glede na to, koliko mam ali očetov imajo. Vsi imajo to pravico, da v knjigah najdejo lastne izkušnje, zato je pomembno poznavanje knjig s tematiko homoseksualnosti in teh ni malo. So kakovostne, ne povzročajo nobenih travm in negativnih posledic, saj na senzibiliziran način predstavijo omenjeno temo. Vsi bi jih morali kdaj prebrati, saj lahko na tak način zmanjšamo, če že ne odpravimo, homofobijo in diskriminacijo. Neizobraženi oziroma neinformirani (ali napačno informirani) umi

so pogosto tisti, ki obsojajo, imajo predsodke, skupek omenjenega pa odraža strah zaradi nepoznavanja teme. Knjige s homoseksualno tematiko zato sodijo v šolski prostor, saj se tam otrok sreča z različnimi oblikami družin. V knjigah je moč najti veliko odgovorov. Učenci so v šoli dovzetni za stvari, opazujejo, zaznavajo, vidijo, če ima kateri otrok dve mami ali dva očeta, in sprašujejo, zakaj. Pomembno pri tem je, da dobijo ustrezne odgovore s strani učiteljev. Če se temu učitelji izogibajo, vzbujajo določeno mero strahu, učenci pa si posledično v lastni nevednosti predstavljajo vse mogoče in si ustvarijo svoje realnosti, ki ne izkazuje nujno strpnosti in sprejemanja. »Ne maramo tistega, kar nam je nerazumljivo, še več, to v nas vzbuja strah,« je del iz pesmi z naslovom Kill the Beast, ki je uporabljena v filmu Beauty and the Beast, navdihnjenem po epidemiji AIDS-a v zgodnjih 90. letih. Besedilo odraža strah mnogih ljudi, ki so ga občutili zaradi obolelih. Knjige lahko pomagajo izničiti strahove in zapolniti prostore nevednosti. Otrokom pomagajo v dobi odraščanja, ko ne vedo natanko, kdo so in zakaj je njihovo življenje takšno; v knjigah najdejo povezave in tolažbo, ki jim jih družba mogoče ne more dati. Sporočajo, da ni narobe, če ima nekdo dve mami ali dva očeta; da smo vsi enakopravni, ne glede na to, koga ljubimo in kakšne starše imamo ter da moramo obravnavati vsakega posameznika enakovredno – na podlagi spola, spolne identitete in spolne usmerjenosti diskriminacija ni sprejemljiva; nobena oblika diskriminacije ni sprejemljiva. Če bodo obkroženi s takšnimi knjigami, bodo postali bolj odprti in strpni v dobi otroštva, mladostništva in pozneje odraslosti. Kot je v intervjuju za Val 202 povedal profesor Igor Saksida (10. marec 2017): »Dobra literatura ni čokolino, ki ga goltamo, ne da bi ga prežvečili. Dobra literatura je skalpel – zareže natančno in globoko.« In takšna literatura je sposobna premikov, odprave predsodkov, dilem in stereotipov.

Zahvala

Neizmerno se zahvaljujem red. prof. dr. Dragici Haramiji in izr. prof. dr. Katji Košir za njuno pomoč in podporo. Prispevek izhaja iz mojega magistrskega dela na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru, katerega mentorici sta zgoraj navedeni.

Viri in literatura

Busey, C., in Mooney, E. (2014). Controversy and Social Studies Teacher Education. *Academic Exchange Quarterly*, 18 (4).

Farr, R., Ollen, E., in Oakley, M. (2016). School Experiences of Young Children and Their Lesbian and Gay Adoptive Parents. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, 3 (4), 442–447.

Golombok, S. in Tasker, F. (2015). Socio-emotional Development in Changing Families. *Chapter in press for Handbook of Child Psychology (7th Edition) Vol. 3 Socioemotional*, 419–463.

Greif, T. in Velikonja, N. (2004). *Evropska zakonodaja na področju istospolnih partnerskih skupnosti: stanje v Evropi in Evropski uniji in v Sloveniji*. Pridobljeno iz: http://www.ljudmila.org/lesbo/lesbo/1920/lesbo_19_20_analiza.pdf.

Haramija, D. (2015). *Vloga živali v mladinski književnosti*. Murska Sobota: Franc-Franc.

Haynes, L. (2001). *Dealing with Social Issues: Helping teachers overcome emotional barriers*. Pridobljeno iz: <http://jalt-publications.org/archive/proceedings/2001/083.pdf>.

Kosciw, J. in Diaz, E. (2008). *Involved, Invisible, Ignored: The Experiences of Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Parents and Their Children in Our Nation's K-12 Schools*. Pridobljeno iz: http://www.familyequality.org/_asset/5n43xf/familiesandschools.pdf.

Lautier, K. (2016). *School Experiences of Children Raised by Same-Sex Parents, and their Families: A Review of Literature*. Pridobljeno iz The University of Malta <https://www.um.edu.mt/library/oar/bitstream/handle/123456789/14805/16BED096.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Minot, L. (2000). *Conceiving Parenthood*. Pridobljeno iz San Francisco: IGLHRC.

Mozetič, B., Kastelic, M. (2014). *Prva ljubezen*. Ljubljana: ŠKUC.

Novšak, F. (2016). *Dečki: roman iz dijaškega internata*. Ljubljana: ŠKUC.

Richardson, J., in Parnell, P. (2010). *In s Tango smo trije*. Ljubljana: Modrijan.

Rybakova, K., Piotrowski, A. in Harper, E. (2013). *Teaching Controversial Young Adult Literature with the Common Core*. Pridobljeno iz: *Wisconsin English Journal*: <http://journals.library.wisc.edu/index.php/wej/article/viewFile/570/612>.

Saksida, I. (2005). Gladina sovraštva, glina bolečine. V J. Vidmar (ur.), *Fantje iz gline* (str. 215–216), Ljubljana: Mladinska knjiga.

Saksida, I. (2017). Val 202: Spetek. [RTV4]. Ljubljana: RTV SLO

Sanders, A. in Mathis, J. (2013). Gay and Lesbian Literature in the Classroom: Can Gay Themes Overcome Heteronormativity? *Journal of Praxis in Multicultural Education*, 7 (1).

Schimmel, L. (2008). *Sosedje in prijatelji*. Ljubljana: ŠKUC.

Schumm R., W. (2016). A Review and Critique of Research on Same-Sex Parenting and Adoption. *Psychological Reports*, 0 (0), 1–120.

Spacal, A. (2013). *Mavrična maškarada*. Ljubljana: ŠKUC.

Streib-Brzič, U., Quadflieg, C., Hayn, E., Završek, D., Sobočan, A., Pan, M., Knezevic,

Z. (2011). *School is out?! Comparative Study "Experiences of Children from Rainbow Families in School" conducted in Germany, Sweden, and Slovenia*. Pridobljeno iz: <https://www.gender.hu-berlin.de/de/rainbowchildren/downloads/studie/sioen>.

Toman, L. (2014). *Queering the ABCs: LGBTQ Characters in Children's Books*. Electronic Theses and Dissertations. Paper 2350.

Tosi, V. (2016). *Teachers' perceptions of creating supportive school environments for children from same-sex parented families*. Pridobljeno iz: http://repository.up.ac.za/bitstream/handle/2263/60985/Tosi_Teachers_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Tratnik, S. (2014). *Ime mi je Damjan*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Vidmar, J. (2005). *Fantje iz gline*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Webb, S. in Kavanagh, P. (2016). *Attitudes Toward Same-Sex Parenting: An Effect of Gender*. Pridobljeno iz: https://www.researchgate.net/publication/309138942_Attitudes_Toward_Same-Sex_Parenting_An_Effect_of_Gender.

Špela Bergoč,
Zavod RS za šolstvo

Pomen gibalnih spretnosti za varno hojo in kolesarjenje

IZVLEČEK: Gibanje je otrokova naravna potreba in predstavlja pomemben del njegovega vsakdana. Ko se otrok giblje, spozna okolje, prostor, čas in samega sebe. S tem pozitivno vpliva na zdrav telesni razvoj, doživlja veselje, z razvijanjem gibalnih sposobnosti in spretnosti pa gradi zaupanje vase. Z gibanjem otrok raziskuje, spozna in dojema svet okrog sebe. Šolske športne dejavnosti (predmet šport, neobvezni izbirni predmeti, razširjeni program, interesne dejavnosti, šole v naravi ...) razvijajo gibalne sposobnosti in podajajo raznolika gibalna znanja, ki so nujno potrebna, da se bo lahko otrok in kasneje odrasel učinkovito spopadal z različnimi izzivi življenja, tudi vključevanjem v cestni promet.

Otrok je že od malih nog aktivni udeleženelec v cestnem prometu in prav zato je pomembno, da ga na to vlogo tudi ustrezno pripravimo. Otroci so v cestni promet vključeni kot pešci in sopotniki v/na različnih vozilih (v avtomobilu, na avtobusu, na kolesu ...). V začetku seveda niso sami in se veščin ravnanja v cestnem prometu učijo z zgledom staršev, starih staršev, vzgojiteljev, učiteljev, starejših bratov in sester ... Slej ko prej pa morajo v cestni promet vstopiti tudi sami in takrat so izkušnje, znanje, veščine in spretnosti bistvenega pomena. Kako torej vplivati na otroka in ga ustrezno opolnomočiti za vključevanje v cestni promet? Katere gibalne sposobnosti razvijati, da bo pri tem uspešen in varen? Katera gibalna znanja podajati, da bo suveren, zanesljiv in samozavesten?

Ključne besede: cestni promet, varnost v prometu, gibalne sposobnosti, pešec, kolesar

Importance of Movement Skills for Safe Walking and Cycling

Abstract: Movement is children's natural need and represents an important part of their everyday life. As they move, they learn about their environment, space and time, as well as themselves. Through movement, they promote healthy physical development, experience joy and learn to trust themselves by developing different

movement skills and abilities. Physical activity is their way of researching, discovering and perceiving the world around them.

School sports activities (subject of Sport, optional elective subjects, extended programme, extracurricular activities, school trips, etc.) contribute to the development of movement abilities and to the learning of various movement skills necessary for children – later also as adults – to successfully face different life's challenges, including road traffic.

Children are active participants in road traffic since early age – either as pedestrians or passengers in different vehicles (cars, buses, bicycles, etc.) – which is why it is important that they be well prepared for the role they play in traffic. At the beginning, they are not alone of course, which means that they learn traffic skills by observing their parents, grandparents, educators, teachers and older siblings. But sooner or later, they have to face traffic by themselves and that is when their experiences, knowledge and skills are key. Therefore, how can we influence children and empower them for active participation in road traffic? Which movement abilities should be developed to ensure their performance and safety? Which movement skills can be taught that would help them develop trust in themselves, reliability and confidence?

Keywords: road traffic, traffic safety, movement skills, pedestrian, cyclist

Uvod

»S prometno vzgojo in konceptom varne mobilnosti želimo otroke, ki so najbolj ranljiva skupina v cestnem prometu, opolnomočiti za varno sodelovanje v cestnem prometu, krepiti njihovo samospoštovanje, veščine in kompetence za vsakodnevno varno udeležbo.« (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, b.d.)

»Varna mobilnost je sodoben način življenja in dela v vrtcih in šolah. Spodbuja in krepi veščine za kulturo vedenja v prometu, zdrav način življenja, odnos do okolja ter ekonomičnost vlog udeležencev v prometu. Varna mobilnost je filozofija življenja, tok današnjega časa in prostora ter potreba vsakega posameznika, ki je povezan z aktivnim načinom mobilnosti.« (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, b.d.)

Rezultati popisa prebivalcev iz leta 1991 kažejo, da je takrat velika večina osnovnošolcev in srednješolcev v šolo prihajalo aktivno (nad 90 %). Nekaj novejših raziskav (Kobe Tavčar, 2015) pa opozarja, da je v Sloveniji kar tri četrtine osnovnošolcev pripeljanih, večinoma z osebnim avtomobilom. Danes so jutranji avtomobilski zastoji v okolici šol nekaj običajnega. V šolo danes peš hodi bistveno manj otrok kot včasih, a ne za to, ker si tega ne bi želeli, ampak ker se njihovim staršem

zdi najbolj praktično in varno, če jih do šole zapeljejo. Aktivna pot v šolo je bistvena za razvoj zdravega življenjskega sloga otrok (Inštitut za politiko prostora, 2019).

Kako telesno dejavnost vključiti v vsakdanjik

V zadnjih letih, ko je tempo življenja postal hitrejši, ko je treba v istem času opraviti več obveznosti, opažamo znatno poslabšanje kakovosti življenja. Ljudje smo postali odvisni od novih tehnoloških pridobitev, kot so avto, dvigalo, tekoče stopnice, ki nam omogočajo hitrejši in udobnejši način dostopa do zelene lokacije. Vedno več se vozimo, uporabljamo različne stroje, ki nam olajšajo delo in čedalje manj uporabljamo svoje telo, zaradi česar pešajo naše telesne zmogljivosti.

Ljudje se tega sicer zavedamo, iščemo trenutke, ko bi lahko nekaj naredili zase, ob tem pa pozabljamo, da možnosti za telesno dejavnost niso omejene le na šport in organizirano rekreacijo, ampak da obstajajo povsod, kjer živimo in delamo. Telesna dejavnost je namreč definirana kot »kakršnakoli sila, izvedena s strani skeletnih mišic, ki se konča s porabo energije nad ravnjo mirovanja.« Sem torej sodijo tudi hoja in kolesarjenje, ki ju lahko opravimo kot način transporta do šole, službe ali trgovine, hkrati pa izboljšujemo telesno kondicijo in zdravje (Moškrič, 2014, str. 10).

Hoja je osnovna in najbolj naravna oblika gibanja in pešci smo najpogostejši udeleženci v prometu. Ne glede na to, kje živimo, je hoja način premagovanja vsakodnevnih razdalj in hkrati najosnovnejša oblika rekreacije. Hoja je zdrava, ne povzroča onesnaženosti okolja, praktična je predvsem za starejše in otroke. Lahko jo izvajamo v različnem tempu in tako vplivamo na različne segmente kondicije. Lahko je sproščen sprehod na svežem zraku ali aktivna oblika rekreacije, s katero krepimo srčno-žilni in dihalni sistem ter ohranjamo mišično maso. Je povsem naravno gibanje, ki mišic in sklepov ne obremenjuje preveč in predstavlja zelo majhne možnosti za poškodbe. Hoja vpliva na razvoj različnih gibalnih sposobnosti. Z ustreznim tempom in dolžino trajanja razvija splošno vzdržljivost, pri otrocih in starejših izboljšuje oz. ohranja ravnotežje ter razvija koordinacijo osnovnih gibalnih struktur.

»Z zgodnjim razvijanjem zdravih navad, kot je pešačenje, vzgajamo ozaveščene posameznike z zdravim in okolju prijaznim življenjskim slogom.« (Aktivno v šolo in zdravo mesto, 2020).

Vsakodnevne razdalje pa lahko na zdrav in koristen način premagujemo tudi s kolesom. Kolo je prvo prevozno in hkrati prometno sredstvo, ki ga otrok lahko vozi sam in se z njim vključi v cestni promet. Je

tudi igralo, s katerim preživlja svoj prosti čas in razvija različne gibalne sposobnosti. Prve kolesarske spretnosti otroci pridobijo že pri štirih ali petih letih starosti, navadno pod budnim očesom in v spremstvu staršev. Za samostojno vožnjo v prometu pa so sposobni šele, ko so stari okrog 10 let. Kolesarski izpit je prvi izpit, ki ga lahko opravi otrok in je prvi pravi dokument, ki otroku daje določeno samostojnost, pravico, da se samostojno vključi v cestni promet ter hkrati odgovornost za varno sodelovanje v prometu. Zato je za otroka na njegovi poti razvoja izredno pomemben!

S kolesarjenjem vplivamo na mnoge segmente gibalnega razvoja in zdravja. Razvijamo vzdržljivost, odvisno seveda od intenzivnosti in obsega vadbe. Izboljšujemo moč mišic spodnjih okončin, pri čemer pa ne obremenjujemo sklepov. Razvijamo ravnotežje in koordinacijo, sploh v začetni fazi učenja oz. ohranjamo v obdobju staranja. Z vožnjo s kolesom v službo ali šolo prihranimo čas, se izognemo prometnim zastojem, nimamo težav s parkiranjem in seveda vplivamo na zmanjševanje onesnaženega ozračja in hrupa, torej varujemo okolje.

Če želimo, da bodo otroci vsakdanje razdalje premagovali s hojo ali kolesom in se čim bolj samostojno in varno vključevali v cestni promet, jim moramo biti s svojim ravnanjem zgled, jih pri tem podpreti in jim omogočiti pridobitev ustreznih znanj in razvoj osnovnih gibalnih spretnosti.

Kako učence pripraviti in vključiti v cestni promet

V učnih načrtih v osnovni šoli je prometna vzgoja medpredmetno področje v obveznem programu in del razširjenega programa šole (interesne dejavnosti, podaljšano bivanje, jutranje varstvo, dnevi dejavnosti ter druge dejavnosti: preventivne akcije, projekti, natečaji, tečaji). Z razvojem gibalnih sposobnosti in spretnosti ter pridobivanjem gibalnih znanj pa se ukvarjamo predvsem pri predmetu šport.

V učnem načrtu za predmet šport je zapisano: »Pouk je usmerjen k procesu bogatenja znanja, razvijanja sposobnosti in lastnosti ter je pomembno sredstvo za oblikovanje osebnosti in odnosov med posamezniki. Z redno in kakovostno športno vadbo prispevamo k skladnemu biopsihosocialnemu razvoju mladega človeka, sprostivni, nevtralizaciji negativnih učinkov večurnega sedenja in drugih nezdravih navad. Ob sprotni skrbi za zdrav razvoj ga vzgajamo in učimo, kako bo v vseh obdobjih življenja bogatil svoj prosti čas s športnimi vsebinami. Z zdravim življenjskim slogom bo tako lahko skrbel za dobro počutje, zdravje, vitalnost in življenjski optimizem.« (Učni načrt za šport, 2011, str. 4).

Cilji predmeta so usmerjeni v:

- zadovoljitev učenčeve prvinske potrebe po gibanju in igri, kar lahko uresničujemo tudi s hojo ali kolesarjenjem v naravi (kolesarski izlet v naravi) ali cestnem prometu (peš k babici na kosilo),
- posamezniku prilagojen razvoj gibalnih in funkcionalnih sposobnosti,
- pridobivanje številnih in raznovrstnih gibalnih spretnosti ter športnih znanj, k čemur sodita tudi hoja ali kolesarjenje in
- čustveno in razumsko dojetanje športa (zavedanje, zakaj sta hoja in kolesarjenje koristna in kako lahko pri tem uživamo) (Učni načrt za šport, 2011, str. 7).

Kako torej lahko naše otroke in mladostnike z vidika motoričnega učenja opolnomočimo za varno vključevanje v cestni promet?

Tako, da:

- omogočimo razvoj vseh gibalnih sposobnosti, skladno z zmoglostmi in starostno stopnjo otrok: vzdržljivost, hitrost, koordinacija, ravnotežje, gibljivost, moč, natančnost,
- omogočimo usvajanje in nadgrajevanje osnovnih gibalnih znanj, jim postavljamo različne in vedno nove gibalne izzive; pri tem upoštevamo osnovna didaktična načela: od enostavnega k zapletenemu, od znanega k neznanemu ...,
- uporabljamo različne gibalne dejavnosti, od naravnih oblik gibanja do premagovanja ovir in spretnosti z različnimi rekviziti,
- organiziramo različne oblike vadbe in tako omogočimo raznolikost in pestrost ter
- jih soočamo z različnimi situacijami v prometu najprej v simulirani izvedbi (poligoni na dvorišču) in potem tudi v realni situaciji.

Slika 1: Osnovne gibalne sposobnosti.

Dejavnosti, s katerimi lahko razvijamo gibalne sposobnosti otrok in jih opolnomočimo za varno in učinkovito hojo ter kolesarjenje tudi v cestnem prometu:

- **vzdržljivost:** hoja, tek, štafetne igre, elementarne igre;
- **koordinacija:** plesne igrice, delo z rekviziti (žoge, kiji, kobile, različni poskoki, mnogokoki ... koordinacijska lestvica);
- **natančnost/preciznost:** zadevanje cilja z žogo, balonom, papirjem ...;
- **ravnotežje:** hoja po črti, klopi, gredi, ograji;
- **hitrost:** kratki šprinti, štafetne igre, igre hitrega reagiranja (dan-noč);
- **moč:** plazenje, lazenje, plezanje, vlečenje, nošenje, potiskanje ...;
- **gibljičnost:** plazenje, lazenje, plezanje, vlečenje, nošenje, potiskanje ...

Sklep

Le z izkušnjo se bodo učenci učili, ponavljali in utrjevali svoje znanje, kar bo pripomoglo k večji samozavesti, zaupanju vase in posledično tudi varnosti. Ne pozabimo, da so v cestnem prometu nepredvidljive situacije, ko moramo odreagirati hitro in instinktivno, da so na cesti tudi udeleženci, ki ne spoštujejo vseh pravil in s tem ogrožajo varnost drugih, da slabo vreme poslabša vidljivost in poveča nevarnost za vse udeležence, da je tehnično brezhibno kolo osnovni pogoj za varno vožnjo in da je v zimskih razmerah bolje opustiti vožnjo s kolesom in se na pot odpraviti peš.

Zato je pomembno, da starši in učitelji spodbujamo učence k aktivnemu in zdravemu življenjskemu slogu, da skupaj z njimi premagujemo razdalje peš ali s kolesom, če je le to mogoče. S tem lahko na preprost način dosežemo vsaj nekaj aktivnih minut vsak dan, kar je pomembno predvsem za tiste, ki v popoldanskem času niso dovolj telesno aktivni. »Ugotovitve programa *Aktivno v šolo* namreč kažejo, da otroci radi hodijo v šolo peš in s kolesom ter da se zelo dobro zavedajo koristi aktivne mobilnosti za zdravje, dobro počutje in za okolje.« (Inštitut za politike prostora, 2020).

Vsak kilometer peš ali s kolesom je koristnejši od vožnje z avtomobilom. In vsak korak, posebej v zimskem času, je boljši od sedenja.

Viri:

- Aktivno v šolo in zdravo mesto. (2020). *Pešbus*. Pridobljeno 10.11.2020 s <https://www.aktivnovsolo.si/pesbus/>.
- Inštitut za politike prostora. (2019). *Gremo v šolo!* Pridobljeno 10.11.2020 s <https://ipop.si/2019/08/29/gremo-v-solo-aktivno/>.
- Kobe Tavčar, A. (2015). *Izvajanje celostne prometne strategije – varne poti*. Gradivo s simpozija v okviru projekta TRA-DOMO in konference projekta PUMAS. Šempeter, 22. aprila 2015.
- Kovač, M. idr. (2011). *Program osnovna šola. Učni načrt. Športna vzgoja*. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport. Pridobljeno 10.11.2020 s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-načiti/obvezni/UN_sportna_vzgoja.pdf.
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (b.d.). *Prometna vzgoja in varna mobilnost*. Pridobljeno 10.11.2020 s <https://www.gov.si/teme/prometna-vzgoja-in-varna-mobilnost/>.
- Moškrič, I. (2014). *Uporaba kolesa kot prevoznega sredstva v službenem času v povezavi z zmanjševanjem stresa*. Diplomsko delo. Ljubljana: Doba, višja strokovna šola.
- Plevnik, A. idr. (2017). Skrb vzbujajoče spremembe v mobilnosti mladih. *Urbani izziv*, 28 (2), str. 70–79. Pridobljeno 10.11.2020 s <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-YYSPSS2F>.
- Ušaj, A. (1996). *Kratek pregled osnov športnega treniranja*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Zavod Republike Slovenije za statistiko (1992). *Rezultati popisa 1991*. Obdelani osnovni podatki. Ljubljana.
- Zavod RS za šolstvo (b.d.). *Varna mobilnost*. Pridobljeno 10.11.2020 s <https://www.zrss.si/strokovne-resitve/ponudba-resitev/varnamobilnost-v-vzgoji-in-izobrazevanju>.
- Zdovc, T. (2013). *Možnost povezovanja športnih in drugih vsebin v vrtcu na temo promet*. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

O praznikih, ki so povezani s knjigami

Vsako leto praznujemo nekaj praznikov, povezanih s knjigami, s književnostjo in se s tem poklonimo avtoricam in avtorjem, ki pišejo dobre pesmi, pravljice, zgodbe, romane. Zanimivo je, da so skoraj vsi ti prazniki zgoščeni v začetni del leta.

8. februar je **Prešernov dan**, slovenski kulturni praznik, zastavljen je bolj široko, posveča se vsem umetnostim. Na ta dan so podeljene tudi najpomembnejše nagrade za področje umetnosti v Sloveniji. Letos je Prešernovo nagrado za življenjsko delo prejel Feri Lainšček, tudi avtor številnih besedil za otroke in mladino, na primer pesniških zbirk *Cicibanija*, *Barvice*, *Pesmi o Mišku in Belamiški*, zbirke pravljic *Mislice*, fantastične pripovedi *Velecirkus argo* in mladinskega romana *Ajša Najša*.

21. marec je **svetovni dan poezije**, to je dan, ki ga je UNESCO namenil promociji branja in bralne kulture. Na ta dan si vsekakor podarimo pesem.

2. april je **mednarodni dan knjig za otroke**; praznujemo ga na rojstni dan Hansa Christiana Andersena, enega najbolj prepoznavnih piscev pravljic na svetu, npr. *Grdi raček*, *Cesarjeva nova oblačila*, *Svinjski pastir*, *Palčica*, *Deklica z vžigalicami*, *Mala morska deklica* in številne druge. Preko organizacije IBBY (International Board on Books for Young People), svetovnega združenja za mladinsko književnost, je vsako leto na vrsti druga država, da pripravi poslanico. Leta 2020 je bila na vrsti Slovenska sekcija IBBY, poslanico je napisal Peter Svetina, plakat je pripravil Damijan Stepančič. Vse poslanice prejšnjih let so dostopne na spletni strani slovenske sekcije, na naslovu: <https://www.ibby.si/index.php/int-ibby/ibby-2-april>. Pred tem so poslanice napisali France Bevk (1968), Ela Peroci (1970) in Boris A. Novak, plakat je prispeval Matjaž Schmidt (1997). Letošnjo poslanico je pripravila sekcija IBBY iz Združenih držav Amerike, napisala jo je pesnica Margarita Engle, plakat je ustvaril ilustrator Roger Mello.

23. april je **svetovni dan knjige in avtorskih pravic**. Na ta dan se v Sloveniji običajno začne teden knjig, ki ga po vsej državi praznujemo s festivali, knjižnimi tržnicami, predstavitevijo avtorjev in avtoric.

8. september je **mednarodni dan pismenosti**. Tudi ta dan je nastal pod okriljem UNESCA, želi pa opozoriti, da je pismenost pomembna na vseh področjih človekovega življenja. Biti pismen je potreba, ne privilegij.

In proti koncu leta, 31. oktobra, je na vrsti še **dan reformacije**, ko se spomnimo na Primoža Trubarja in prvo slovensko tiskano knjigo, Katekizem (1550).

Margarita Engle: *Glasba besed*

Ko beremo, zrastejo duhu peruti.
Ko pišemo, nam zapojejo prsti.

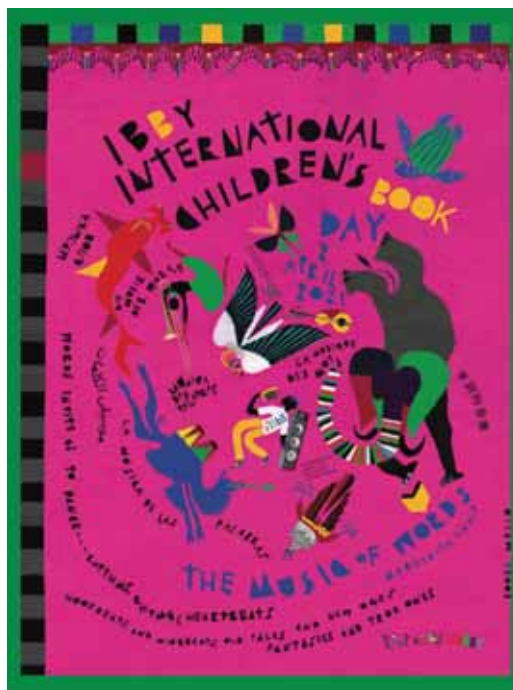
Besede so bobni in flavte na listu,
so ptič, ki se s pesmijo vzpenja, in slon, ki trobenta,
so reka, ki teče, in slap, ki telega,
metulj, ki zakroži
visoko na nebu!

Besede nas vabijo k plesu –
ritmi in rime, utripi srca,
peket in prhut, stare in nove povesti,
take izmišljene, take resnične.

Kadar si udobno ugnezden doma
ali čez meje drviš proti novim deželam
in tujim jezikom, so zgodbe in pesmi
vse tvoje.

Kadar delimo besede drug z drugim, glasovi
postanejo glasba prihodnosti,
mir, prijateljstvo, radost:
melodija,
ki upa.

Prevedla Nada Grošelj

Vir: IBBY Slovenija

Še bolj povezani na Osnovni šoli Dobje

Izobraževanje na daljavo smo učitelji kot tudi učenci na Osnovni šoli Dobje izkoristili kot priložnost, da se preizkusimo v drugačnih oblikah učenja in poučevanja. Uporabljali smo okolje MS Office 365, poudarek je bil na aplikacijah One Note (Class Notebook, elektronski zvezek) in MS Teams.

Elektronski zvezek smo v pouk vpeljevali že leta 2016, zato nam je bila ob prehodu na izobraževanje na daljavo prikrajšana dilema, katero okolje in orodja uporabiti. Že prvi dan lanskega 16. marca smo uspešno zastavili načrt izobraževanja na daljavo in že znano okolje nadgradili s MS Teamsi. Digitalno okolje nam je omogočilo, da smo uspešno krmarili v obeh obdobjih, ko učenci niso mogli v šolske klopi.

K uspešnosti našega dela je pripomoglo dobro sodelovanje in komunikacija med učitelji ter redni

stiki z učenci. Predvsem učenci predmetne stopnje so v tedenskih srečanjih z ravnateljico dajali predloge za izboljšanje izvajanja izobraževanja na daljavo. Na razredni stopnji smo se sproti prilagajali potrebam, ki smo jih zaznali pri stikih z učenci, z njihovimi starši ter v strokovnih debatah s sodelavci. Prav tako smo odpravili zaznane pomanjkljivosti, ki smo jih ob evalvaciji spomladanskega izobraževanja na daljavo evidentirali.

Znotraj okolja MS Teams je potekalo tudi sodelovanje s starši. Za starše sem v ekipi 5. razreda ustvarila kanal, ki je bil namenjen stiku z njimi. V njem so že v času izobraževanja na daljavo potekale mesečne govorilne ure. Tudi sedaj, ko so učenci v šoli, komunikacija ter govorilne ure potekajo preko tega kanala. Prav tako še vedno v okolju MS Teams potekajo roditeljski sestanki.

V petem razredu je pouk na daljavo potekal tako, da smo se vsak šolski dan srečali ob 8.00 na videokonferenci in prvih petnajst minut namenili sproščenemu pogovoru, kjer so učenci lahko podelili vsa svoja doživljanja, ki so jih želeli. Nato smo pričeli s prvim delom pouka, ki je trajal do 9.45. V tem času so učenci vodeno usvajali učno snov. Ob 9.45 je sledil aktivni odmor. Učitelj športa se je videokonferenčno povezal z učenci in z njimi izvedel petnajst minut gibanja. Poleg učencev smo z veseljem telovadili tudi učitelji. Nato je za učence sledil polurni odmor, ki je bil namenjen oddihu, malici ter pripravi na drugi del pouka.

V drugem delu pouka, ki je trajal od 10.30 do 12.00, sem učencem ponudila možnost, da delajo sami v svojem lastnem tempu ali s pomočjo posnetih gradiv ali v videokonferenčni povezavi ob vodenem delu z mano. Redko se je zgodilo, da bi v drugem delu vsi učenci delali samostojno. Vedno je delal vsaj en učenec, vmes pa so se vključevali tudi ostali učenci, ki so pri samostojnem delu naleteli na dilemo, ki je niso znali razrešiti. Pred koncem pouka smo se ponovno srečali in analizirali delo tekočega dne.

Na podoben način sta se poučevanja lotili kolegici iz 3. in 4. razreda. Tudi učitelj 2. razreda se je z učenci srečeval vsakodnevno, vendar v krajšem časovnem obsegu kot učenci od 3. do 5. razreda. Učenci 1. razreda so se videokonferenčno srečali trikrat tedensko po pol ure. Na srečanjih v živo so utrjevali, ponavljali, preverjali in s takim načinom poskrbeli, da so bili vsi čim bolj aktivni. Ker je za učence 1. razreda potrebna podpora staršev, je bilo videokonferenčnih srečanj manj. Učiteljica je podajala navodila in učno snov s pomočjo vnaprej posnetih videov in glasovnih posnetkov, da so lahko

Slika 1: Kanal, namenjen sodelovanju s starši.

Slika 2: Objava znotraj MS Teams ekipe 5. razreda (kanal Družba).

učenci pridobivali znanje takrat, ko so imeli podporo staršev. Izdelke so nato nalagali v kanal Lov na zaklade ter v klepet.

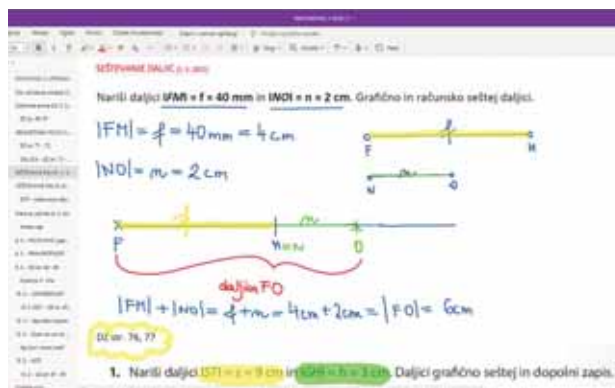
Učni proces preko videokonferenc smo razdelili na tretjine. Eno tretjino časa smo namenili skupnemu usvajanju novih vsebin (z razlago, razgovorom, debato), druga tretjina je bila namenjena samostojnemu delu. Učenci so delali individualno, v dvojicah, skupinah ter samostojno usvajali znanje in nato predstavili svoje ugotovitve. Tretja tretjina časa je bila namenjena interaktivnim nalogam, s katerimi smo preverili usvojeno znanje.

Skrbeli smo, da je v času izobraževanja na daljavo med učenci in učitelji potekala spodbudna komunikacija. Učenci so s časom in vedno pogosteje v skupinski klepet postavljali tudi razna vprašanja, in še preden je učitelj uspel odgovoriti, je že kateri izmed sošolcev zapisal razlago oziroma odgovor.

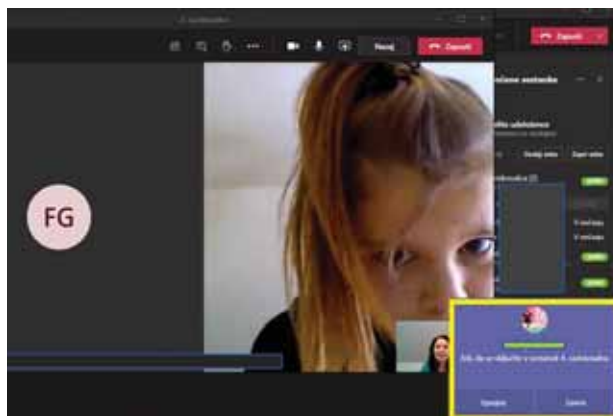
Učenci v 5. razredu so že zelo spretni uporabniki informacijsko-komunikacijske tehnologije, zato so lahko znanje usvajali na različne načine. Pri učenju smo tako uporabljali aplikacije MS Forms, Kahoot!, interaktivni tabli Padlet in Jamboard. Učenci so predstavitve pripravljali v PowerPointu, vso učno snov pa smo ustvarjali v elektronskem zvezku Class Notebook, kjer imajo učenci še danes po predmetih in v kronološkem zaporedju shranjene vse vsebine, ki so nastale v času izobraževanja na daljavo. Prav tako imajo v elektronskem zvezku v kronološkem zaporedju shranjene tekoče vsebine in tabelske zapise, ki nastajajo v šoli, saj na ta način, poleg videokonferenčnega povezovanja, omogočamo učencem, da spremljajo pouk v šoli v primeru, da so odsotni.

Pri osrednjem delu pouka je usvajanje oz. utrjevanje učnih vsebin potekalo v Class Notebooku (e-zvezek) in v okolju MS Teams na različne načine in z uporabo cele palete orodij (klepet, ekipe, dodeljene naloge, videokonferenčna srečanja).

Za ohranjanje motivacije, in da so tudi učenci postali enakovredni partnerji vzgojno-izobraževalnega procesa, nam je bila pri delu v dvojicah in pri skupinskem delu v veliko pomoč decembrska novost znotraj MS Teamsa – Brakeout rooms, ločene sobe znotraj videokonferenčnega srečanja. Kot učiteljica sem z le nekaj kliki znotraj videokonference porazdelila učence v ločene sobe, kjer so lahko raziskovali in usvajali znanje po skupinah. Po preteku časa, namenjenega delu po skupinah, je sistem učence sam vrnil v skupno videokonferenčno srečanje z mano, kjer je sledil razgovor oziroma predstavitev dela po skupinah.

Slika 3: Zapis v e-zvezku (Class Notebook), do katerega imajo dostop vsi učenci.

Slika 4: Spremljanje dela v ločenih sobah ter prošnja učencev druge sobe za vključitev učitelja v njihovo sobo.

Na daljavo smo ustvarili tudi »TV oddajo«, igrali smo se skrivalnice in izpeljali mnogo zanimivih aktivnosti, za katere sem ideje našla v zelo aktivnih Facebook skupinah za učitelje razrednega pouka ter seveda v Sodelov@lnici, spletni učilnici za razredni pouk (ZRSŠ).

Aplikacija MS Teams nam je omogočila, da smo z učenci ohranili vsakodnevni stik. Z njimi smo bili ves čas povezani – videokonferenčno ali v klepetu. Aplikacijo smo v večini imeli naloženo tudi na telefonu in smo na ta način nudili podporo učencem tudi v popoldanskem času. Za ta pristop smo se odločili, ker smo opazili, da učenci potrebujejo stik. V skupinskem (ali individualnem) klepetu so lahko učenci delili svoja doživetja, zanimivosti in tudi stiske ter strahove. V negotovih časih je marsikateremu otroku pomagala učiteljeva pomirjujoča beseda, pohvala, nasvet, pozornost v obliki poslane slike, da so začutili, da so slišani, videni in pomembni.

Pogled v podzemlje, praskanka, Jure Mikuž, 5. r.

Pogled v podzemlje, praskanka, Rok Rupnik, 5. r.

Pogled v podzemlje, praskanka, Julija Bajc, 5. r.

Pogled v podzemlje, praskanka, Hana Mikuž, 5. r.

 RAZSTAVA

Igrivost v oblikah in barvah

Vsi izdelki so iz arhiva likovne pedagoginje Silve Karim.

Prijatelja, oljni pasteli na barvnem papirju, Nik Rovar, 6. r.

Portret mojega psička, patinirana žgana glina, Jakob Karim, 5. r.

Konj, žgana glina, delno glazirana Luka Bajc, 5. r.

Prijateljici, oljni pasteli na barvnem papirju, Tinkara Lampe, 6. r.

Prijatelji, oljni pasteli na barvnem papirju, Karin Kobal, 6. r.

Nataša Frank,
Osnovna šola
Toneta Tomšiča Knežak

Uspešno poučevanje učenca z avtistično motnjo v osnovni šoli

IZVLEČEK: Učitelji osnovnih šol se srečujemo z raznoliko populacijo učencev. Na naši šoli smo se prvič srečali s poučevanjem učenca, ki ima motnjo avtističnega spektra. Njegove se kažejo na področjih govora in jezika, pri socialni interakciji in komunikaciji ter na področjih vedenja, interesov in aktivnosti. Poučevanje omenjenega učenca je za strokovne delavce predstavljalo velik izziv. Začetek je bil težak, vendar smo s preizkušanjem različnih strategij in metod dela uspešno zaključili šolsko leto.

Ključne besede: motnje avtističnega spektra, strategije in metode dela, poučevanje

Successfully Teaching an Autistic Student in Primary School

Abstract: Primary school teachers work with very diverse populations of students. At our school, we were faced, for the first time, with a challenge of teaching a student with an autism spectrum disorder. The student has difficulties in different areas, such as speech, language, social interaction and communication as well as behaviour, interests and activities. Teaching the student was a great challenge for the professional workers, and while it was demanding in the beginning, we managed to successfully end the school year with the help of different strategies and methods of work.

Keywords: autism spectrum disorders, work strategies and methods, teaching

Avtizem

Avtizem je razvojna motnja z nevrološko-biološko osnovo, je vseživljenjska razvojna motnja, ki se kaže že v otroštvu (Macedoni Lukšič, 2006). Gre predvsem za kakovostno spremenjeno vedenje na področju socialne interakcije in verbalne ter neverbalne komunikacije. Obsega širok spekter – od lažjih pa vse do težjih oblik. Medtem ko so nekateri ljudje z avtizmom sposobni živeti relativno vsakdanje življenje, potrebujejo drugi celo življenje strokovno pomoč (Dobnik Renko, 2017). Leo Kanner je leta 1943 prvi uporabil termin *avtizem* (izposojen iz opisov shizofrenije) za opis posebnega vedenja pri otrocih. Hans Asperger je leta 1944 s pojmom *avtizem* opisal bolj inteligentne in funkcionalne otroke (Dobnik Renko, 2017). Avtizem je nevidna motnja, zato ljudje velikokrat mislijo, da je otrok poreden in nevzgojen, medtem ko se odrasli ljudje z avtizmom zdijo okolici največkrat „čudni“. Avtizem je del spektra, ki ga imenujemo motnje avtističnega spektra ali s kratico MAS. Med MAS uvrščamo:

- klasični avtizem (Kannerjev avtizem),
- Aspergerjev sindrom,
- nespecifično razvojno motnjo,
- Rettov sindrom,
- otroško dezintegrativno motnjo.

Avtizem se pri vsakem posamezniku kaže drugače, vendar imajo vsi ljudje z avtizmom težave na treh glavnih področjih. Na področju socialne interakcije in komunikacije in na področju fleksibilnosti mišljenja (Svetovalnica za avtizem, 2016). Ljudje z avtizmom imajo težave tako na področju verbalne kot tudi neverbalne komunikacije. Nekateri avtisti ne govorijo ali imajo omejen govor. Največkrat sporočilo razumejo, vendar raje uporabljajo druga komunikacijska sredstva (znakovni jezik, vizualni simboli). Spet drugi imajo lahko dobro razvite govorne veščine, vendar njihovo komunikacijo otežuje nezavzetost za sodelovanje. Največkrat ponavljajo, kar je nekdo rekel, ali neprestano govorijo le o tistem, kar jim je všeč. Avtisti imajo pogosto težave s prepoznavanjem in razumevanjem čustev in občutij drugih ljudi ter izražanjem njihovih lastnih. Posledično se zato težje vključijo v družbo (Stopnik in Kodrič, 2012; v Križnar, 2016).

Osebe z motnjo avtističnega spektra imajo težave pri vzpostavljanju prijateljstev. Želijo si, da bi se družili z drugimi, vendar ne vedo, kako to storiti. Fleksibilnost mišljenja omogoča, da razumemo in predvidimo vedenje drugih ljudi, osmislimo stvari, vedenja, dogodke ter da si lahko predstavljamo in predvidimo situacije izven naše rutine. Ljudje z avtizmom imajo raje ustaljeno dnevno rutino, saj tako vedo, kaj se bo zgodilo vsak dan. Če rutine ni oziroma se spremeni ali na kakršenkoli način prekine, zna biti zanje svet nepredvidljiv in zmeden. Avtisti so pogosto močno senzorno občutljivi. Občutljivost se lahko nanaša na eno ali več čutil (vid, vonj, zvok, okus in dotik). Posameznik je lahko preobčutljiv (hipersenzibilnost) ali pa premalo občutljiv (hiposenzibilnost) na dražljaje (Shields, 2003; v Zorec, 2016). Avtisti imajo lahko težave tudi pri učenju. To vpliva na vse vidike njihovega življenja (učenje v šoli, učenje vsakdanjih rutin, kot so umivanje zob, rok, oblačenje ipd.). Avtizem se pri vsakem posamezniku kaže drugače, ravno tako tudi težave pri učenju. To pomeni, da bodo nekateri ljudje z avtizmom lahko živeli precej samostojno (zgolj z omejenim obsegom podpore), medtem ko bodo drugi celo življenje potrebovali strokovno pomoč. Pravilna podpora avtistom omogoča, da se učijo in napredujejo.

Značilnosti otrok z motnjo avtističnega spektra

Otroci z motnjo avtističnega spektra imajo težave pri verbalni in neverbalni komunikaciji, vzpostavljanju socialnih odnosov, njihovem razumevanju in vzdrževanju. Lahko so tudi razdražljivi, agresivni, zavračajo pravila, so socialno odmaknjeni, tesnobni, imajo stereotipna vedenja in so nagnjeni k rutinam. Primanjkljaji so lahko lažji, zmerni ali težji (Rogič Ožek, Werdonig, Stes Kaučič, Turk Haskič, Maček, 2015; v

Križnar, 2019). Učitelji lahko z neprimerno strategijo takšne vedenjske vzorce otrok še poglobljajo ali pa jih omilijo, če uporabljajo primerne in strokovne odzive. Otroci z avtističnimi motnjami imajo težave na področju socialne komunikacije in pri socialnih interakcijah. Motnje se pokažejo kot ponavljajoča se gibanja, neobičajna uporaba predmetov, kot je postavljanje barvic v vrsto in podobno. Pojavlja se ponavljajoč govor, togost v mišljenju in vedenju, nagnjenost k rutini in prezaposlenost z lasnimi interesi. Otroke, ki izkazujejo motnje avtističnega spektra, opredeljuje odsotnost očesnega stika, nezanimanje za igro z vrstniki in senzorna občutljivost. Otroci z avtističnimi motnjami so lahko neposredni in iskreni (povedo vse brez sramu), dlje časa lahko počnejo eno in isto stvar, radi imajo red in rutino, občutljivi so na glasne zvoke in svetlobo, izbirčni pri hrani in lahko dajejo videz, kot da prihajajo z »drugega planeta«. Stopnja izraženosti težav se lahko v različnih življenjskih obdobjih in socialnih okoljih spreminja (DSM-5 Diagnostic Criteria, 2013).

Timski pristop dela na šoli

Pri poučevanju otrok z motnjo avtističnega spektra je pomembno timsko delo učitelja, staršev, strokovnih delavcev šole in zunanjih strokovnih institucij ter jasno postavljene meje v šolskem in domačem okolju. Tesno sodelovanje mora potekati med starši in šolo, saj se morajo dopolnjevati in težiti k istemu cilju in vsakodnevni komunikaciji. Ker je vsak otrok edinstven, je pomembno preizkusiti čim več različnih strategij in pristopov, s pomočjo katerih lahko ugotovimo, kaj otroku ustreza in kaj ne. Pri delu moramo biti prilagodljivi in odprti za nove metode in nasvete. Učenčevo samopodobo moramo krepiti z njegovimi močnimi področji in mu na takšen način omejevati možnosti za neprimerno vedenje. V poučevanje vključujemo igro, ki bo omogočila dvig otrokove motiviranosti in spodbudila koncentracijo ter pomnjenje. Otrok bo zadovoljen, kar bo vplivalo na njegov celostni razvoj. Ne smemo pozabiti pohvaliti učenca pred celim razredom, saj bo tako začutil, da je enakopraven, poleg tega se bo v razredu hitreje ustvarila pozitivna klima. Pri otrocih s primanjkljaji na področju govora se je izkazalo, da lažje komunicirajo z uporabo kartic. Svoje želje izrazijo tako, da pokažejo kartico. Pomen kartic najprej predstavimo otroku, zatem pa jih uporabi sam po svoji želji. Kartice mu omogočajo, da nebesedno izrazi svoje želje. Zanimivo je tudi spoznanje, da se otrok z avtizmom med odmori ne sprosti tako kot drugi otroci, ampak se njegovo »vedro« polni skozi cel dan. Pomislimo, kako polno je vedro peto uro pouka (Korošek Zavšek, 2019).

Uspešno poučevanje otrok z avtistično motnjo

Pri učenju otrok z motnjo avtističnega spektra se uspešno uporabljajo različne metode pomoči, kot so DIR Floortime, Pecs, Teacch, ABA terapija in druge. Pri DIR Floortime terapiji terapevt z licenco preko igre spodbuja razvoj govora, izražanja čustev in reševanja konfliktov. Pecs metoda je uporabna pri otrocih, ki še ne zmorejo verbalne komunikacije in le-to nadomestijo s pomočjo posebnih sličic. Za program Teacch je značilno, da nudi osebi oblikovanje individualnega urnika, urejen delovni sistem in vizualno strukturirane naloge. Pri ABA terapiji se program prilagodi vsakemu otroku posebej glede na njegovo starost, potrebe ter močna področja, oblikuje se tudi posebni individualiziran program. Ker je vsak otrok individuuum, je treba vsakič znova poiskati ustrezne metode in strategije dela.

Z otrokom, ki ima motnjo avtističnega spektra, sem se srečala pri svojem delu v vrtcu in v šoli. Delo z omenjenim otrokom je bil zame velik izziv. Z dečkom sva hitro navezala stik. Kot prvošolca sem ga sprejela tudi v prvem razredu, bila sem njegova spremljevalka. Delo v vrtcu se od dela v šoli razlikuje, zato se je bilo treba drugače organizirati. Sledila so izobraževanja in veliko preizkušanj strategij in metod dela in učenja. Povezala sem se z učitelji in spremljevalci na bližnjih šolah.

Delo v prvem razredu

Deček je bil kot prvošolec dokaj aktiven: rad je risal, zelo lepo in natančno je izrezoval sličice različnih predmetov, se marsikdaj prosto sprehodil po učilnici. S pomočjo opazovanja učenca smo ugotovili, da ima deček rad risanje in številke. Imel je velik zaostanek v govornem razvoju, težjo motnjo pri vključevanju v svoje ožje in širše socialno okolje, njegov očesni stik je bil izredno šibak, imel je težje motnje na področju vedenja, na področju aktivnosti. Zelo težko se je vključeval v skupinske dejavnosti, največja težava je bila komunikacija v krogu s celo skupino sošolcev, večkrat je bil precej glasen, kar je motilo ostale učence. Če mu česa ni uspelo opraviti, kot si je, verjetno, sam zamislil, je metal stvari na tla, kričal, cepetal in jokal, saj je v takšnih situacijah najverjetneje doživljal stres. Že malenkosti, s katerimi ni bil predhodno seznanjen, so ga lahko vrgle „iz tira“, zato smo morali vsakodnevno delo načrtovati vnaprej.

Odločili smo se, da mu vsako jutro povemo, kaj se bo dogajalo pri pouku za vsako uro posebej. Prvo šolsko uro smo poskusili najti zanj najprimernejši prostor v razredu in ugotovili, da se najbolje počuti in posledično tudi najlepše dela v svojem umirjenem kotu, zato smo

njegovo mizo postavili tja. Pripravili smo mu slikovni urnik z nalepkami, na katerem je bil vsak predmet označen s posebnim znakom. Ko je bilo ure konec, je oznako za predmet prestavil v posebno posodo in tako točno vedel, koliko ur ga še čaka. Na urnik smo mu nalepili tudi slike logopedinje in socialne pedagoginje, da je vedel, kdaj se pojavita na urniku, in se na to ustrezno pripravil. Na začetku se je namreč dogajalo, da ni želel sodelovati s socialno pedagoginjo. Izkazalo se je, da so se težave glede dela s socialno pedagoginjo, potem ko je imel njeno sliko na urniku, znatno zmanjšale.

Slika 1: Slikovni urnik za učenca.

Z ustreznimi znaki za posamezne predmete smo označili tudi zvezke. Na levo stran mize smo postavili zvezke, v katerih so bile naloge, ki jih je moral narediti. Ko je nalogo opravil, smo zvezek postavili na desno stran mize, nanj pa nalepili zelen znak, ki je še dodatno označeval, da je naloga narejena. Učenec je takoj vedel, koliko dela mora še opraviti.

Da bi izboljšali njegove vedenjske navade, smo uvedli tudi tabelo željenih vedenjskih vzorcev, in sicer tako, da smo prilepili „smeška“ za vsako uspešno opravljeno učno uro. Tabela za spremljanje otrokovega vedenja smo naredili s preoblikovanjem že znanega slikovnega urnika. Pri vsaki uri smo pustili prazen prostor za „smeška“, ki ga je dobil, če je celo uro pridno delal po navodilih učiteljice. Bali smo se, da smo si zastavili

Slika 2: Učenec je najprej naredil, kar je v zelenem predalu, po končani nalogi je položil zvezek v rdeči predal. Tako je točno vedel, kaj in koliko mora še narediti. Urnik s smeški za vsak predmet posebej je prinesel največ uspehov.

previsoke cilje, vendar so se „smeški“ zelo dobro obnesli. Pričakovali smo, da bomo potrebovali veliko več časa za doseganje željenih rezultatov, a je bil že prvi dan zelo uspešen. Če je bilo njegovo vedenje neprimerno in ni naredil nalog, smo na urnik prilepili obraz z žalostnim izrazom. Deček si ni želel, da bi prilepili žalostni obraz, zato se je še dodatno potrudil. Na primer: če je pridno sedel in poslušal v krogu med svojimi sošolci, je dobil „smeška“. Tudi ko je rešil naloge in je lepo pisal, je dobil „smeška“. Če je dobil tri smeške na dan, si je prislužil nagrado, za katero smo se prej dogovorili s starši. Nagrada je bila lahko sestavljanje ali izrezovanje majhnih reči, v čemer je izredno dober, zato ga sošolci pri tem največkrat opazujejo, kar mu tudi godi in pozitivno vpliva nanj.

Vedno znova smo poskušali iskati nove pristope za boljše in uspešnejše doseganje cilja. Pri časovnem omejevanju je bila neuspešna peščena ura, saj smo hitro ugotovili, da je ustrežnejša navadna ura. Večkrat smo uporabili navodila: ko pride veliki kazalec na tri, moraš biti preoblečen za športno vzgojo; ko preštejem do pet, si preoblečen. A tudi pri teh metodah nismo bili vedno

uspešni. Glede na to da je bila njegova pozornost v začetku šolskega leta šibka in kratkotrajna, opažali smo, da se postopoma podaljšuje in izboljšuje.

Občasno so se pojavili tudi slabi dnevi. Dečka smo iz dneva v dan bolje poznali in se z njim povezali, kar nam je omogočilo, da smo že po njegovem obnašanju ob prihodu v šolo lahko ocenili, kakšen dan bo. Ko smo predvidevali, da bo imel najverjetneje slab dan, smo najpomembnejše naloge poskušali opraviti čimprej, saj smo iz izkušenj vedeli, da bo po enajsti uri šolsko delo nemogoče nadaljevati. Ker zelo rad in lepo riše in se pri tem sprosti, smo mu v takšnih primerih pustili, da ustvarja in se tako sprošča ter umirja.

Delo šolskega tima

S timom smo se večkrat sestali in pregledali učenčev napredek. V začetku leta je bil napredek minimalen, proti koncu pa nas je deček večkrat pozitivno presenetil. Deček je imel prilagoditve določene v individualiziranem programu, in sicer: podaljšan čas v vseh fazah učenja, prilagoditev obsega nalog, omogočen umik v času pouka, pomoč pri organizaciji zapiskov, načrtovanju dejavnosti in prilagoditve pri preverjanju in ocenjevanju znanja. Pisno ocenjevanje pri dečku poteka individualno, poteka po krajših sklopih, povečana je velikost pisave, več je nalog dopolnjevanja in povezovanja. Čas pisanja se pri njem podaljša. Upoštevajo se dobri in slabi dnevi.

Cilj je bil, da doseže temeljna znanja pri vseh predmetih. Cilji v individualiziranem programu so bili zastavljeni glede na funkcioniranje in predhodno znanje. Na učnem področju je zastavljene cilje, ob prilagoditvah ter usmerjanju in spodbujanju, dosegal. V prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju smo sledili še ciljem, da pozna in upošteva razredna pravila obnašanja, da upošteva pravila iger, da ne kriči in ne udarja, da oblikuje zapise z velikimi tiskanimi črkami, sodeluje pri vodeni uri v krogu. K delu so ga pritegnile vsebine in učni listi, na katerih so bile stvari, ki so mu bile všeč.

Tempo dela je bil zanj prilagojen celotno šolsko leto. Časovnih omejitev v začetku ni imel, ob koncu obdobja smo ga usmerjali in spodbujali, da je dejavnost opravil v dogovorjenem času. Pri matematiki je preverjanje znanja rešil pred vsemi drugimi učenci. Pri športni vzgoji deček ni hotel delati gimnastičnih vaj, s čimer smo imeli kar nekaj težav. To smo delno rešili s strategijo najprej – potem. Najprej gimnastične vaje, nato pa elementarne igre, ki jih je imel zelo rad.

Ne glede na to, da ima deček težjo govorno jezikovno motnjo, je treba poudariti, da je uspešno zaključil bralno značko. Veliko časa smo iskali knjige, ki bi mu bile všeč, in jih končno našli. Prebral jih je doma, nato pa v šoli po svojih zmožnostih povedal obnovo knjige in upodobil

njeno vsebino. V enem šolskem letu je otrok napredoval na različnih področjih: jezikovno, v socialnih interakcijah, na področju vedenja ter na področju pozornosti.

Uspešne strategije dela: vzpostavitev in delo po dnevnem urniku, ki ga je učiteljica predstavila ob začetku pouka; usmerjanje otrokovega vedenja s pomočjo tabele in smeškov; uporaba kratkih in jasnih navodil; redukcija dejavnikov v okolju, ki bi sprožili otrokovo jezo; socialne igre s poudarkom na razredni klimi in odnosih; možnost umika v miren kotiček v razredu. Strategije dela so se spreminjale na osnovi opazovanja učenca in razredne dinamike.

Specifične prilagoditve: učencu je treba nuditi več časa za izobraževanje, posredovanje informacij mora biti počasnejše, uporabljati moramo jasna in kratka navodila, prilagoditi je treba obseg nalog in jih razporediti na posamezne enote. Učenec potrebuje strukturirane dejavnosti, rutino, slikovne urnike, prilagojen sedežni red, možnost umika, treba je upoštevati zastavljene časovne okvirje, vse spremembe morajo biti najavljene pravočasno. Takšen učenec potrebuje več odmorov.

Prilagoditve pri ocenjevanju: podaljšan čas pri ocenjevanju znanja in odgovarjanju na vprašanja (učenca najprej pokličemo po imenu, šele nato postavimo vprašanja, ki morajo biti jasna in kratka). Uspešnejše se izvaja individualno ocenjevanje. Priporočljivo je, da je preverjanje oziroma ocenjevanje napovedano. Velikost pisave naj bo povečana, prav tako razmiki med vrsticami, črta za odgovor naj bo dovolj dolga. Lahko mu omogočimo zapisovanje na računalnik. Otrok bo uspešnejši, če bo lahko izbiral med nalogami izbirnega tipa. Dečku so všeč tudi naloge dopolnjevanja in povezovanja. Ocenjevanje izvedemo in ga časovno ne prestavljamo, razen če se učenec slabo počuti oziroma je vznemirljen. Učitelj daje večji poudarek ustnem ocenjevanju, to mu omogoča postavljanje podvprašanj. Otroka lahko oceni tudi v manj formalnih okoliščinah. Upoštevati je treba otrokove zmožnosti in biti tolerantni do napak, ki izvirajo iz primanjkljajev oziroma motenj (Ožek, S, Cesar, M., Prešern, J., E., in drugi, 2019, str. 19).

Sklep

Kljub težavam, ki so se pojavljale v učnem procesu, lahko trdimo, da je delo z otroki z MAS za strokovne delavce izziv. Soustvarjalni proces je treba od začetka do cilja skrbno načrtovati in delati preudarne korake. Vsekakor morata poleg strokovnjakov svoj delež dodati tudi družina, ki se pogosto znajde v stiski, in otrok sam, ki mora premagovati mnoge življenjske prepreke.

Učno okolje za avtiste mora upoštevati otrokovo rutino, prostor za umiritev, strukturiran urnik, pravočasno pripravo na spremembe, prostor, ki omogoča dober stik z učiteljem. Če bomo otroka pripravljene sprejeti, mu postavili jasne meje, bili vztrajni in dosledni, če bomo našli njegova močna področja in uspešno sodelovali s starši, bomo naredili veliko. Zavedamo se, da bodo vedno prisotni slabi dnevi, ki pa jih lahko s skupnimi močmi, voljo in srčnostjo premagamo in uspešno stopamo novim ciljem naproti. Čaka nas še veliko novih izzivov, prilagajanj in uživanja v družbi tako odkritosrčnih otrok.

Viri in literatura

- Dobnik Renko, B. (2017). *Avtizem kot razvojna motnja*. Pridobljeno 02. 04. 2020 s spletne strani <https://www.kclj.si/dokumenti/avtizem.pdf>.
- DSM-5 Diagnostic Criteria (2013). Pridobljeno 25. 03. 2020 s spletne strani <https://www.autismspeaks.org/autism-diagnosis-criteria-dsm-5>.
- Korošec Zavšek S. (2019). *Podpora otrokom in mladostnikom z avtizmom v procesu izobraževanja*. Nova Gorica, 28. 9. 2019 (izobraževanje).
- Križnar, S. (2019). Poučevanje učencev z avtističnimi motnjami. *Vzgoja in izobraževanje*, 2019(1), 25–31.
- Macedoni-Lukšič, M. (2006). *Spekter avtistične motnje*. Novosti v otroški gastroenterologiji, (Izbrana poglavja iz pediatrije, 18). Ljubljana: Univerza za Ljubljano, Medicinska fakulteta (115–126). Pridobljeno 6. 4. 2020 s spletne strani https://www.instavtizem.org/assets/pdf/spekter_avtisticne_motnje_pregled_podrocja.pdf.
- Ožek Roglič, S., Cesar, M., Prešeren Jekovec, E., Ponebšek, K., Šteanec, M., Haskič, T., A. (2019). *Dopolnitev navodil za izobraževalne programe s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo za devetletno osnovno šolo*. Navodila za delo z učenci z avtističnimi motnjami. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport in Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 15. 5. 2020 s spletne strani <https://www.zrss.si/zrss/wp-content/uploads/navodila-avtorjem-5.pdf>.
- Svetovalnica za avtizem (2016). *Kaj je avtizem*. Pridobljeno 15. 05. 2020 s spletne strani <https://www.avtizem.net/kaj-je-avtizem>.
- Vec, T. (2011). Moteče vedenje: ozadja in osnovni dejavniki, ki nanj vplivajo. *Socialna pedagogika*, 15 (2), 125–152. Ljubljana: Združenje za socialno pedagogiko. Pridobljeno 27. 03. 2020 s spletne strani <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-IV282YHP/54860583-0c2e-47fb-9381-d3a350cfff02/PDF>.
- Werdonig, A. (2018). *Center za sluh in govor Maribor*. Pridobljeno 03. 04. 2020 s spletne strani <https://www.csgm-avtizem.si/avtizem/znacilno-vedenje/>.
- Zorec, T. (2016). *Uporaba vizualne podpore pri otrocih z avtističnimi motnjami*. (Diplomska naloga). Pedagoška fakulteta, Koper. Pridobljeno 6. 4. 2020 s spletne strani https://share.upr.si/PEF/EDIPLOME/DIPLOMSKE_NALOGE/Zorec_Tina_2016.pdf.
- Žagar, D. (2012). *Drugačni učenci*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Žnidar, N. (2016). *Prilagajanje vzgojnega dela otroku z avtizmom*. (Diplomska naloga). Pedagoška fakulteta, Ljubljana. Pridobljeno 6. 4. 2020 s spletne strani http://pefprints.pef.uni-lj.si/3629/1/UL_PEF_Ne%C5%BEa_%C5%BDnidar_20_6_2016.pdf.

Katja Eder,
OŠ Podlehnik

Nuša Kuharič,
OŠ Tabor I Maribor

Mnenje učencev in učiteljev o ekskurziji

IZVLEČEK: V prispevku želimo osvetliti mnenje učencev in učiteljev o izkustvenem učenju, natančneje o ekskurziji. Raziskavo smo izvedli z učenci od 1. do 5. razreda in učitelji razrednega pouka. Namen raziskave je bil ugotoviti mnenje učencev in učiteljev o organizaciji ekskurzije pri pouku spoznavanje okolja in družbe.

Za zbiranje podatkov pri učencih smo uporabili anketiranje z anketnim vprašalnikom, ki je vključeval vprašanja odprtega in zaprtega tipa. Z anketnim vprašalnikom smo anketirali 156 učencev. Z učitelji razrednega pouka smo izvedli nestandardizirani intervju (polstrukturirani intervju), s ključnimi vprašanji, večinoma odprtega tipa. V intervju smo vključili pet učiteljev razrednega pouka (razrednikov).

Iz raziskave je razvidno, da imajo vsi učenci pouk raje, če ta poteka v obliki ekskurzije, kot pa v učilnici. Prav tako učenci menijo, da je njihovo znanje trajnejše, če je pridobljeno na ekskurziji. S tem se strinjajo tudi nekateri učitelji. Šele učenci v višjih razredih pojem ekskurzija povezujejo s poučnim izletom. Učitelji pa so pri organizaciji in izvedbi ekskurzije izpostavili tudi nekaj pomanjkljivosti.

Ključne besede: izkustveno učenje, ekskurzija, spoznavanje okolja, družba

Successfully Teaching an Autistic Student in Primary School

Abstract: The article highlights students' and teachers' opinions on experiential learning, more specifically, the fieldtrip. The research was performed with students from grades 1-5 and their teachers with the purpose of finding their opinions about the organisation of a fieldtrip for the subject Learning about the Environment and Society. To collect the answers from students, we used a questionnaire with open-ended and closed-ended questions which was given to 156 students. To collect the answers from their teachers, we performed a non-standardised (semi-structured) interview with key, mostly open-ended questions. The interview was used on five class teachers (from grades 1-5).

The research clearly shows that all students prefer classes in the form of a fieldtrip rather than in the classroom. They also believe that they more easily remember the knowledge acquired on a fieldtrip, which is confirmed by some of the teachers. Only the upper class students connect the fieldtrip with a learning experience. Teachers, however, also emphasised a few shortcomings in the organisation and implementation of the fieldtrip.

Keywords: experiential learning, fieldtrip, learning about the environment, society

Uvod

Na šoli smo v zadnjih šolskih letih za učence razredne stopnje načrtovali različne ekskurzije, ki smo jih najpogosteje izpeljali v sklopih spoznavanja okolja in družbe. Večina učencev se ekskurzij veseli, predvsem pri mlajših je zaznati pravo vznemirjenje. Učenci se ekskurzij veselijo, čeprav vedo, da je to oblika pouka – da bodo pridobili novo znanje in izkušnje. Naše izkušnje so pokazale, da učenci izgubijo vneto takrat, ko od njih pričakujemo, da bodo na ekskurziji reševali učne liste, zato tudi ko te uporabljamo, jih poskusimo pripraviti tako, da so vizualno zanimivi in da si učenci na njih zabeležijo res tiste podatke, ki so pomembni za nadaljnje delo v učilnici in realizacijo ciljev.

Glede na to, da je potrebnega veliko časa, da učitelji ekskurzijo organiziramo, se trudimo, da je njen doprinos čim večji. Zato ne le da uresničujemo cilje iz spoznavanja okolja in družbe, temveč se trudimo, da vključujemo tudi medpredmetne povezave.

Omenjene ekskurzije so povezane z realizacijo ciljev iz učnega načrta za spoznavanje okolja. Omenimo le nekaj izmed njih.

- Učenci spoznajo vidike življenja ljudi v preteklosti in danes (bivališča, prehrana, obleka, delo, prevoz).
- Učenci spoznajo okolico šole in poti v šolo.
- Učenci poznajo pravila varne hoje (skupinske, ob odrasli osebi, po pločniku, kjer ni pločnika, prečkanje ceste ipd.).
- Učenci poznajo pomen dediščine.
- Učenci znajo uporabiti različne vrste skic in zemljevidov.
- Učenci poznajo glavne smeri neba (vzhod, zahod, sever, jug).

V 2. VIO so ekskurzije povezane z realizacijo ciljev iz učnega načrta za družbo. Omenimo jih le nekaj.

- Učenci razvijajo pozitiven odnos do tradicije; razumejo pomen ohranjanja tradicije (šege in navade, kulturni spomeniki idr.).
- Učenci spoznajo temeljna zgodovinska obdobja (prazgodovina, stari, srednji in novi vek).

Kadar organiziramo in izvedemo ekskurzijo, upoštevamo tudi didaktična priporočila iz učnega načrta za spoznavanje okolja in učnega načrta za družbo. V mislih imamo naslednja didaktična priporočila:

- pouk naj bo organiziran tako, da bodo učenci razvijali svoje zamisli in odkrivali spoznanja ob konkretnih dejavnostih in v kontekstu, ki jim je blizu,

- če je le mogoče, naj učenci okolje spoznavajo neposredno: gozd naj spoznavajo v gozdu, kako deluje pošta, naj spoznajo na pošti,
- učenci najbolje spoznavajo prostor in njegove značilnosti z gibanjem v njem in neposrednim spoznavanjem.

Izkustveno učenje

Izkustveno učenje zahteva aktivno sodelovanje udeležencev. Glavna ideja tega učenja je, da se najbolje naučimo stvari, če jih delamo sami in če smo pri tem aktivni. Po Kolbu je izkustveno učenje ciklični proces, v katerem se prepletajo štiri aktivnosti: konkretna izkušnja, razmišljujoče opazovanje, abstraktna konceptualizacija in aktivno eksperimentiranje (Marentič Požarnik, 1987). Posameznik je lahko v procesu izkustvenega učenja sam ali pa v interakciji z drugimi ljudmi. Nekateri se uspešneje učijo tako, da se učenje začne pri konkretni izkušnji, potem pa sledi razmišljanje o dani situaciji ter učenje na abstraktni ravni. Drugi pa se raje najprej poučijo, nato pa znanje utrdijo z osebno izkušnjo. Izkustveno učenje temelji na konkretnih osebnih izkušnjah, vsak posameznik pa v nove izkušnje vstopa s predznanjem, prejšnjimi izkušnjami, svojimi teorijami ter svojo osebnostjo. Zato je tudi vsaka situacija za posameznika lahko povsem drugačna izkušnja. Vsakdo situacijo doživlja drugače, glede na prejšnje izkušnje (Garvas, 2010). Izkustveno učenje zasledimo v učnem načrtu za družbo, in sicer v tematskem sklopu Ljudje v prostoru. Zapisano je, da učenci dobijo celovito prostorsko predstavbo z gibanjem po Sloveniji, na terenu, z ekskurzijo ... (Budnar idr., 2011, str. 17).

Pouk zunaj učilnice

Izvajanje pouka zunaj učilnice učencem omogoča raznolik nabor učnih priložnosti, zahteva pa tudi določeno znanje in veščine. Pouk zunaj učilnice je sestavljen iz šestih točk: je učna metoda, je eksperimentalna metoda, lociran je v naravnem okolju, zahteva uporabo vseh čutov, baziran je na interdisciplinarnih učnih načrtih, raziskuje pomen odnosov živih bitij z naravo. Pouk zunaj učilnice je metoda učenja in poučevanja, ki poudarja direktno multisenzorno doživetje. Poteka v zunanem okolju in integrira ljudi, naravo in posameznikovo okolje. Učenje zunaj učilnice dviguje posameznikovo fizično, psihično, kognitivno in duševno raven – kombinacija učenja o naravi v naravi (Mihelin, 2010).

Ekskurzija

Ekskurzija kot oblika dela je pomembna za uresničevanje operativnih in globalnih učnih ciljev in smotrov. Dobra ekskurzija vpliva na razvoj otrokovih emocionalnih,

intelektualnih in socialnih komponent. Vpliva na razvoj raznih sposobnosti: dojemanje bistva, njihovo razlikovanje in opazovanje. Učencu omogoča, da razvija odnos do naravoslovja in varstva okolja, spoznava povezavo teorije s prakso, zbira stvarna gradiva ... Prav tako ima ekskurzija veliko vzgojno vrednost. Učenci jo doživljajo kot neposredno življenje. Vrednote dela, znanje in odnose med ljudmi bodo začeli kritično ocenjevati, kar bo pozitivno vplivalo na razvoj njihove osebnosti. Učitelji med šolskim letom organizirajo več ekskurzij. Te so običajno poučne. Ekskurzije ločimo glede na čas trajanja, cilje, število udeležencev, učni predmet in na zaključne ter izlete (Bezjak, 1999).

Uspešna izvedba ekskurzije zahteva upoštevanje več učnih načel. Pri organizaciji in pripravi ekskurzije so pomembna naslednja načela: načelo nazornosti, načelo primernosti, načelo aktivnosti.

Organizacijo ekskurzije ločimo na tri večje korake: priprava na ekskurzijo, izvedba ekskurzije, zaključno delo in evalvacija ekskurzije.

Znotraj priprave na ekskurzijo učitelj določi temo, ki naj bo čim bolj konkretna, in cilje. Učitelj mora vse prilagoditi starostni oziroma razvojni stopnji učencev. Učitelj je načrtuje in učence seznanja z naslednjimi podatki: s ciljem ekskurzije, s potrebnimi tehničnimi pripomočki, z v prihodnje obiskanimi objekti, z razporedom po skupinah, s časom trajanja ekskurzije, z obnašanjem in redom na poti in na mestu ogleda, z varnostnimi ukrepi, s potekom dela v skupini, z delovnimi listi in drugimi pripomočki, s pisanjem zapiskov, skiciranjem in obliko pisnega poročila s slikovnim gradivom. O ekskurziji je seveda treba obvestiti tudi starše.

Izvedba ekskurzije pomeni realizacijo predhodnih priprav učitelja in učencev. Izvedba je v večini primerov sestavljena iz treh elementov: spodbudni nagovor (pozdrav, izpostavi se namen ekskurzije, smer poti), učencem se podajo kratka in jasna navodila in šele na koncu pričnemo z izvajanjem. Izvajanje se praviloma odvija po predvidenem vrstnem redu. Paziti moramo, da se držimo časovnega okvirja posameznih etap. Načrtovati moramo čas, ki ga bodo skupine potrebovale za poročanje in zagotoviti je treba primerno mesto za demonstracijo gradiva ob poročanju. Naloga učitelja med izvajanjem je, da učence vodi in usmerja k aktivnemu sodelovanju, pri čemer je ključnega pomena pravilna izbira metod in oblik dela. Učenci rešujejo naloge in zbirajo določeno gradivo. Učenci določene stvari skicirajo in/ali fotografirajo. Po potrebi zberemo tudi dovolj materiala za delo, ki bo sledilo v šoli. Prav je, da se kratek zaključek naredi na kraju izvedbe.

Učitelj in spremljevalci naredijo na koncu **skupno evalvacijo**. Dobro je, da učitelj odgovori na naslednja

vprašanja: ali smo realizirali cilje in naloge, kakšni so argumenti za uspeh in kakšni za neuspeh, ali je bila časovna razporeditev primerna, katera nova in nepričakovana znanja smo vzbudili pri učencih in pri nas samih, katero znanje smo pričakovali, vendar to ni bilo usvojeno in zakaj je tako, razlogi za določene težave in kako se jim v prihodnje izogniti (Bezjak, 1999).

Rezultati raziskave

Namen raziskave je bil raziskati mnenja učencev in učiteljev o ekskurziji pri pouku spoznavanja okolja in družbe. V raziskavo so bili vključeni učenci in učiteljice mariborske osnovne šole, in sicer v šolskem letu 2017/18. Pri zbiranju podatkov smo uporabili kvantitativno tehniko, in sicer anketiranje z anketnim vprašalnikom, ki je vseboval vprašanja zaprtega in odprtega tipa.

- Katero obliko pouka imajo učenci najraje? (glede na razred)
- Ali imajo učenci občutek, da so pri pouku izven učilnice z učiteljem bolj povezani? (glede na razred)
- Ali učenci vedo, kaj je to ekskurzija? (glede na razred)
- Ali je za učence ekskurzija bolj zanimiva, če jo izvaja nekdo drug (ki ni njihov učitelj)? (glede na razred)
- Ali učencem ostane dalj časa v spominu tisto, kar se naučijo na ekskurziji? (glede na razred)
- Ali je bila učencem izvedena ekskurzija všeč? (glede na razred)

Anketni vprašalnik so reševali učenci od 1. do 5. razreda. Z učenci smo skupaj pregledali anketni vprašalnik, in sicer vsako vprašanje posebej. Želeli smo se namreč izogniti nerazumevanju s strani učencev, predvsem v nižjih razredih osnovne šole. Vključili smo tudi vprašanje s tristopenjsko mersko lestvico. Vprašanja so bila primerne težavnosti glede na starostno stopnjo učencev. Vprašanja so si sledila po logičnem zaporedju, in sicer od bolj splošnih k specifičnim. Pridobljene podatke z anketnim vprašalnikom smo kvantitativno obdelali. Pri obdelavi podatkov smo uporabili deskriptivno statistiko, in sicer tabelarni prikaz in frekvence odgovorov. Uporabili pa smo tudi inferenčno statistiko, in sicer parametrični statistični preizkus – χ^2 , preizkus hipoteze neodvisnosti ter vsebinsko analizo odgovorov na polodprta vprašanja.

Skupina učencev glede na razred ni bila uravnotežena. Največ je bilo učencev 2. razreda (27,6 %), temu sledi 3. razred (23,7 %), ki je dokaj uravnotežen s 1. razredom (23,1 %), najmanj učencev pa je bilo v 5. razredu (15,4 %) in 4. razredu (10,3 %).

V vzorec smo vključili pet učiteljev (razrednikov). Vzorec je bil neslučajnostni, in sicer priložnostni. Od tega so trije učitelji poučevali predmet spoznavanje okolja in

dva učitelja predmet družba. Pri zbiranju podatkov smo uporabili tudi kvalitativno tehniko. Z učitelji smo izvedli nestandardizirani intervju, in sicer polstrukturirani intervju, s ključnimi vprašanji večinoma odprtega tipa. Vprašanja so bila razporejena smiselno. Vprašanja zajemajo širša področja, in sicer: motivacijo, didaktični vidik, znanje, ocenjevanje in pomanjkljivosti. Pridobljene podatke z vprašanji, ki smo jih pridobili s polstrukturiranim intervjujem smo kvalitativno obdelali, naredili smo kvalitativno vsebinsko analizo. Najprej smo naredili transkripcijo in nato natančno pregledali vseh pet odgovorov na posamezno vprašanje. Na podlagi vseh dobljenih odgovorov smo naredili opis in razlago.

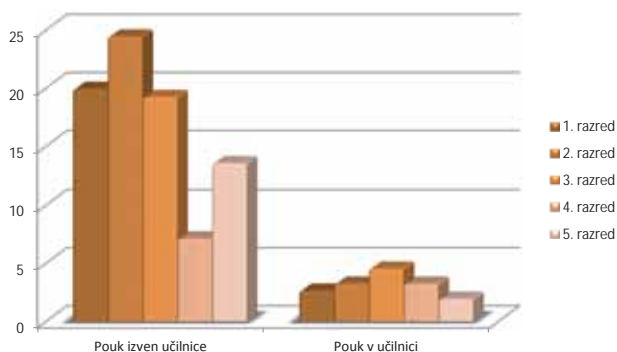
- Katere dejavnosti pouka izven učilnice učitelji največkrat uporabljajo?
- Ali učitelji raje izvajajo ekskurzije ali pouk v učilnici?
- Katere metode in oblike dela učitelji uporabljajo v učilnici in katere na ekskurziji?
- Ali učitelji menijo, da je znanje, pridobljeno na ekskurziji, enako kakovostno kot znanje, pridobljeno v učilnici?
- Ali učitelji menijo, da se pojavljajo razlike v motivaciji učencev glede na to, ali pouk poteka v učilnici ali v obliki ekskurzije?
- Ali učitelji vsebine iz ekskurzije vključujejo v ocenjevanje?
- Katere pomanjkljivosti vidijo učitelji pri izvajanju ekskurzije?

Rezultati anketnega vprašalnika za učence

Pouk v učilnici in izven učilnice

Zanimalo nas je, ali imajo učenci raje pouk izven učilnice ali v učilnici.

Graf 1: Razlike v odgovorih na vprašanje „Katero vrsto pouka imaš raje?“ glede na razred

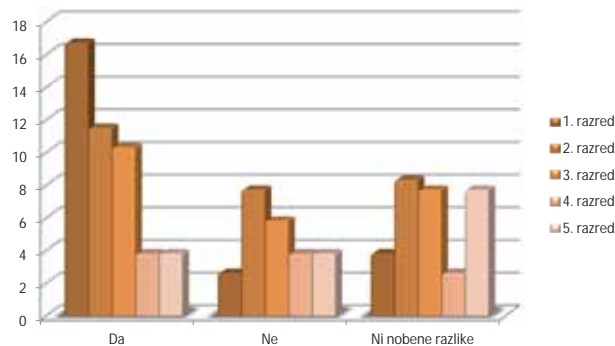

Učenci so svojo odločitev, da imajo raje delo na prostem, podprli z argumenti, da je takšen pouk bolj zanimiv, lahko so zunaj v naravi, lahko se nadihajo svežega zraka in nenazadnje srečajo kakšno žival in opazujejo rastline. V višjih razredih so učenci izpostavili, da je delo na prostem bolj zabavno, da je manj pisanja in da se lahko sprehodijo in razmigajo. Učenci, ki so bolj naklonjeni pouku v učilnici, so svoja mnenja podprli s trditvami, da je zunaj glasno in nemirno, da se v učilnici naučijo več in so deležni boljše razlage ter da jim učilnica daje občutek varnosti.

Povezanost učencev z učiteljem v učilnici ali izven nje

Zanimalo nas je, ali učenci menijo, da so pri pouku izven učilnice z učiteljem bolj povezani.

Graf 2: Razlike v odgovorih na vprašanje „Ali imaš občutek, da si pri pouku izven učilnice z učiteljem bolj povezan?“ glede na razred

Učenci so svoj pritrdilni odgovor argumentirali s trditvami, da se z učiteljem več pogovarjajo, da je učitelj bolj zabaven in prijazen ter jim je veliko bližje. Učenci, ki so odgovorili »ne«, so dejali, da več časa namenijo druženju s prijatelji, prisotni so tudi učenci iz drugih razredov, učitelj več časa posveča motečim učencem. Učenci, ki so se odločili za odgovor »ni nobene razlike«, so zapisali, da jih poučuje isti učitelj, učitelj razlaga tako kot v učilnici, tako v učilnici kot tudi izven nje in je treba dvigovati roke.

Razumevanje pojma ekskurzija

Zanimalo nas je, kako učenci razumejo pojem ekskurzija. V 2. razredu pojem ekskurzija največ učencev povezuje z učenjem v naravi in z izletom. Le dva učenca sta pojem povezala s potovanjem in šolo v naravi. V 3. razredu večina učencev ekskurzijo enači s končnim izletom, le peščica učencev ekskurzijo razume kot pohod in le eden učenec ekskurzijo povezuje s športnim

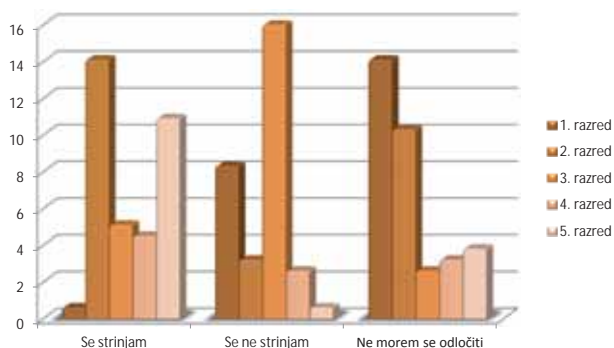

dnevom. Večina učencev v 4. razredu pojem ekskurzija povezuje s poučnim izletom, medtem ko nekateri še zmeraj pomislijo na končni izlet. Učenci 5. razreda pa skoraj v celoti ekskurzijo razumejo kot poučni izlet.

Zanimivost ekskurzije, če jo izvaja učitelj ali strokovnjak izven šole

Osredotočili smo se tudi na to, ali je učencem ekskurzija bolj zanimiva takrat, ko jo izvaja strokovnjak izven šole, nekdo, ki ni njihov učitelj.

Graf 3: Razlike v stopnji soglašanja s trditvijo „Ekskurzija je bolj zanimiva, če jo izvaja nekdo drug.“ glede na razred

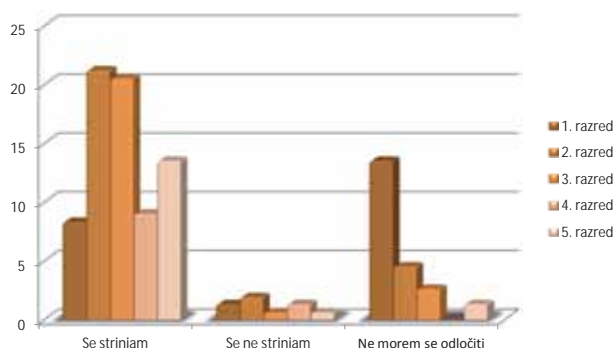

Učenci 2., 4. in 5. razreda se v večini strinjajo, da je ekskurzija bolj zanimiva, če jo izvaja strokovnjak izven šole, saj se z učiteljem vsakodnevno srečujejo, nekdo drug pa pouk popestri. Učenci 3. razreda se v večini s to izjavo ne strinjajo, saj so morda v preteklosti imeli neprijetno izkušnjo, če je pouk izvajal nekdo, ki ni bil njihov učitelj.

Trajnost znanja, pridobljenega v učilnici ali na ekskurziji

Nenazadnje pa nas je zanimalo, ali učencem to, kar se na učijo na ekskurziji, dlje časa ostane v spominu.

Graf 4: Razlike v stopnji soglašanja s trditvijo „To, kar se naučim na ekskurziji, mi dlje časa ostane v spominu.“ glede na razred

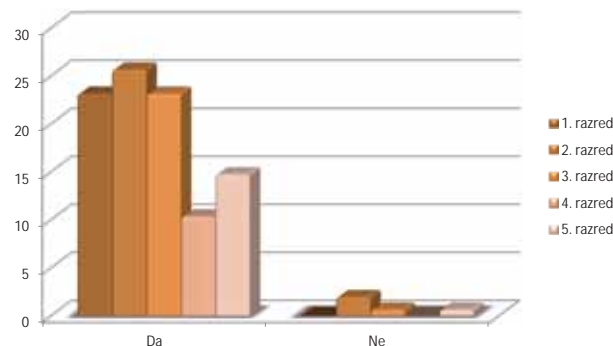

Učenci ekskurzije ne dojemajo kot učenje (razvidno iz zapisa, kako razumejo pojem ekskurzija), zato so neopredeljeni glede trajnosti znanja. Učenci 2., 3., 4. in 5. razreda pa se s to izjavo strinjajo, saj gre na ekskurziji za izkustveno in veččutno učenje.

Všečnost do sedaj že udeleženih ekskurzij

Seveda pa nas je zanimalo, ali so bile učencem ekskurzije, ki so se jih že udeležili, všeč.

Graf 5: Razlike v odgovorih na vprašanje „Ali so ti bile ekskurzije, na katerih so bil do zdaj, všeč?“

Ekskurzije so bile všeč večini učencev, zato ker so zanimive, se izvajajo na prostem, učenci se lahko gibljejo, vidijo nekaj novega in ker se ne izvajajo pogosto.

Rezultati intervjuja z učitelji razrednega pouka

Zanimala so nas tudi mnenja učiteljev. Pri intervjuju smo se osredotočili na štiri področja: motivacijo, didaktični vidik, znanje in ocenjevanje (ali realizirane cilje na ekskurziji kasneje vključijo v preverjanje in ocenjevanje znanja) in pomanjkljivosti.

Učitelji so navedli različne dejavnosti, ki jih uporabljajo pri pouku izven učilnice. Navedli so dneve dejavnosti – športni dan, naravoslovni dan, kulturni dan in tehniški dan pa tudi šolo v naravi, ekskurzijo in učni sprehod.

Metodi dela, ki jih nekateri učitelji uporabljajo pogosteje na ekskurziji kot pri pouku v učilnici sta: izkustveno učenje in ilustrativno-demonstracijska metoda. Obliki dela, ki jih nekateri učitelji uporabljajo na ekskurziji sta: delo v dvojicah in delo po skupinah.

Mnenja nekaterih učiteljev so, da je znanje, pridobljeno na ekskurziji, bolj kakovostno kot tisto, pridobljeno v učilnici. Učitelji zagovarjajo mnenje, da znanje pridobljeno na ekskurziji, ni samo bolj kakovostno, temveč tudi trajnejše. Mnenje nekaterih učiteljev pa je, da kakovost znanja ni odvisna od tega, ali se pouk izvaja

v obliki ekskurzije ali v učilnice, temveč da je kakovost znanja odvisna od učenca.

Nekateri učitelji zagovarjajo mnenje, da so učenci bolj motivirani na ekskurziji, kakor pri pouku v učilnici. Učencem je pouk v obliki ekskurzije bolj všeč in se zato nanj tudi posebej pripravijo. Pred odhodom samoiniciativno poiščejo informacije, kaj točno si bodo ogledali ... Mnenje drugih učiteljev je, da razlik v motivaciji pri učencih ni.

Nekateri učitelji vsebine, ki jih obravnavajo na ekskurziji (realizirane operativne cilje), v celoti vključijo v ocenjevanje znanja. Nekateri učitelji pa vsebine oziroma operativne cilje, ki jih realizirajo na ekskurziji, v ocenjevanje znanja vključijo le delno.

Učitelji se pri izvajanju ekskurzij srečujejo tudi s pomanjkljivostmi: stroški, spremstvo učiteljev, pridobitev soglasja staršev in odpadanje ur drugim učiteljem. Nekateri kot pomanjkljivost vidijo vreme, saj se pouk izvaja na prostem. Nekateri učitelji pa pri izvajanju ekskurzije ne vidijo nobenih pomanjkljivosti.

Sklep

Izvedena raziskava nam je nekoliko bolj osvetlila tako mnenje učencev kot tudi mnenje učiteljev. Glede na to, da bi naj pouk temeljil na predznanju učencev in na njihovi starostni ter razvojni stopnji, je prav, da v prihodnje načrtujemo organizacijo pouka glede na njihovo mnenje. Glede na to, da učenci uživajo v naravi in svežem zraku, da jim je všeč, kadar v sklopu šole zapustijo domači kraj in da si v tem primeru videno in slišano zapomnijo za dlje časa, nam pove, da bi ekskurzije lahko organizirali večkrat.

Učitelji, ki pouk organiziramo, se zavedamo, da je znanje, pridobljeno na izkustveni način in na čim bolj konkretni ravni, bolj kakovostno in da so učenci za delo bistveno bolj motivirani. Zavedamo pa se tudi, da je potrebnega veliko več časa za organizacijo, potrebujemo več materiala in orodij, potrebna pa so tudi dodatna finančna sredstva (največkrat s strani staršev).

Za samo organizacijo in izvedbo ekskurzije je potrebnega veliko časa, vendar pa se lahko potrudimo, da jih bomo v prihodnje učencem omogočili čim več npr. odpeljali jih bomo v bližnji park, muzej ... in s tem poskrbeli za večjo motivacijo in kakovostno ter trajnejše znanje.

Viri in literatura

- Bezjak, J. (1999). *Didaktični model strokovne ekskurzije za naravoslovje in tehniko. Obvezne izbirne vsebine in interesne dejavnosti*. Ljubljana: DZS.
- Budnar, M., Kerin, M., Umek, M., Raztresen, M. in Mirt, G. (2011). *Učni načrt. Program osnova šola. Družba*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s <https://www.gov.si teme/programi-in-ucni-nacrti-v-osnovni-soli/>.
- Djonko-Moore, C. M., Joseph, N. M. (2016). Out of Classroom and Into the City: The Use of Field Trips as an Experiential Learning Tool in Teacher Education. *Sage Open*, 1-13.
- Garvas, M. (2010). Izkustveno učenje kot praksa in teorija izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vrtcu Trnovo. *Andragoška spoznanja*, 16(1), 35-46.
- Kavčič, I., Brajkovič, I. in Pečavar, Ž. (2012). *Survey on condition of learning in nature in Slovenia*. (International project »Real world learning network« (2011-2014)). Ljubljana: CŠOD.
- Kolar, M., Krnel, D., Velkavrh, A. (2011). *Učni načrt. Program osnovna šola. Spoznavanje okolja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s <https://www.gov.si teme/programi-in-ucni-nacrti-v-osnovni-soli/>.
- Korban Črnjavič, M. in Hus, V. (2008). Stališče učiteljev do izkustvenega učenja in poučevanja predmeta spoznavanja okolja. *Revija za elementarno izobraževanje*, 73-81. Pridobljeno 26. 6. 2017, s: [https://www.google.si/?gws_rd=cr,ssl&ei=7epVVdiHAYWd7AaOxoD4AQ#q=Korban+%C4%8Crnjavi%C4%8D,+M.+in+Hus,+V.+\(2008\).+Stali%C5%A1%C4%8De+u%C4%8Diteljev+do+izkustvenega+u%C4%8Denja+in+pou%C4%8Devanja+predmeta+spoznavanja+okolja.+](https://www.google.si/?gws_rd=cr,ssl&ei=7epVVdiHAYWd7AaOxoD4AQ#q=Korban+%C4%8Crnjavi%C4%8D,+M.+in+Hus,+V.+(2008).+Stali%C5%A1%C4%8De+u%C4%8Diteljev+do+izkustvenega+u%C4%8Denja+in+pou%C4%8Devanja+predmeta+spoznavanja+okolja.+)
- Marentič Požarnik, B. (1987). *Nova pota v izobraževanju učiteljev. Priročnik za učitelje*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Mihelin, K. (2010). Pouk predmeta spoznavanje okolja zunaj učilnice. Diplomsko delo. Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta.

Katja Alauf,
Osnovna šola
Ivana Cankarja Trbovlje

Naravoslovni dan na travniku in v gozdu

IZVLEČEK: V četrtem razredu pri predmetu naravoslovje in tehnika učenci spoznavajo kraljestvo rastlin. Ker znanje, pridobljeno na terenu, ostane dalj časa v spominu, smo se odločili, da bomo učno vsebino prihranili za konec šolskega leta in tako izvedli naravoslovni dan. Odpravili smo se v gozd in na travnik. Učenci so utrdili zunanjo zgradbo rastlin, spoznali razlike v listih in cvetovih cvetlic. Hkrati pa smo želeli podkrepiti sodelovalno in skupinsko učenje ter vključiti že poznane učne vsebine, kot so npr. čutila. Vključili smo tudi cilje športa, glasbene umetnosti in likovne umetnosti.

Ključne besede: gozd, travnik, kraljestvo rastlin, sodelovalno in skupinsko učenje

Natural Sciences Day in the Meadow and in the Forest

Abstract: Students learn about the kingdom of plants in the fourth-grade Natural Sciences and Technics classes. Because the knowledge they acquire in nature is longer lasting, we decided to save this learning material until the end of the school year and organise a Natural Sciences Day in the forest and the meadow. The students consolidated their knowledge of external plant structures and learned about the differences in leaves and blossoms. At the same time, we wanted to enhance collaborative and group learning, and include the already covered learning content, e.g. senses. We also included the objectives of other subjects, such as Sport, Music and Art.

Keywords: forest, meadow, kingdom of plants, collaborative and group learning

---

Uvod

Z 32 četrtošolci Osnovne šole Ivana Cankarja Trbovlje smo se v začetku junija 2019 na sončen dan podali na bližnji travnik in gozd, kjer so učenci aktivno preživeli dan v stiku z naravo. Učence smo spremljale tri učiteljice, dve razredničarki in učiteljica spremljevalka. Učiteljica, ki je doma blizu travnika, je predhodno

prosila lastnika travnika za dovoljenje glede gibanja in nabiranja travniških rastlin.

Pri načrtovanju naravoslovnega dne smo načrtovali in povezali cilje naravoslovja in tehnike, glasbene umetnosti, likovne umetnosti ter športa. Izhajali smo iz ciljev sklopa Razvrščanje živih bitij:

- prepoznati najpogostejše rastline v neposrednem okolju (travnik, gozd),
- opisati zunanjo zgradbo rastlin,
- razlikovati med rastlinami s cvetovi in rastlinami brez cvetov,
- prepoznati najpogostejše drevesne in grmovne vrste, ki rastejo v ožjem okolju (po listih, cvetovih in plodovih) (Učni načrt NIT, 2011).

Pri glasbeni umetnosti smo s poslušanjem naravnih zvokov poglobljali doživetje, zbranost in pozornost (Učni načrt GUM, 2011). Pri likovni umetnosti smo z oblikovanjem iz naravnega materiala razvijali izrazne zmožnosti, občutek za razporejanje oblik v tridimenzionalnem prostoru (Učni načrt LUM, 2011). Sprehod v naravo nam je omogočal, da uresničimo cilje športa, ki se nanašajo na oblikovanje pozitivnih vedenjskih vzorcev (naravovarstveno ozaveščanje) in razumevanje pomena varovanja naravne in kulturne

Slika 1: Vzorčni list.

Slika 2: Izdelava herbarija.

Slika 3: Iskanje travniških cvetlic v knjigi.

dediščine. Ob napravah v gozdu pa so učenci preizkušali svoje plezalne sposobnosti po različnih plezalih (Učni načrt ŠPO, 2011).

Šolske dneve, ki niso vsakdanje izpeljani v šolskih klopih, imajo učenci zelo radi, pravijo, da jim tedaj čas tudi hitreje mine.

Učenci so si pred dnevom dejavnosti v beležko napisali, kaj vse bodo potrebovali. Poskrbeli so za zaščito pred soncem in klopi, s seboj so imeli tekočino, prevezo za oči in peresnico.

Predpriprava v učilnici in terensko delo

V učilnici smo se pogovorili, katere aktivnosti bodo potekale na terenu. Pogovorili smo se o morebitnih nevarnostih na travniku in v gozdu. Razredničarki sva učencem priskrbeli lupe, lepilne trakove in knjige, s katerimi si bodo pomagali pri prepoznavanju travniških cvetlic. Vsak par je prejel po eno lupo, lepilni trak in po dve različni knjigi, ki so jih dali v nahrbtnik.

Po kratkem uvodnem delu pa smo se peš odpravili do naselja Golovec, do učiteljičinega doma, kjer so

Slika 4: Poslušanje zvokov v naravi.

učenci pojedli šolsko malico, nato pa se je začelo težko pričakovano terensko delo.

Izdelava herbarija

Učenci so se razdelili v 8 skupin, v katerih so bili po štirje člani. Eden izmed članov skupine je šel ob spremstvu učiteljice na bližnji travnik in odtrgal poljubnih šest različnih travniških cvetlic. Na ta način smo poskrbeli, da je na travniku nastala čim manjša škoda glede poteptane trave. Ostali v skupini so medtem poslušali navodila, kako bodo izdelali herbarij.

Po dva učenca iz skupine sta vzela po eno knjigo in jo v miru prelistala. Vsaka skupina je prejela šest vzorčnih listov, ki so opredeljevali, katere podatke o rastlini bo morala skupina poiskati s pomočjo knjig in jih tudi izpolniti (Slika 1).

Učenci so si delo razdelili, tako da je nekdo cvetlice prilepil na vzorčni list, dva sta iskala podatke o cvetlicah v knjigah, nekdo pa je izpolnjeval vzorčne liste (Slika 2, 3). Na tak način smo dobili različne razredne herbarije. Učenci so si pri delu pomagali in sodelovali.

K opombi na vzorčnem listu pa so učenci zapisali, ali je cvetlica žužkocvetka ali vetrocvetka in tako ponovili že

Slika 5: Razgibavanje na napravah.

usvojeno znanje o razvrščanju živih bitij. Učenci so med drugim nabrali travniško kaduljo, ivanjščico, ranjak, črno deteljo, kozjo brado, njivsko grabljišče, krvavi mlečnik in dvoletni dimek.

Ko so skupine opravile z nalogo, smo skupaj preverili podatke na vzorčnih listih: ime rastline, družina, nahajališče, rastišče in ali rastlino oprahuje veter ali žuželke.

Slika 6: Navodilo za učence.

Slika 7: Predstavitev skupine.

Potem so učenci pospravili stvari v nahrbtnik, razredni učiteljici pa sva shranili herbarije in z učenci naredili razredno razstavo.

Pot do gozda

Pot smo nadaljevali proti gozdu. Hodili smo v senci, umirjeno, se tiho pogovarjali, opazovali okolico, skratka uživali v lepem dnevu v naravi, obdani z živalmi in rastlinami. V gozdu, v katerem je bilo prijetno vzdušje, smo se za kratek čas ustavili in z zaprtimi očmi prisluhnili zvokom v naravi. Ti zvoki so bili popolnoma drugačni kot jih poslušamo pri glasbeni umetnosti v učilnici, saj so prevladovali zvoki petja ptic, brenčanja žuželk in šelestenje listja (Slika 4).

Nabiranje gozdnih borovnic in razgibavanje na napravah v gozdu

Ob gozdni poti smo opazili prve zrele gozdne borovnice. Za vsakega sladkosneda se je našla pest. Nekateri so nabirali borovnice tudi za mlajše bratce in sestre. Ko smo se v miru posladkali in se razgibali na napravah v gozdu, smo dobili dodatno energijo za drugi del naravoslovnega dne (Slika 5). Sledilo je ponovno delo v skupinah.

Slika 8: Vodenje učenca s prevezo do izbranega drevesa.

Poišči nekaj, kar je ...

Skupinam sem razdelila kartonček, na katerem je pisalo, da mora skupina v gozdu najti nekaj mehkega, trdnega, prijetnega, ostrega, hrapavega in živega (Slika 6). Za vsako lastnost naj poiščejo po en primer. Opozorila sem učence, naj iščejo samo naraven material, torej tisto, kar sodi v naravo in naj še posebej pazijo na svojo varnost. Za iskanje so imeli na voljo 40 minut. Gibali so se lahko le v učiteljičinem vidnem polju, saj smo bile rahlo razkropljene po gozdu.

Med iskanjem naravnega materiala me je več otrok vprašalo, če morajo pri besedi živo poiskati kakšno žival. Odgovorila sem jim, da ni nujno, da najdejo žival, ker bi drugače na kartončku pisalo poišči žival. Ko je preteklo 40 minut, smo učiteljice učence poklicale, da so se vrnili na dogovorjeno mesto. Nato je sledilo poročanje skupin (Slika 7). Dve skupini sta pri besedi živo predstavili suho južino. Pri mehkem in prijetnem sta prevladovala mah in list rastline, pri hrapavem lubje, trdnem palica in ostrem kostanjeva ježica.

Likovni umetniki

Nato so učenci dobili novo zaposlitev oz. nalogo. Iz poljubnih naravnih materialov so na godnih tleh oblikovali skulpture. Učenci so se dogovarjali,

Slika 9: Tisanje lubja s prevezo na očeh.

se prepustili domišljiji, vse jim je bilo dovoljeno, le upoštevati je bilo potrebno gozdni bonton. Nastale so podobe živali, stolp iz vej, abstraktni kipi ...

Poišči pravo drevo

Nato smo pot nadaljevali do primerne prostora v gozdu, ki sem si ga pri načrtovanju naravoslovnega dne vnaprej ogledala. Želela sem poiskati takšen prostor, v katerem bi bilo veliko raznovrstnih dreves.

Učenci so se razdelili v dvojice. Nekdo v paru si je na oči pritrdil prevezo, drugi pa ga je prijel za roko, ga zavrtel okoli njegove osi in ga vodil do poljubnega drevesa. Pri tem ga je držal ali za roko ali za ramena in skrbel za njegovo varnost, tako da ga je glasovno usmerjal, kam se naj obrne, kdaj naj prestopi korenino itn. (Slika 8). Učencem sem ustno omejila prostor, do kam lahko peljejo učenca s prevezo na očeh.

Učenec s prevezo je otipal deblo, ocenil debelino drevesa in si poskušal predstavljati, kakšno drevo bo moral kasneje sam poiskati (Slika 9, 10).

Nato je učenca s prevezo pripeljal na začetno mesto, ga ponovno zavrtel okoli, mu pomagal sneti prevezo in ga opazoval, ali bo našel pravo drevo. Takoj je sledila povratna informacija »slepemu« učencu. Nato sta vlogi zamenjala.

Slika 10: Tipanje debla s prevezo na očeh.

Ker so se učenci z nasmehom igrali, sva jim razredničarki pustili, da so igro večkrat ponovili. Sledilo je poročanje dvojic. Povedali so, da so uživali, le ena deklica je povedala, da ji igra ni bila všeč, ker jo je bilo strah hoditi s prevezo na očeh. Pogovorili smo se, da je moral »slepi« zelo zaupati svojemu paru, ker ga je le ta vodil in umerjal, predvideval njegov naslednji korak, da se pri tem ni poškodoval. Učenci so si na različne načine pomagali, da so prepoznali pravo drevo. Najbolj so bili pozorni na širino debla, gladkost oziroma hrapavost debla in na razdaljo, ki so jo morali prehoditi do drevesa. Le redki so bili, ki niso prepoznali drevesa.

Sklep

Ko načrtuješ izvedbo pouka v naravi, na primer naravoslovnega dne, načrtuješ takšne dejavnosti, s katerimi bi bili učenci čim bolj samostojni pri delu na terenu, bili odgovorni za svoje delo, da bi s sodelovanjem v skupinah skupaj prišli do zelenega rezultata, da bi se poglobile prijateljske vezi, da bi jim bilo delo na terenu čim bolj zanimivo ter da bi utrdili ali celo nadgradili znanje pri pouku v učilnici.

Menim, da imajo učenci zelo radi dneve dejavnosti, ki se izvajajo izven učilnice, recimo v naravi. Pri tem nekateri učenci pristopijo k delu bolj motivirano kot bi sicer v učilnici. Želijo se dokazati učitelju in pred sošolci, saj poteka delo na terenu drugače kot predstavlja klasičen pouk v razredu, v katerem učenci vse preveč sedijo, poslušajo in pišejo učno snov v zvezek. V večini se bolj zavzemajo za pridobivanje ali utrjevanje znanja, saj učenje izven učilnice temelji na izkustvu. Na splošno bi si želela še več takšnih šolskih dni, ki potekajo izven učilnice, saj je velika večina učencev notranje motivirana za sprejemanje znanja. Radi pridobivajo znanje prek izkustvenega pristopa. Učitelj je notranje zadovoljen z izvedbo, če dobi povratno informacijo, da so tudi učenci zadovoljni. Odziv četrtošolcev na naravoslovni dan je bil zadovoljiv.

Viri in literatura

Gwen, A., (1999). *Cvetnice*. Priročnik. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.

Kordiš. T., (1988). *Travnik*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Učni načrt. Program Osnovna šola. (2011). Glasbena vzgoja. [elektronski vir]. Pridobljeno s <https://www.gov.si teme/programi-in-ucni-nacrti-v-osnovni-soli/>.

Učni načrt. Program Osnovna šola. (2011). Likovna vzgoja. [elektronski vir]. Pridobljeno s <https://www.gov.si teme/programi-in-ucni-nacrti-v-osnovni-soli/>.

Učni načrt. Program Osnovna šola. (2011). Naravoslovje in tehnika. [elektronski vir]. Pridobljeno s <https://www.gov.si teme/programi-in-ucni-nacrti-v-osnovni-soli/>.

Učni načrt. Program Osnovna šola. (2011). Športna vzgoja. [elektronski vir]. Pridobljeno s <https://www.gov.si teme/programi-in-ucni-nacrti-v-osnovni-soli/>.

Tjaša Zajšek,
Osnovna šola
Olge Meglič Ptuj

Gibalne dejavnosti za trajnostno mobilnost učencev v razširjenem programu

IZVLEČEK: V prispevku so podrobneje predstavljene dejavnosti, s pomočjo katerih smo želeli vsem učencem omogočiti vsaj eno uro gibanja na dan. Skozi različne dejavnosti so učenci razvijali koncentracijo, koordinacijo, moč, gibljivost, ravnotežje, vzdržljivost ... Vse te spretnosti pripomorejo k trajnostni mobilnosti učencev. Učenci so spoznavali pomen gibanja za zdravje, zdrav način življenja, zdravo prehrano ter varnost, izboljšali svoje gibalne in funkcionalne sposobnosti ter spretnosti. Nadgradili in poglobili so svoje znanje, se učili novih gibanj in športnih znanj. Dejavnosti smo izvajali tudi v naravi, kjer smo posebno pozornost namenili trajnostni mobilnosti. Učenci so spoznavali pravila vedenja v prometu in osnovne prometne znake. Posvetili smo se tudi tistim, ki težje izvajajo nekatere dejavnosti ter z dodatnimi dejavnostmi in razlago skušali pomagati učencem, da bi lažje sodelovali na rednih urah športa. Vključevali smo aktivnosti in dejavnosti, ki niso del rednih ur športa.

Gljučne besede: razširjeni program v osnovni šoli, gibanje, zdravje, trajnostna mobilnost

Physical Activities for Sustainable Mobility of Students in the Extended Programme

Abstract: The article presents in detail activities organised with the purpose of allowing students at least one hour of physical activity per day and aimed at developing concentration, coordination, strength, flexibility, balance and endurance – skills which contribute to students' sustainable mobility. Students learnt about the importance of physical activity for their health, healthy lifestyle, healthy nutrition and safety while improving their movement and functional skills and abilities. They upgraded and furthered their existing as well as acquired new knowledge in the area of physical activity and sports. The activities also took place in nature, where a special emphasis was placed on sustainable mobility. Students were familiarised with the rules of traffic behaviour and the basic traffic signs. We offered assistance to those students who have difficulties in performing some of the activities by providing additional activities and explanations to allow them to more easily participate in their regular Sport classes. Activities organised in this way are not part of regular Sport classes.

Keywords: extended programme in primary school, physical activity, health, sustainable mobility

Uvod

Redna telesna dejavnost, sprostitvev, uravnotežena prehrana in skrb za varno okolje so ključni dejavniki, ki vplivajo na zdravje in dobro počutje. Gibanje predstavlja eno izmed osnovnih potreb otrok in ima pomembno vlogo v otrokovem celostnem razvoju (Zurc, 2008).

Današnji način življenja otrok je v veliki meri sedeč. Otroci vedno več časa presedijo pred računalniškimi ekrani in televizijo. Zelo pomembno je, da se zavedamo dejstva, da bi se otroci morali gibati vsak dan vsaj 60 minut, da bi zadovoljili potrebam za krepitev svojega zdravja in razvoja. To sporočajo tudi smernice Svetovne zdravstvene organizacije (SZO). Intenzivnost gibanja naj bi bila zmerna do intenzivna, kar pomeni, da se pospeši srčni utrip, da se otroci zadihajo, da po telesu začutijo toploto oziroma se oznojijo (Drev, 2010).

Gibanje aktivira možganske funkcije in tako vpliva, da postane učenje lažje in bolj kakovostno. Pri gibalno aktivnih otrocih se povečata kakovost in količina pomnjenja učne snovi, njihova koncentracija je boljša, lažje sledijo pouku v šoli ter za šolsko delo porabijo manj časa kot drugi otroci. Redno gibanje pri otrocih krepi njihovo zdravje in ima vpliv na celostni razvoj. Gibanje aktivira vse dele možganov, ki so potrebni za uspešno učenje, zmanjšuje stres zaradi sedenja, povečuje motivacijo in voljo do dela, izboljšuje organizacijo in razumevanje. Gibanje ima pozitivne vplive na razvoj in zdravje kosti in sklepov, mišic, motoričnih sposobnosti in na razvoj finomotoričnih sposobnosti, ki otrokom omogočajo risanje in pisanje (Zurc, 2008).

Zato je zelo pomembno, da otrokom v šoli ponudimo športne dejavnosti in jim tako omogočimo vsakodnevno gibanje. Posebno pozornost namenimo gibanju v naravi, kjer učence seznanimo s pozitivnimi vplivi gibanja na svežem zraku. Kadar izvajamo športne aktivnosti v naravi, učence učimo tudi varne mobilnosti, kjer spoznajo prometne znake in predpise. Športne dejavnosti vplivajo na gibalno učinkovitost učencev in na njihovo varno mobilnost, kajti gibalno učinkoviti učenci hitreje in lažje reagirajo tudi v prometu. Dobro ravnotežje in koncentracija sta pomembna že pri hoji in teku, kadar smo na kolesu ali rolerjih je še toliko pomembneje, da ju znamo ohraniti. Z različnimi vajami vplivamo tudi na hitre reakcije, ki učencem pomagajo, da se hitreje izognejo nevarnosti in hitreje zaustavijo.

Razširjeni program osnovne šole (RaP)

Na osnovni šoli Olge Meglič smo se v šolskem letu 2018/2019 vključili v triletni poskus Zavoda RS za šolstvo Razširjen program osnovne šole, in sicer v vsa tri področja (Logaj idr., 2018):

- Gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje,
- Kultura in tradicija,
- Vsebine iz življenja in dela osnovne šole.

Razširjeni poskus v osnovnih šolah je zasnovan na podlagi učenčevih individualnih zmožnosti, interesov, talentov in potreb. Namen je, da ob smiselnem upoštevanju individualnih aspiracij in pričakovanj vsem učencem omogočimo zdrav in celosten osebnostni razvoj. Razširjeni program osnovne šole pripomore k večji motiviranosti tako učiteljev kot učencev za doseganje ciljev osnovnošolskega programa v celoti, saj omogoča bolj poglobljeno spoznavanje učencev, spodbuja medsebojno sodelovanje in razvija kakovostne odnose med učitelji in učenci (Logaj idr., 2018).

Dejavnosti razširjenega programa osnovne šole predstavljajo pomemben del vseživljenjskega učenja. Omogoča in spodbuja osebni razvoj otrok, usklajen z njihovimi pričakovanji, zmožnostmi, interesi, talenti in potrebami.

Na šoli smo skušali čim bolj povezati obvezni in razširjeni program. Učencem smo ponudili pester izbor različnih dejavnosti, ki zajemajo neobvezne izbirne predmete (tuji jezik, umetnost, računalništvo, šport, tehnika), različne interesne dejavnosti, pevski zbor, dodatni in dopolnilni pouk, individualno in skupinsko pomoč, podaljšano bivanje in jutranje varstvo ... Učitelji smo na osnovi svojih močnih področij in znanj ponudili učencem različne dejavnosti. Potrebno je bilo usklajevanje med učitelji, da se dejavnosti niso prekrivale, da so imeli vsi učenci na šoli možnost izbire in vključitve v tiste dejavnosti, ki jih zanimajo in veselijo. Dejavnosti so bile organizirane pred, med in po pouku z namenom, da bi učenci lahko v čim večji meri odkrivali in razvijali svoje interese. Izvajali smo jih tako v homogenih kot v heterogenih skupinah, sledijo specifičnim ciljem, sklopi in vsebine se smiselno povezujejo. Dejavnosti smo v večini izvajali tedensko in čez celo šolsko leto. Nekaj dejavnosti je bilo izvedenih v strnjeni obliki, saj jih ni bilo možno izvesti v eni uri vsak teden. Te dejavnosti so trajale več ur in smo jih ponudili učencem večkrat v šolskem letu. Takšne dejavnosti so bile večinoma izvedene v naravi: pohodi, rolanje, kotalkanje, kolesarjenje ...

Spremembe, ki jih je prinesel poskus, so se poznale že v dejavnostih pred poukom, kjer so učenci imeli možnost jutranjega razgibavanja, vključevanja v igre, različne interesne dejavnosti, učenje ... V času pouka so bili vsi učenci vključeni v aktivne odmore, to je bila oblika razširjenega programa med poukom, kjer so se razgibali in pripravili na nadaljnje delo. Prav tako so imeli v času med poukom dejavnost z naslovom Zmorem več, kjer so razvijali svoja močna in šibka področja, se pripravljali

na tekmovanja, raziskovali, reševali odprte probleme, delali različne poskuse, utrjevali in nadgrajevali svoje znanje ter odpravljali vrzeli v znanju. V času po pouku so imeli učenci možnost izbire in prehajanja med različnimi dejavnostmi. Ena izmed teh dejavnosti je bila namenjena trajnostni mobilnosti učencev.

V nadaljevanju podrobneje predstavljamo dejavnosti, ki smo jih izvajali v okviru področja Gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje, ki vključuje tri sklope (Logaj idr., 2018):

- Gibanje,
- Hrana in prehranjevanje,
- Zdravje in varnost (s trajnostno mobilnostjo).

Gibalne aktivnosti smo ponujali učencem, da so razvijali koncentracijo, koordinacijo, moč, gibljivost, ravnotežje, vzdržljivost ... Naučene spretnosti pripomorejo tudi k trajnostni mobilnosti otrok, kajti gibalno učinkoviti učenci se hitreje izogone nevarnosti, imajo hitrejša reakcije, se hitreje zaustavijo, imajo boljšo koncentracijo in ravnotežje, kar je velikokrat pomembno že pri sami hoji, kadar pa so učenci na kolesih ali rolerjih pa še toliko bolj. Gibalno učinkoviti učenci, se znajo kotaliti, valjati, narediti preval, kar lahko uporabijo pri padcih. Ti učenci so tudi dovolj hitri, spretni in močni, da se ujamejo na roke in zaščitijo glavo, kadar padejo. Vse naučene motorične in koordinacijske spretnosti so pomembne za njihovo trajnostno mobilnost.

Kolesarjenje

Na dejavnosti Kolesarjenje smo se z učenci odpravili na različne kolesarske izlete, prevozili kolesarski poligon, se učili o varnosti v prometu, prometnih znakih in pravilni opremljenosti kolesarja. Za varno kolesarjenje je zelo pomembno, da imajo učenci dobro ravnotežje, hitre reakcije in osnovno poznavanje pravilnega vedenja v prometu. Na dejavnosti so lahko sodelovali učenci, ki so imeli opravljen kolesarski izpit. Dejavnost smo izvajali po pouku v strnjeni obliki.

Slika 1: Kolesarjenje, 2019.

Aktivni odmor

Učenci v šolah preveč sedijo, kar negativno vpliva na počutje, motivacijo, zdravje ...

Glavni cilji aktivnega odmora je bil razbremeniti učence med urami, zmanjšati utrujenosti in negativne posledice sedenja ter ustvariti sproščeno vzdušje, kar dobro vpliva na osredotočenost in reševanje miselnih nalog pri pouku.

Aktivni odmor je potekal v obeh glavnih odmorih, udeleženi so bili učenci, ki v tem odmoru niso imeli malice, s čimer smo omogočili, da imajo vsak dan aktivni odmor vsi učenci na šoli. Aktivne odmore smo posneli, posnetek so nato predvajali učitelji, ki so bili v glavnem odmoru z učenci in so skupaj sledili vajam na posnetku. Pri izboru in sestavi vaj za aktivni odmor ter snemanju posnetka so vsakič sodelovali različni učenci. Učenci so se naučili različnih vaj, ki pripomorejo k boljšemu počutju, jih razbremenijo med poukom ter pripomorejo k boljši koncentraciji. Naučili so se izbirati vaje, ki so primerne za izvajanje v razredu med odmorom, jih postaviti v smiselno zaporedje, jih poimenovati in opisati. Skozi lastne izkušnje so spoznali, kako so po aktivnih odmorih dosti bolj pripravljeni na nadaljnje sedenje in šolsko delo, kot če v odmoru niso aktivni.

Odbij žogico

Dejavnost Odbij žogico učence navaja na športe, kjer se uporabljata lopar in žogica. Učenci so utrdili in nadgradili znanje iz pravil iger ter tehnično in taktično znanje namiznega tenisa, badmintona in tenisa. Na dejavnosti so se učenci naučili zmagovati, prenašati poraze, spoznali so možnosti za zdravo druženje in navezovali stike, spoznali pomen redne vadbe in pozitivnega vpliva na telo. Gibalno spretnější so poglobili svoje znanje in se udeležili šolskih športnih tekmovanj, tisti, ki pa so potrebovali dodatno pomoč, pa so s pomočjo dodatne razlage lažje sledili rednim uram pouka. Cilj dejavnosti je bil otroke naučiti, kako aktivno preživeti prosti čas in jih vzpodbuditi k zdravemu načinu življenja. Dejavnost smo izvajali tedensko, eno šolsko uro.

Joga za vsak dan

Joga je eden najstarejših naukov in metodologij, ki obravnava človeka kot celoto, združuje telo, um in dušo. Vadba joga ima pozitivne vplive na motorične in koordinacijske spretnosti, telesno moč in gibljivost, telesno držo, zavedanje in obvladovanje telesa, nadzor nad čustvi in njihovo umirjanje, samozavest, imunski sistem, pljučno kapaciteto, zbranost in ustvarjalnost (Božič Križaj, 2017).

Učenci so se naučili osnovne jogijske položaje (asane) in njihov vpliv na telo. Spoznali so osnovne dihalne tehnike (pranajame), ozavestili dihanje in se ga naučili

uporabiti za sproščanje napetosti. Prav tako so se naučili meditacije in različnih tehnik sproščanja, ki jih lahko uporabljajo tako v šoli kot tudi v svojem prostem času. Pri dejavnosti smo izvajali vaje, pri katerih je poudarek na moči, vzdržljivosti, koordinaciji, gibljivosti, vztrajnosti in stabilizaciji mišično-sklepnih struktur, odgovornih za zdravo hrbtenico. Dejavnost je bila strukturirana tako, da pozitivno vpliva na zdravje in zmoglosti telesa ter stabilnost uma. Dejavnost smo izvajali tedensko, eno šolsko uro po pouku. Učenci so bili razdeljeni v dve skupini. Učenci 1. in 2. razreda ter učenci od 3. do 9. razreda. V drugi skupini je bilo ogromno sodelovanja in pomoči med učenci, predvsem starejši mlajšim, kar kaže na pozitiven vpliv heterogene skupine. Učenci so spoznali pomen pravilne telesne drže in se naučili različnih vaj za lepšo držo. Učenci so s pomočjo različnih zgodb in pravljic posnemali različne živali, rastline ... Vživel so se v pravljico in uporabili svojo domišljijo, resnično so postali npr. drevo, ko veter zapiha se upogibajo. Njihova ustvarjalnost in domišljija sta se razvijali. S pomočjo različnih tehnik sproščanja in dihanja so se učenci naučili sprostiti in umiriti svoje telo in misli. Z vsakim vdihom naše telo dobi tisto, kar najbolj potrebuje – kisik. Z vsakim izdihom pa ga očistimo vseh nepotrebnih snovi in strupov.

Naučili smo se tudi osnovne položaje akrojoge in joge v parih, kjer razvijamo sodelovanje, zaupanje, pomoč drug drugemu in krepimo vzorec, da lažje stopamo skozi življenje, če si pomagamo in se podpiramo. Joga v paru vsebuje elemente joge, ki jih izvajamo v parih. Pri tem si vadeči med seboj nudijo oporo in tako lažje izvedejo položaje. Akrojoga je sestavljena iz elementov joge in akrobatike. Pri akrojogi imamo bazo (tisti, ki podpira), letalca (tisti, ki izvaja asane in akrobatske elemente) in varovalca (tisti, ki varuje in pomaga).

Žogarija

Žogarija je bila na naši šoli najbolj obiskana dejavnost, predvsem med učenci od 1. do 5. razreda. Zaradi velikega interesa smo pri tej dejavnosti za vsak razred učencev

Slika 2: Akrojoga, 2019.

ustvarili skupino, ki je imela dejavnost na urniku vsak teden, eno šolsko uro po pouku. Učenci so se naučili različnih športnodružabnih iger z žogo in utrdili znanje odbojke, košarke, nogometa, rokometu ... Pri dejavnosti smo spodbujali medsebojno sodelovanje in pomoč ter učence seznanili s pozitivnimi vplivi redne telesne vadbe na telo. Učenci so sami ugotovili, kako pomembno je, da med seboj sodelujejo in si pomagajo. Skozi igre smo jih učili verbalnega in neverbalnega komuniciranja. Učenci so po opravljenih vajah povedali mnenja in izkušnje ter kako je sodelovanje ali nesodelovanje vplivalo na izid določene igre. Znanje, ki so ga učenci pridobili pri urah športa, smo nadgrajevali. Podrobneje smo spoznali nekatere športe z žogo in jim namenili več časa in razlage. Posvetili smo se tudi tistim, ki težje izvajajo nekatere dejavnosti na urah in z dodatnimi vajami in razlago skušali učencem pomagati, da bodo lažje sodelovali tudi na urah športa.

Pospesi svoj utrip

Učenci so spoznali pomen gibanja za zdravje in zdrav način življenja. Preskusili so se v različnih športnih aktivnostih, športnodružabnih igrah, tekalnih igrah, razteznihih vajah, vajah za moč, gibljivost, dihalnih vajah in vajah za sproščanje, ki jih lahko izvajajo tudi v svojem prostem času. Dejavnost Pospesi svoj utrip smo izvajali skozi celo šolsko leto, enkrat tedensko po pouku. Na dejavnost so bili vpisani učenci od 1. do 6. razreda, ki so med seboj zelo lepo sodelovali, se vzpodbujali, si pomagali in se veliko naučili drug od drugega. V heterogenih skupinah vidim ogromno prednosti in koristi, prav tako pa sem ugotovila, da so tudi učenci v takšnih skupinah dodatno motivirani. Mlajši želijo ustreči starejšim, se jim dokazati, starejši pa se dodatno potrudijo, ker želijo biti mlajšim vzgled.

Učenci so na dejavnosti nadgradili svoje športno znanje, se naučili novih vaj in izboljšali svoje šibke

Slika 3: Žogarija, 2019.

točke. Vključili smo aktivnosti in dejavnosti, ki niso del rednih ur športa. Širili smo znanje z rednih ur in izvajali aktivnosti, ki pripomorejo k boljši športni pripravljenosti. Učenci so na dejavnosti merili srčni utrip in spoznali dejavnike, ki nanj vplivajo. S pomočjo tabele so spremljali (merili) srčni utrip pred, med in po naporu. Na podlagi rezultatov so si učenci sami zastavili cilje in skupaj smo poiskali poti, kako te cilje uresničiti.

Igriv poligon

Igriv poligon je zabaven, pisan in igriv ter vključuje različne gibalne naloge, ki izboljšujejo gibalne in funkcionalne sposobnosti. Zanimiv je predvsem za učence prve triade, ki so se z veseljem tedensko preizkušali na različnih poligonih, ki so vsebovali osnovne atletske in gimnastične prvine, naravne oblike gibanja, ogrevanje in umirjanje. Sestavljeni so bili iz različnih tekov, skokov, poskokov, preskokov, prevalov, plazenj, lazenj ... Učenci so razvijali ustvarjalnost, medsebojno pomoč in si postavljali lastne cilje. Posebno pozornost smo namenili pomenu gibanja za zdravje in zdrav način življenja. Skozi pravila, ki so jih na poligonu morali upoštevati, so se naučili, kako skrbeti za lastno varnost in varnost drugih. Cilji, ki so si jih učenci na dejavnosti zastavili, so bili različni, v nižjih razredih so bili cilji večinoma povezani z gibanjem in igro. Pri starejših učenkah so se cilji nanašali na zdrav način življenja, zniževanje telesne teže, sprostitvev in razbremenitev. Pri starejših učencih so bili v ospredju gibanje in igra, nova športna znanja in tudi zdrav način življenja. Skupaj z učenci smo izbirali vaje in poti, s katerimi lahko zastavljene cilje uresničujemo in spremljajo svoj napredek.

Zmorem več

Dejavnost Zmorem več smo izvajali med poukom in je bila namenjena vsem učencem od 6. do 9. razreda. Prilagodili smo urnik, tako da smo imeli dvakrat tedensko 4. šolsko uro dejavnost Zmorem več. S tem, ko smo dejavnost dopolnilni/dodatni pouk vnesli v urnik, nismo učencev delili na boljše in slabše, saj so bili v skupini npr. pri slovenščini tako tisti učenci, ki so se pripravljali na tekmovanje kot tudi tisti, ki so potrebovali dodatno razlago in pomoč. Prav tako ni potrebno, da so se vsakič odločili za isto dejavnost. Glede na svoje želje in potrebe so lahko vsakič izbrali dejavnost, ki so jo takrat potrebovali. Učenci so takšen način večinoma dobro sprejeli, saj jim je omogočal izbirnost in vključevanje glede na lastne potrebe in cilje. Učenci so na urah Zmorem več sodelovali v skupinah in nadgrajevali svoje znanje z različnih področij, se pripravljali na tekmovanja, raziskovali, reševali odprte probleme, delali različne poskuse ali pa utrjevali učno snov in odpravljali vrzeli v znanju.

Za učence, ki so želeli nadgraditi osnovni program in se pripraviti na šolska tekmovanja, smo pripravili dodatne vsebine. Za učence, ki so imeli primanjkljaje v znanju, smo nudili dodatno razlago in pomoč. Vsekakor pa so vsi učenci, vsak po svojih zmožnostih, znanje utrjevali, ponavljali, poglobljali ...

Dejavnosti v naravi in varna mobilnost

Nekatere dejavnosti smo izvajali v strnjeni obliki in v naravi. Ker smo bili na dejavnostih udeleženci v prometu, so se učenci seznanili tudi s trajnostno mobilnostjo.

Varna mobilnost predstavlja sodoben način življenja in dela, vanjo sodijo prometna kultura, zdrav način življenja, primeren odnos do okolja ter ekonomično ravnanje udeležencev v prometu. Učenci usvajajo novo znanje in razvijajo različne kompetence, s pomočjo katerih se lažje ravnaajo v prometu in imajo večjo skrb za prometno varnost, kar potrebujejo za vključevanje v življenje in družbo (Logaj idr., 2018).

Pri dejavnostih, ki smo jih izvajali v naravi, so se učenci učili osnovnih prometnih znakov in pravil vedenja pešcev in kolesarjev v prometu. Pogovarjali smo se o različnih situacijah, učenci so predstavili svojo pot v šolo, povedali, katere prometne predpise morajo takrat upoštevati kot pešci, kolesarji, sopotniki v avtomobilu ali potniki v javnem prevozu. Posebno pozornost smo namenili uporabi zaščitne opreme (čelada, ščitniki) pri kolesarjenju in rolanju, ugotavljali smo učinkovitost svetlih oblačil, uporabo kresničk in drugih svetlobnih znakov. Naučene stvari smo prenesli v prakso, kjer smo kot udeleženci v prometu morali svoje znanje o prometnih predpisih uporabiti. Učenci so se preizkusili v različnih poligonih, kjer je bilo treba upoštevati različne prometne znake. Po končanem poligonu smo se z učenci pogovorili in skupaj iskali rešitve, da bo naše udejstvovanje v prometu varnejše.

Nadobudni pohodnik

Hoja je najpreprostejši način rekreacije, ki si jo lahko vsakdo privoščiti. Različne pohode v naravi smo izvedli, kadar je to dopuščalo vreme. Učence smo navajali na hojo v naravi in jih seznanili s pomenom gibanja v naravi za njihovo zdravje. Izvedli smo različne orientacijske pohode po označeni poti, pohode po ravnem in v hrib. Naučili so se orientirati se v naravi z zemljevidom, kompasom ... Pridobili so osnovno pohodniško znanje (obutev, oblačila, nahrbtnik, pitje tekočine), se naučili obnašanja v prometu, prometne varnosti in obnašanja v naravi ter skrbi za ohranitev narave. Ure so potekale v strnjeni obliki in so bile

Preglednica 1: Prečne veščine.

PREČNE VEŠČINE	PRIMERI PREČNIH VEŠČIN PRI AKTIVNIH ODMORIH
Sodelovanje in komuniciranje	<ul style="list-style-type: none"> - Učenci so izmenjali izkušnje in sodelovali pri iskanju vaj, s katerimi so se razbremenili med poukom. - Vsak učenec je podal svoj predlog vaj in skupaj smo izbirali najboljše in jih povezali v smiselno celoto.
Samouravnavanje	<ul style="list-style-type: none"> - Pri sestavljanju vaj so se učenci vprašali, kaj so se naučili za naslednjič, kaj lahko izboljšajo, ali so bile izbrane vaje učinkovite... Svoje ugotovitve so zapisali in jih naslednjič upoštevali.
Ustvarjalnost	<ul style="list-style-type: none"> - Iskali smo različne vaje, sestavljali plesne koreografije, izdelovali video posnetke ...
Kritično mišljenje	<ul style="list-style-type: none"> - Pri izvajanju vaj so učenci sami povedali svoje mnenje o izboru vaj. - Opazovali so sošolce med izvajanjem aktivnih odmorov in povedali, katere vaje so bile primerne in katere bodo naslednjič spremenili ali dopolnili.
Reševanje problemov	<ul style="list-style-type: none"> - Iskali so rešitve, kako vaje prilagoditi, da jih bo možno izvesti v razredu. - Kadar sami spoznajo, da določena vaja ni bila izvedljiva, kot so si zamislili, so iskali rešitev, kako jo predstaviti, da jih bodo lahko še bolje posnemali.
Digitalne veščine	<ul style="list-style-type: none"> - S kamero so posneli aktivni odmor. - Izdelali so video, ga opremili z navodili in glasbo. - Video smo objavili in delili na spletu.

časovno ter težavnostno prilagojene skupini otrok (tempo hoje, razdalja, težavnostna kategorija poti).

Rolaj in kotalkaj se z menoj

Naučili smo se osnov rolanja in kotalkanja, se igrali različne igre na rolerjih in kotalkah, premagovali različne naloge in se preskusili v poligonu.

Naučili smo se, kako pravilno uporabljati obvezno opremo (rolerji, kotalke, ščitniki in čelada) in poskrbeti za svojo varnost. Učenci so se naučili pravil obnašanja in spoznali načela varnosti. Kadar se odpravimo na dejavnost Rolanje in kotalkanje smo udeleženci v prometu in moramo poznati določene predpise, ki tam veljajo.

Slika 4: Rolanje in kotalkanje, 2019.

Sklep

Kot učiteljica športa sem v razširjenem programu videla veliko možnosti, da sem učencem ponudila različne dejavnosti, s pomočjo katerih so lahko krepili in nadgrajevali svoje znanje. Pomagala sem lahko tistim, ki so potrebovali dodatno razlago in pomoč ter

nadgradila znanje pri tistih učencih, ki so si želeli še več. Vse dejavnosti, ki smo jih v sklopu triletnega poskusa izvajali, so učencem omogočale vsakodnevno gibanje, ki je zelo pomembno za njihovo zdravje in razvoj. Skozi dejavnosti smo učence spodbudili k gibanju in trajnostni mobilnosti. Povratne informacije učencev so bile zelo dobre, zavedali so se pomena gibanja in se z veseljem vpisovali na različne dejavnosti in bili aktivni tudi v svojem prostem času. S pomočjo razširjenega programa smo razvijali prečne veščine: sodelovanje in komuniciranje, samouravnavanje, ustvarjalnost, kritično mišljenje in reševanje problemov in digitalne veščine.

Učence smo na dejavnostih vzgajali v duhu zdravega načina življenja in vplivu gibanja na dobro počutje. Sama sem se pri delu v razširjenem programu ogromno naučila, saj sem iskala in pripravljala različne dejavnosti, s katerimi bi za gibanje pritegnila in navdušila čim več otrok na šoli. Veseli me, da sem lahko svoje znanje in pozitivno energijo do gibanja predajala učencem v razširjenem programu.

Viri in literatura

Božič Križaj, U. (2017). *Pravilnična joga: priročnik za vadbo joge za otroke*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Drev, A. (2010). *Pomen rednega gibanja za otroke in mladostnike*. Zdrav življenjski slog v šoli. Pridobljeno 10. 10. 2020 s http://www.zdravjevsoli.si/index.php?option=com_content&view=article&id=169&Itemid=80.

Logaj, V., Potočnik, N., Krapše, T., Nolimaj, F., in drugi (2018). *Razširjeni program osnovne šole*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Pridobljeno 10.10.2020 s https://skupnost.sio.si/pluginfile.php/693888/mod_resource/content/1/Kurikularni%20dokument%2011_6.pdf

Zurc, J. (2008). *Biti najboljši: pomen gibalne aktivnosti za otrokov razvoj in šolsko uspešnost*. Radovljica: Didakta.

Lea Napotnik,
OŠ Šempeter

Poklici

IZVLEČEK: V prispevku je opisano projektno delo prvošolcev, ki so raziskovali in se seznanjali z različnimi poklici. V uvodu so razložene besede poklic, izobraževanje in poklicna pot. Nato so navedeni cilji projekta, ki so bili glavno vodilo na poti spoznavanja različnih poklicev. V nadaljevanju so predstavljene dejavnosti oziroma poti seznanjanja z različnimi poklici. Predstavljeni so drugačni in zanimivi načini spoznavanja ter seznanjanja s poklici in spremljevalne dejavnosti – pogovor, intervju, poustvarjanje, ogled gledališke predstave, igra vlog, didaktična igra.

Ključne besede: 1. razred, spoznavanje okolja, spoznavanje poklicev

Professions

Abstract: The article describes first graders' project work which included researching and learning about different professions. In the introduction, definitions are provided of the words *profession*, *education* and *career*, followed by the project's objectives as the main guidelines on the path of learning about professions. The article then presents activities and paths through which students can be introduced to different professions, including alternative and interesting ways of discovering and learning about professions as well as accompanying activities – conversation, interview, recreation, visiting a theatre performance, role play, didactic games.

Keywords: first grade, learning about the environment, learning about professions

Uvod

»Poklic je tip dela, ki ga opravlja posameznik, pogosto opisan v obliki širokega kroga spretnosti in kompetenc, ki so zanj potrebne« (Muršak 2002, str. 80).

Poklic pridobimo z izobraževanjem, s pomočjo katerega usvajamo različne vrste znanj, in je prvi pogoj za opravljanje določenega dela. O poklicni poti začnemo razmišljati in se deloma nanjo pripravljati že v prvih letih izobraževanja. Podobna je potovanju, ki ga načrtuješ, raziskuješ možnosti, oblikuješ, se nanj pripraviš in nato uživaš (Bolhar 2006).

S poklici se srečujemo na vsakem koraku našega življenja, spremljajo nas vedno in povsod. Učenci med šolskim letom in celotnim šolanjem skozi učni proces spoznavajo ljudi, ki opravljajo različne poklice. Tudi tema Otroškega parlamenta v šolskem letu 2019/2020 je bila Moja poklicna prihodnost, zato smo se s prvošolci odločili, da to temo podrobneje raziščemo. Najprej smo učiteljice v učnih načrtih poiskale učne cilje, povezane s spoznavanjem poklicev, ki so bili naše glavno vodilo pri načrtovanju dejavnosti. Cilje in vsebine smo medpredmetno povezovali (slovenščina, spoznavanje okolja, likovna umetnost), vključevali smo tudi elemente formativnega spremljanja. Dejavnosti so potekale celo šolsko leto, izvajali smo jih v okviru pouka pri posameznih predmetih.

Želeli smo, da bi prvošolci spoznali različne poklice z različnih vidikov, ob sodelovanju z različnimi ljudmi. Naš namen je bil do poklicev razvijati spoštljiv odnos. Želeli smo ugotoviti tudi, kateri poklici so med učenci poznani in priljubljeni, ter razširiti poznavanje novih in manj znanih poklicev. Učenci so iskali podatke o poklicih iz različnih virov informacij (knjige, ustni viri, splet), preizkušali so se v nekaterih dejavnostih, ki jih opravljajo ljudje določenih poklicev, spoznavali so delovno okolje ljudi in orodja, ki jih pri tem potrebujejo.

Učni cilji in nameni učenja

Pri načrtovanju smo izhajali iz ciljev učnih načrtov in jih povezali v medpredmetni učni sklop.

Učenci:

- pojasnijo razliko med tem, kar moramo in smemo delati (poklic, hobi),
- poznajo prostore in delavce v šoli,
- spoznajo in urijo ustrezna ravnanja v različnih družbenih primerih (Učni načrt SPO, 2011)
- rišejo oblike po opazovanju, spominu, domišljiji (Učni načrt LUM, 2011),
- smiselno sodelujejo v pogovoru, razčlenjujejo in vrednotijo pogovore,

- sodelujejo v igri vlog,
- poslušajo/gledajo neumetnostna in umetnostna besedila,
- obnavljajo besedilo,
- širijo in bogatijo besedni zaklad,
- poimenujejo bitja/predmete v svoji okolici/na sliki s književnimi besedami,
- razlagajo dane besede/ besedne zveze (Učni načrt SLO, 2018).

Iz ciljev smo skupaj z učenci oblikovali namene učenja.

Naučili se bomo:

- opisati, kaj je to poklic,
- poimenovati različne poklice,
- razložiti, da obstaja veliko različnih poklicev,
- utemeljiti, zakaj ljudje, ki opravljajo poklice, pri svojem delu uporabljajo določene pripomočke,
- poimenovati nekaj pripomočkov, ki jih uporabljajo ljudje pri opravljanju posameznih poklicev,
- sestaviti vprašanja za intervju,
- sodelovati v pogovoru.

Pred začetkom vsake dejavnosti smo oblikovali kriterije uspešnosti. Uspešen bom, ko bom:

- znal naštet in opisati različne poklice,
- znal naštet pripomočke, ki jih uporabljajo ljudje pri opravljanju svojega poklica,
- znal opisati poklic, ki ga želim opravljati v prihodnosti,
- narisal rešitve vseh ugank,
- aktivno in smiselno sodeloval v pogovorih,
- sestavil in povedal vsaj eno vprašanje za vsakega gosta.

Realizacijo kriterijev uspešnosti smo preverjali po vsaki izvedeni dejavnosti, ki je bila povezana z določenim kriterijem uspešnosti. Povratno informacijo so učenci pridobili s samovrednotenjem in vrstniškim vrednotenjem.

Dejavnosti

Predznanje učencev smo preverili z igro asociacij. Učenci so nizali pojme, povezane z besedo poklic. Želeli smo ugotoviti, ali učenci sploh vedo, kaj je to poklic, oziroma, kako si razlagajo to besedo. Misli oziroma razlage učencev smo zapisovali na plakat.

Prvošolci so tako glede na starost in različne izkušnje

izrazili svoje védenje ob besedi *poklic*:

- *kadar nekaj delaš, ustvarjaš;*
- *hodiš v službo, delaš za denar;*
- *moraš biti resen;*
- *imaš sodelavce, jim pomagaš;*
- *delamo ob isti uri;*
- *nekateri delajo vsak dan;*
- *imajo dopust;*
- *lahko delajo tudi ponoči.*

Iz uvodnih asociacij in pogovorov smo ugotovili, da učenci ne poznajo veliko različnih poklicev, saj so se že omenjeni poklici ves čas ponavljali. Odpravili smo se v knjižnico in računalniško učilnico, kjer so se učenci s pomočjo knjig in računalnikov seznanili z manj poznanimi poklici.

S pomočjo orodja za samovrednotenje semafor so učenci ovrednotili svoje znanje. Vrednotenje je potekalo tako, da je učiteljica brala in zapisala trditve, učenci pa so za vsako trditev pritrdili zelen, oranžen ali rdeč krog z njihovim imenom. Z zeleno so označili trditev, za katero so bili prepričani, da jo razumejo in bi jo znali razložiti sošolcem. Z oranžno so označili trditev, o kateri so nekaj že vedeli, vendar ne dovolj, z rdečo pa so označili trditev, ki so jo slišali prvič. Trditve:

1. znam naštetih pet različnih poklicev,
2. znam opisati pet različnih poklicev,
3. znam naštetih pripomočke, ki jih uporabljajo ravnatelj, tajnica, knjižničar, hišnik, kuhar, policist, poštar pri opravljanju svojega poklica,
4. znam opisati poklic/povedati dve stvari o poklicu, ki ga želim opravljati v prihodnosti.

Ob spoznavanju prostorov v šoli smo se posvetili poklicem, s katerimi se učenci srečujejo v šoli. V goste smo povabili gospoda ravnatelja, tajnico, kuharja, knjižničarko in hišnika, ki so nam podrobno opisali delo, ki ga opravljajo. Učenci so se seznanili s pripomočki, ki jih posamezniki uporabljajo pri opravljanju svojega dela. Po tej dejavnosti so učenci s pomočjo vprašalnika in individualnih pogovorov z učiteljico evalvirali doseganje kriterija uspešnosti znam naštetih pripomočke, ki jih uporabljajo ljudje pri opravljanju svojega poklica. Večina učencev je kriterij dosegla. Ker pa ga vsi niso, sem se odločila, da to znanje kasneje ponovimo, utrdimo in nadgradimo.

Učence je najbolj navdušilo pripovedovanje kuharja, zato smo njegovo delo podrobneje raziskali. Obiskali smo ga v kuhinji. Popeljal nas je skozi vse prostore šolske kuhinje, z njim smo opravili kratek intervju, na

katerega so se učenci prej dobro pripravili. Kasneje so se učenci tudi sami preizkusili v vlogi kuharjev – pripravili so pecivo, ki so ga ob čaju z veseljem pojedli.

Kuhar je prvošolcem povedal, da si je že kot otrok želel opravljati ta poklic. Dejal je tudi, da rad pripravlja vse jedi, vseč mu je, ker lahko v šolski kuhinji pripravlja raznovrstno hrano. To delo opravlja z veseljem.

Slika 1: Priprava peciva v šolski kuhinji.

Učenci so podrobno spoznali tudi poklic policista, ki nas je obiskal v mesecu oktobru. Predstavil nam je svoje delo, pripomočke, nas naučil prečkati cesto in nas poučil o prometni varnosti. Na koncu nam je razkazal policijski avto, učenci so smeli celo sestiti vanj.

Slika 2: Knjižničar.

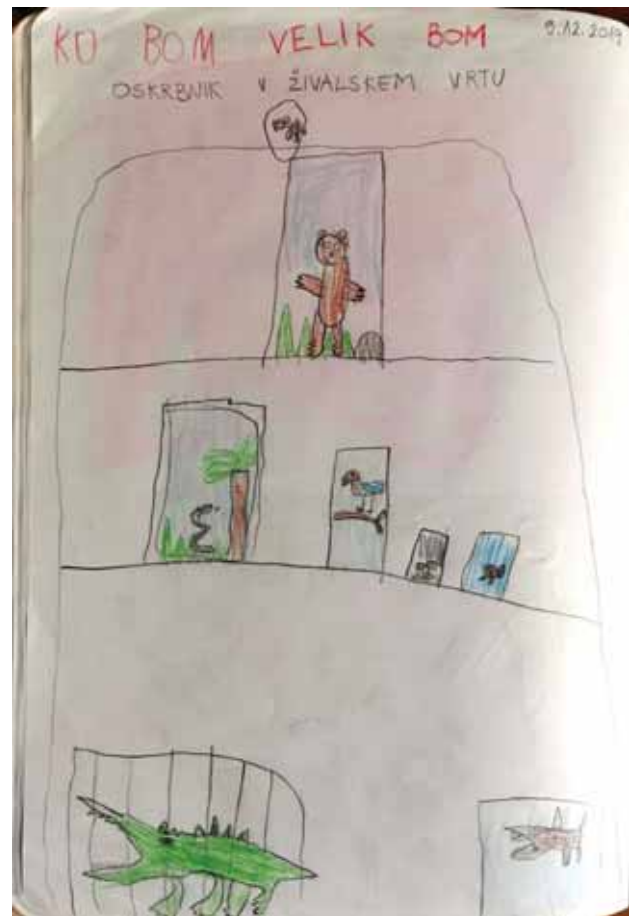
Slika 5: Uganke o poklicih (Manca).

učenci v parih opisovali poklice, ki so jih imeli narisane. Eden v paru si je na čelo pritržil sličico, drugi pa je opisoval upodobljen poklic, nato sta vlogi zamenjala.

Predstavitve različnih poklicev so učenci tudi ustno reflektirali in narisali vtise. Različne poklice smo si v spomin priklicali s pomočjo igre Poklici od A do Ž. Ob tem so učenci bogatili in širili besedni zaklad ter utrjevali znanje o poklicih. Pri vsaki črki smo poiskali poklic in našeli večšine ter pripomočke, ki jih potrebujejo ljudje za opravljanje tega poklica. Ko smo dobili nabor poklicev, je jih vsak učenec izbral pet, nato pa so individualno razmišljali o tem, kaj jim je pri določenem poklicu všeč in kaj ne.

Tudi med šolanjem na daljavo nismo pozabili na poklice. Nanje smo se spomnili ob reševanju učnega lista, kjer so učenci sličice poklicev povezovali z orodji oziroma pripomočki, in ob prebiranju ugank o poklicih.

Po izvedenih dejavnostih smo zopet preverili doseganje kriterijev uspešnosti, ki so se navezovali na poznavanje poklicev. Ponovno smo uporabili semafor – učenci so se glede na poznavanje poklicev in pripomočkov, ki jih ljudje uporabljajo pri svojem delu uvrstili v rdeč, oranžen ali zelen krog. Tokrat so vsi otroci prišli v

Slika 6: Ko bom velik bom ... (Denis).

Slika 7: Ko bom velik bom ... (Timotej).

zelen obroč. Torej so vsi znali naštetih pet poklicev in pripomočke, ki jih uporabljajo ljudje pri opravljanju tega poklica. Večina jih je znala opisati tudi veščine, ki jih potrebujejo za izvajanje določenega poklica.

Z učenci smo se pogovarjali o tem, kateri poklic bi radi opravljali, ko odrastejo. Učenci so večinoma še vedno naštevali poklice, ki so jim poznani, vendar se niso več ponavljali. Vmes se je pojavil tudi kakšen manj znan poklic, kot na primer arheolog, režiser, kostumograf ali gozdar.

Sklep

Otroci so preko raznovrstnih dejavnosti na njim primeren način raziskovali in spoznavali različne poklice. V ospredju sta bila doživljajski vidik in komunikacija med otroki ter odraslimi, ki določen poklic že opravljajo. Njihova znanja in spoznanja bodo zagotovo še dolgo ostala, kajti pridobivali so jih postopno, izkustveno, v dejavnosti pa so bili vsi učenci aktivno vključeni. Zagotovo bo k ohranitvi znanj pripomoglo tudi vključevanje elementov formativnega spremljanja.

»Poklicno pot« so uspešno pričeli, upamo, da se bo nadaljevala kot prijetno potovanje in da bodo vsi prispeli na cilj, ki si ga bodo zadali.

Viri in literatura

- Bolhar, N. (2006). *Poklic ekonomist – opisi poklicev*. Pridobljeno s http://www.cek.ef.uni-lj.si/u_diplome/bolhar2256.pdf (30. 10. 2020).
- Bordet, S., Mouchet, N. (2007). *O poklicih, moj poklic*. Ljubljana: DZS.
- Holcar Brunauer, A. (2016). *Formativno spremljanje v podporo učenju: Priročnik za učitelje in strokovne delavce*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Maynard, C. (2000). *Poklici*. Ljubljana: Slovenska knjiga.
- Moja prva enciklopedija: *Poklici*. Ljubljana: Slovenska knjiga.
- Mojaizbira.si (2014). Pridobljeno s <https://www.mojaizbira.si/poklici>.
- Muršak, J. (2002). *Pojmovni slovar za področje poklicnega in strokovnega izobraževanja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Urad RS za šolstvo, Center RS za poklicno izobraževanje.
- Učni načrt. Program osnovne šole. (2011). *Likovna vzgoja*. [Elektronski vir]. Pridobljeno s <https://www.gov.si teme/programi-in-ucni-nacrti-v-osnovni-soli/>.
- Učni načrt. Program osnovne šole. (2011). *Spoznavanje okolja*. [Elektronski vir]. Pridobljeno s <https://www.gov.si teme/programi-in-ucni-nacrti-v-osnovni-soli/>.
- Učni načrt. Program osnovne šole. (2018). *Slovenščina*. [Elektronski vir]. Pridobljeno s <https://www.gov.si teme/programi-in-ucni-nacrti-v-osnovni-soli/>.
- Z malo prvo enciklopedijo do učenosti: *Od jutra do jutra*. (1990). Murska Sobota: Pomurska založba.

Maja Jakovac,
OŠ Franca Rozmana
Staneta Maribor

Vpliv namiznih iger na otrokov razvoj in primer igre

IZVLEČEK: Z otrokovo rastjo se razvija njegovo kognitivno mišljenje, k čemur lahko veliko pripomorejo tudi namizne igre. V članku opisujemo, na katera področja otrokovega razvoja lahko takšne igre vplivajo in kaj pomeni, da je igra kakovostna. V nadaljevanju opišemo primer novejši namizne igre z naslovom Patchwork, ki je primerna za otroke od 8. leta starosti.

Ključne besede: razvoj mišljenja, namizne igre, podaljšano bivanje, Patchwork

Role of Board Games on the Child's Development with a Board Game Example

Abstract: In the process of growing up, the child's cognitive thinking is developing as well and board games can play an important role in this development. The article explains which areas of the child's development can be influenced by playing board games and provides a description of a quality board game. An example is also given of a more recent board game called Patchwork, appropriate for children aged 8 and up.

Keywords: development of thinking, board games, after-school time, Patchwork

Uvod

Namizna igra je družabna igra, ki se jo igra več igralcev na neki ravni površini. Prve družabne igre so bile igre s kockami, ki so danes nujne skoraj pri vsaki namizni igri (Grunfeld, 1993 v Kočar, 2018). Večina igralnih podlag namiznih iger je izdelanih iz papirnatih ali lesenih materialov, odvisno od pravila igre in načina igranja (Kočar, 2018).

Namizne igre segajo daleč v zgodovino človeštva. Takrat niso poznali iger, kot jih poznamo danes. Otroci so se igrali predvsem s predmeti, ki so jih našli v naravi (kamni, palice, školjke, listi ipd.). Če pogledamo v čas otroštva generacij pred približno petdesetimi leti, najdemo namizne igre kot so štiri v vrsto, domine, človek ne jezi se, mikado in mnoge druge. Seveda so te igre zanimive še danes, vendar vse večji izziv ponujajo novejši igre, ki pritegnejo tudi z zunanjim izgledom in obliko.

V zadnjih desetletjih sta se razvoj in uporaba namiznih družabnih iger zelo povečala. Najbolj razširjene namizne igre se danes navezujejo na popularne filme, animacije in videoigre, kot so Spirit island, Sagrada, Secret Hitler, Quantum, Star wars, Game of thrones, Spartacus idr. (Kočar, 2018).

Vpliv namizne igre na razvoj otroka

Predstavili bomo področja otrokovega razvoja, na katera vpliva igranje namiznih iger.

a) Socialne spretnosti

V namiznih igrah, pri katerih igralci tekmujejo kot skupina, otroci pridobivajo dragocene izkušnje za ostale oblike sodelovanja v šoli in za kasnejšo poklicno

pot. Otroci se naučijo prilagajati drugim, se z njimi pogajati, usklajevati, jih sprejemati in podpirati na poti do rešitve. V želji po zmagi otroci spoznajo pomembnost timskega dela.

b) Kognitivne sposobnosti

Ob igri otrok uri spomin, se uči štetja, hitrega in spretnega računanja in prepoznavanja oblik. Oblikuje se tudi dobra prostorska predstava, razvijajo se različne taktike in strategije. Ob zadostnih ponovitvah igre se otrok nauči tudi »blefiranja«, ki mu lahko pomaga na poti do zmage.

c) Samostojnost

V namiznih igrah, pri katerih igralec tekmuje samostojno proti enemu ali več igralcev, otrok spozna, da je za vsako odločitev odgovoren sam. To mu lahko pride zelo prav pri njegovi nadaljnji življenjski poti. Otrok se začne zavedati, da se lahko potek dogodkov v igri (kot tudi v življenju) hitro obrne. V nekem trenutku ima pri igri dober položaj, že naslednjo sekundo pa ga nasprotnik prehití. Takšne situacije učence učijo, kako ravnati pri morebitnih problemih v resničnem življenju.

d) Osredotočenost

Pogosto slišimo, da se otroci težko osredotočijo na eno stvar za dlje časa. Dovolj zanimiva namizna igra pomaga tudi pri boljši koncentraciji. Pri tem je dobrodošlo, da ima igra dober zunanji izgled in obliko, saj nas pritegne tudi vizualno.

e) Upoštevanje pravil

Vse namizne igre imajo vnaprej določena pravila, ki se jih otroci morajo držati in se po njih ravnati. Na ta način se naučijo nadzorovati lastna dejanja. Če imajo otroci v vsakdanjem življenju dobro postavljena pravila, jih po navadi tudi pri igri dobro sprejmejo. Velja pa tudi obratno.

Slika 1: Vsebina igre.

Namizne igre pri pouku

Po mojih izkušnjah je igranje namiznih iger za učence eden izmed najlepših delov preživljanja prostega časa v podaljšanjem bivanja. Vendar opažam, da učenci poznajo zelo malo različnih namiznih iger. Sami večinoma igrajo tiste, katerih potek hitro postane predvidljiv. Zato sem v želji, da učenci razvijejo čim več zmožnosti na zgoraj opisanih področjih, poskušala najti igre z višjim faktorjem kompleksnosti.

Predstavitve namizne igre Patchwork

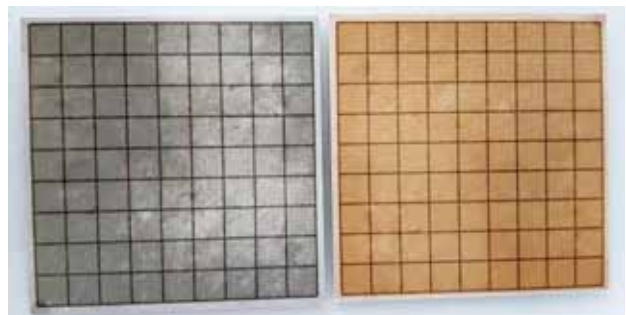
Bolj ko se zgoraj navedena področja pri igri prepletajo, kakovostnejša je igra. Poglejmo primer takšne igre.

Patchwork oz. »šivanje« je namizna igra, pri kateri dva igralca tekmujeta v »šivanju« odeje iz različnih koščkov blaga, ki so jima na voljo. Traja od 20 do 30 minut. Priporočena starost igralcev je 8 let, vendar jo lahko po mnenju uporabnikov igrajo že mlajši.

Koščki blaga so razporejeni po mizi. Igralca morata iz njih »sešiti« prešito odejo. Šivanje seveda zahteva trud in čas. Na poti do cilja pa potrebujemo tudi veliko zalogo gumbov, ki so neke vrste plačilno sredstvo v igri. Nekateri koščki blaga se ne prilegajo skupaj, zato jih je treba še posebej premišljeno izbrati. Igralec, ki najbolje razporedi koščke blaga in mu ostane še dovolj gumbov, je zmagovalec.

Kako pripravimo igro

Na začetku igre dobi vsak igralec ploščo z mrežo velikosti 9 × 9, figurico (eden zeleno, drugi rumeno) za premik po časovni plošči in začetni kapital petih gumbov.

Slika 2: Mreži velikosti 9 × 9.

Časovno ploščo položimo na sredino mize. Zeleno in rumeno figurico položimo na začetek časovne poti. Okoli plošče v obliki kroga naključno razporedimo koščke blaga. Sivo figurico, ki označuje začetno pozicijo, postavimo takoj za najmanjšim koščkom blaga (velikosti dveh kvadratkov) v smeri urinega kazalca. Posebne

krpice (velikosti enega kvadratika) so razporejene na označenih mestih časovne plošče.

Slika 3: Začetna postavitev.

Potek igre

Igralca se dogovorita, kateri bo začel. Igralec na potezi izbira med tremi koščki blaga, ki so postavljeni takoj za sivo figurico (v smeri urinega kazalca). Ko se odloči, kateri košček blaga bi imel, mora na njegovo mesto postaviti sivo figurico. Nato za izbrani košček blaga plača predpisano število gumbov iz svoje zaloge. Košček poljubno položi na svojo mrežo. Na koncu se pomakne še na časovni plošči za toliko mest, kot kaže številka na položenem koščku blaga.

Slika 4: Primer koščka blaga, ki stane 3 gumbe in prinaša premik za 6 enot na časovni plošči.

Ko je igralec na potezi, se lahko odloči tudi, da ne bo izbral koščka blaga. V tem primeru se pomakne po časovni plošči naprej za toliko mest, da pristane neposredno pred soigralcem. Ob tem pa za vsak premik prejme en gumb.

Posebnost igre je tudi, da je vedno na vrsti tisti igralec, ki na časovni plošči zaostaja za drugim (torej tisti, ki ima več časa). Tako je eden na vrsti tolikokrat, da na časovni plošči prehiti drugega. To daje igri poseben čar, saj smo neprestano v dilemi ali je bolje vzeti več malih (cenejših) koščkov ali enega velikega.

Na časovni plošči srečamo še dve oznaki (glej Sliko 5). To so posebne krpice v velikosti enega kvadratika in gumbi.

Slika 5: Krpice in gumbi.

Prvi igralec, ki preide krpico, jo (še v isti potezi) postavi na svojo mrežo. Ko posamezni igralec preide oznako gumba, prejme v svojo zalogo toliko gumbov, kot je trenutno število gumbov na njegovi mreži.

Zaključek igre

Slika 6: Stanje na mreži ob zaključku igre.

Igra se konča, ko oba igralca prispeta na konec poti na časovni plošči. Igralca prejmeta toliko točk, kolikor jima

je ostalo gumbov v zalogi. Temu številu odštejeta po dve točki za vsako nepokrito polje na mreži. Tako dobita končno število točk. Zmaga igralec z večjim številom točk.

Izdelava igre Patchwork

Sama sem pri podaljšanem bivanju uporabljala igro, ki sem jo kupila na spletu. Z malo spretnosti pa lahko igro z učenci ustvarite tudi sami in to samo z materialom, ki ga imate pri roki. Na malo trši list papirja narišete (lahko tudi natisnete) dve mreži dimenzije 9×9 , po eno za vsakega igralca. Podobno narišete še mrežo dimenzije 8×8 in jo uporabite za časovno ploščo. Časovno ploščo po želji okrasite. Sedaj potrebujete še krpice, ki jih prav tako lahko izrežete iz v naprej narisane mreže. Krpice pobarvate z različnimi barvami. Potrebujete samo še plačilno sredstvo. Lahko uporabite prave gumbce ali pa enostavno izrežete krogce v velikosti gumbov. Vse omenjene elemente bi lahko izrezali tudi iz filca, če ga imamo na voljo.

Sklep

Igre s pravili je smiselno umeščati v učni proces, saj jim lahko določimo tudi učne cilje. Med igre s pravili sodijo loto, domino, človek ne jezi se in druge. Patchwork je prav tako igra s pravili, s pomočjo katere želimo z učenci doseči cilje, kot so uravnavanje časa, izboljšanje prostorske predstave in predvsem nadzor nad upravljanjem s plačilnimi sredstvi. Učenec mora dobro razmisliti, ali se mu bo nakup določene krpice obrestoval ali ne.

Igro Patchwork smo vpeljali v oddelku podaljšanega bivanja, in sicer v sklop ustvarjalno preživljanje prostega časa. Po navadi sta igro igrala dva učenca, včasih so se učenci razdelili tudi v dve ekipi po 2 ali 3 učence. Patchwork je postala najbolj priljubljena namizna igra v razredu. Učenci so uživali v igranju. V primeru poraza so v mislih že kovali strategijo za naslednjič.

Patchwork lahko igrajo učenci od 2. do 5. razreda, saj jim igra nudi ravno pravo mero kompleksnosti. Veliko zabave pa ponuja tudi starejšim učencem in celo

odraslim. Pravila so preprosta in jih osvojimo že v nekaj minutah. Že v nekaj ponovitvah igre ugotovimo, da imamo kar nekaj prostora za vplivanje na njen potek, kar daje igri dodatno vznemirjenost.

V veliko pomoč pri izbiri dobre namizne igre so nam lahko priznane lestvice iger. Za najprestižnejšo nagrado med namiznimi igrami velja nemška nagrada Spiel des Jahres, ki ima tudi posebno različico za otroške igre (Kinderspiel des Jahres). Kakovostno igro pa lahko izberemo tudi s pomočjo spletne lestvice namiznih iger BBG (Board Game Geek), kjer Patchwork, v kategoriji družinskih iger, zaseda visoko 10. mesto.

Viri in literatura

Board Game Geek (b.d.). Lestvica družinskih iger. Pridobljeno s <https://boardgamegeek.com/familygames/browse/boardgame?sort=rank&rankobjecttype=family&rankobjectid=5499&rank=9#9>.

Board Game Geek (b.d.). Patchwork. Pridobljeno s <https://boardgamegeek.com/boardgame/163412/patchwork>.

Kočar, A. (2018). Razvoj namizne družabne igre na tekstiliji (diplomsko delo). Univerza v Ljubljani. Naravoslovnotehniška fakulteta oddelek za tekstilstvo, grafiko in oblikovanje. Pridobljeno s <https://core.ac.uk/download/pdf/162308679.pdf>.

Koncept. Razširjeni program: program osnovnošolskega izobraževanja (2005). Podaljšano bivanje in različne oblike varstva učencev v devetletni osnovni šoli. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Drugi-konceptualni-dokumenti/Podaljsano_bivanje.pdf.

Mayer, B. in Harris, C. (2010). Libraries Got Game: Aligned Learning Through Modern Board Games. Chicago. American Library Association.

Nakao, M. (2019). Special series on "effects of board games on health education and promotion" board games as a promising tool for health promotion: a review of recent literature. Pridobljeno 20. 2. 2020 s spletne strani: <https://bpsmedicine.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13030-019-0146-3#article-info>

Spiel des Jahres (b.d.). Patchwork. Pridobljeno s <https://www.spiel-des-jahres.de/en/games/patchwork/>.

Tomič, A. (2002). Spremljanje pouka. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Ultra Board Games (2020). Patchwork Game Rules. Pridobljeno s <https://www.ultraboardgames.com/patchwork/game-rules.php>.

Katja Medija,
OŠ Jurija Vege

Usposabljanje za vožnjo s kolesom in kolesarski izpit na OŠ Jurija Vege

IZVLEČEK: Kolesarski izpit je pomembna prelomnica v učenčevem šolanju, saj mu omogoča samostojno vožnjo v prometu. Izpit učenci opravljajo v šoli, zato velik del odgovornosti poleg učenca in staršev nosi tudi šola. Učitelji učenca v 5. razredu usposabljujejo za opravljanje kolesarskega izpita ob teoretičnih vsebinah pri urah pouka, na spretnostnem in prometnem poligonu na neprometnih površinah in s praktično vožnjo s kolesom v prometu. V članku je predstavljen potek usposabljanja za vožnjo kolesa in kolesarski izpit na OŠ Jurija Vege. Na šoli potekata poleg kolesarskih izpitov še dve interesni dejavnosti v povezavi s kolesarjenjem – Varno na kolesu in Ambasadorji kolesarjenja, katerih namen je promocija kolesarjenja in ozaveščanje o varnosti v cestnem prometu.

Ključne besede: usposabljanje za vožnjo kolesa, kolesarski izpit, varno na kolesu, ambasadorji kolesarjenja

Cycling Training and Cycling Test at the Primary School Jurij Vega

Abstract: Cycling test is an important milestone in students' education that allows them to cycle independently in traffic. As students take this test at school, not only the students themselves and their parents but school as well assumes a large part of the responsibility. Teachers train students for the cycling test in the fifth grade by providing theoretical content in class, practical exercises where students practice their traffic cycling skills on a practicing track outside traffic as well as practical cycling in traffic. The article presents the process of cycling training and cycling test at the Primary School Jurij Vega. In addition to cycling tests, the school also offers two extra-curricular cycling activities – Safe Cycling and Cycling Ambassadors – with the purpose of promoting cycling and raising awareness of road traffic safety.

Keywords: cycling training, cycling test, safe cycling, cycling ambassadors

Uvod

Usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit izvajamo v 5. razredu osnovne šole. Izhodišče za izvajanje usposabljanja za vožnjo kolesa in kolesarski izpit je zapisano v dokumentu Koncept usposabljanja za vožnjo kolesa in kolesarski izpiti v osnovni šoli (Novak idr., 2016).

Kolesarski izpit je prvi izpit, ki ga lahko opravi učenec. Gre za prvi pravi dokument, ki učencu daje določeno samostojnost, pravico, da gre sam s kolesom v cestni promet ter tako prevzame odgovornost za varno sodelovanje in vključevanje v cestni

promet. Ko učenec uspešno opravi kolesarski izpit, pridobi kolesarsko izkaznico in z njo potrditev, da lahko samostojno vozi kolo v cestnem prometu. Odgovornost prevzamejo tudi učenčevi starši.

Ker je ta dogodek v otrokovem razvoju zelo pomemben, je potrebno, da ga na samostojno vožnjo v cestnem prometu dobro pripravimo v šoli. V šoli usposabljanju za vožnjo kolesa sledi kolesarski izpit. Sestavljen je iz teoretičnega dela, spretnostne vožnje kolesa na poligonu in vožnje kolesa v javnem cestnem prometu. Ob soglasju staršev/skrbnikov učenec najprej opravlja usposabljanje za vožnjo kolesa na teoretičnem delu, temu sledi reševanje izpitnih pol za teoretični del kolesarskega izpita, nato praktična vožnja na poligonu in še vožnja v javnem cestnem prometu (Novak idr., 2016).

Priprave učencev na usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit

Ko učence na začetku leta vprašamo, česa se najbolj razveselijo, ko pridejo v 5. razred, je poleg letne šole v naravi na Krku najpogostejši odgovor opravljanje kolesarskega izpita. Odgovor je znak, da je kolesarski izpit za učence zelo pomemben. Izvedba dejavnosti pa predstavlja velik izziv tudi učiteljem, ki izvajajo usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit, saj le-ta od učitelja zahteva veliko priprav, odgovornosti, znanja in tudi kreativnosti, saj k izpitu pristopajo učenci z različno stopnjo (pred)znanja – tako teoretičnega kot tudi praktičnega.

Kako na OŠ Jurija Vege poskrbimo, da učenci uspešno opravijo kolesarski izpit? Kolesarski izpit ni samo plod dela v 5. razredu. Z vsebinami o prometu se učenci seznanjajo pri rednem pouku in na dnevih dejavnosti že v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju, kjer spoznavajo prometna sredstva, osnovne prometne znake in ravnanja v prometu, se vozijo s kolesi na neprometnih površinah.

Pomemben korak naredijo učenci v 4. razredu, ko izvajajo ure športa in dneve dejavnosti, na katerih učenci preizkusijo vožnjo s kolesom na spretnostnem poligonu in v dejavnostih, kjer razvijajo ravnotežje in spretnosti na kolesu na neprometnih površinah (igrišče, plato pred šolo). Najprej je pomembno, da se učenci zavedajo, da je kolo prevozno in prometno sredstvo, ki je prijazno do našega telesa, zdravja, počutja in narave. Z ogledom promocijskega posnetka Zakaj je kolesarjenje kul, ki so ga leta 2017 posneli učenci naše šole, jim želimo prikazati pozitivne učinke kolesarjenja in jih spodbuditi, da bi tudi po uspešno opravljenem kolesarskem izpitu čim več kolesarili (Promocijski video OŠ Jurija Vege Moravče, 2017). Kolesarjenje želimo spodbuditi tudi z različnimi akcijami. Učence in starše vabimo na vodene

kolesarske izlete in delavnice, skozi šolsko leto poteka akcija zbiranja kolesarskih kilometrov. Izbirali smo naj kolesarja in kolesarko razreda ter s simboličnimi nagradami nagradili učence z največ zbranimi kilometri.

Ker opažamo, da so učenci na kolesu različno spretni, se že jeseni pri urah športa učenci preizkusijo v spretnostnih vajah na spretnostnem poligonu. V zimskih mesecih pri pouku obravnavamo teoretične vsebine; to so prometna pravila, prometni znaki ter znanja, ki jih učenec potrebuje, da se uspešno vključi v praktično vožnjo na poligonu in v cestnem prometu. Razlago o prometnih pravilih, znakih in opremi podkrepimo s kvizi, ki so jih oblikovali učenci v preteklih letih po uspešno opravljenem kolesarskem izpitu. Vsako leto jih učenci še dopolnijo. Kviz, ki ga naredijo učenci, jim je bolj zanimiv, saj je napisan v njim razumljivejšem jeziku in je podkrepjen s fotografijami lokalnega okolja. Za pripravo in preverjanje uporabljamo portal Slovensko izobraževalno omrežje Kolesar. Učencem, ki težje usvojijo teoretično znanje, svetujemo uporabo didaktičnega materiala, ki so ga prav tako izdelali učenci v obliki igre spomin s prometnimi znaki. Ustvarili so tudi namizno igro z naslovom Opremi kolesarja in kolo ter računalniško igro Varno kolo.

Izkušnje z izvajanjem kolesarskega izpita

Na roditeljskem sestanku seznanimo starše z usposabljanjem za vožnjo kolesa in s kolesarskimi izpiti. Starši podajo pisno soglasje o vključitvi svojega otroka v usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit.

POŠTOVANI STARŠI!

Vaš otrok se bo v tem šolskem letu usposabljal za vožnjo kolesa in opravljal kolesarski izpit. Koncept z naslovom Usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit in osnovni šoli opredeljuje, da starši

podpišete SOGLASJE,

da se vaš otrok usposablja za vožnjo kolesa in opravlja kolesarski izpit na naslednjih področjih:

- ocenjevanje znanja pri reševanju izpitnih pol iz teoretičnega dela
- ocenjevanje praktične vožnje s kolesom na poligonu
- usposabljanje za vožnjo kolesa v cestnem prometu
- ocenjevanje praktične vožnje s kolesom v cestnem prometu.

Usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit se bo izvajali v šoli. Izvajalci smo strokovni delavci.

SOGLASJE

S podpisom soglašam, da se moj otrok usposablja za vožnjo kolesa in opravlja kolesarski izpit na zgoraj omenjenih področjih:

IME: _____ PRIIMEK: _____

Podpis staršev:

Kraj in datum podpisa:

Slika 1: Obrazec za pisno soglasje staršev.

Seznamimo jih tudi z življenjsko pomembnostjo varnega kolesarjenja ter jih spodbudimo, da z otroki čim več kolesarijo in jim predstavljajo zgled, tako pri upoštevanju pravil kot nošenju čelade.

Ko učenci uspešno opravijo usposabljanje za vožnjo kolesa in teoretični del kolesarskega izpita, v zgodnjih pomladnih mesecih pripravimo usposabljanje za vožnjo kolesa na poligonu. Izvajamo ga v obliki tehniškega dne v obsegu 5 ur. Na šoli imamo kar dvajset koles, kar zelo olajša izvedbo dejavnosti. Učenci morajo imeti lastno čelado. Na šoli imamo tudi lastne pripomočke za postavitev obeh poligonov. Načrt poligona je na spletni strani Agencije za varnost prometa.

Na tehniškem dnevu nas obišče policistka, ki učence opozori na pomembnost upoštevanja predpisov in nošenje čelade. Ponovimo, kako se pravilno pripenja čelada in kako nastavimo sedež, da je vožnja varna in udobna. Sledi tehnični pregled koles ter vaje za razvijanje spretnosti in ravnotežja, kot so vožnja v krogu in po črtah, vožnja v obliki osmic, vožnja med dvema črtama (predpriprava na element v poligonu), polžja vožnja (vaja ravnotežja in obvladovanja kolesa), vožnja z eno roko (prenašanje predmeta), igra Poglej nazaj (urjenje pogleda nazaj), sestopanje s kolesa, vožnja v gneči itn.

Nato učence razdelimo v dve skupini. Ena skupina izvaja vožnjo s kolesom na spretnostnem poligonu, druga pa na prometnem poligonu. Skupini se po določenem času zamenjata. V pomoč nam je že narisana postavitev ovir in pripomočkov na igrišču. Z vožnjo na prometnem poligonu simuliramo vožnjo v različnih prometnih situacijah kot so križišča, krožišča, vožnja po prednostni cesti ... Učenci se učijo predvsem desnega in levega zavijanja ter ravnanj v različnih prometnih situacijah. Ob koncu dneva dejavnosti sledi kolesarski izpit na poligonu. Neuspešni učenci lahko vožnjo s kolesom na poligonu ponovijo še enkrat v šolskem letu. Naslednje šolsko leto lahko ponovno pristopijo k opravljanju kolesarskega izpita.

Slika 2: Vožnja na spretnostnem poligonu na šolskem igrišču.

Ko učenci uspešno opravijo teoretični del in praktični del kolesarskega izpita na poligonu, začnemo z izvajanjem usposabljanja za vožnjo kolesa in kolesarskega izpita v cestnem prometu. Izvajamo ga v skupini po največ 5 učencev hkrati izven rednega pouka in izven razširjenega programa. Vsaka skupina učencev ima na voljo 5 ur praktične vožnje s kolesom v cestnem prometu, kjer se najprej usposablja v praktični vožnji v vsakdanjem cestnem prometu, nato opravljajo kolesarski izpit. Če je učenec uspešen, pridobi kolesarsko izkaznico.

Vsako leto izpit uspešno opravi okrog petindevetdeset odstotkov učencev. Učenci lahko uporabljajo šolska ali lastna kolesa. Traso oziroma pot, na kateri opravljamo usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit, najprej prehodimo in se pogovorimo o nevarnih točkah. Prehodimo pot, si ogledamo križišča in prometne znake ter ponovimo teoretična znanja, ki so potrebna za varno vožnjo v cestnem prometu.

V letošnjem šolskem letu smo naredili videoposnetek trase oziroma poti, po katerih učenci vozijo v cestnem prometu v okolici šole z razlago prometnih znakov in nevarnih točk na poti. Ponovno izvedemo prometni poligon pred šolo. Na usposabljanju za vožnjo kolesa se v cestni promet vključuje skupina največ petih učencev skupaj z učiteljem, zato morajo biti na cesti, kjer poteka usposabljanje, drugi vozniki na to opozorjeni s predpisano prometno signalizacijo. Med opravljanjem kolesarskega izpita spremstvo učitelja ni potrebno, če so na cestah, na katerih se opravlja izpit, drugi vozniki na to opozorjeni s predpisano prometno signalizacijo. Na naši šoli za to poskrbi hišnik, ki na več točkah trase postavi triopan znak.

Med opravljanjem kolesarskega izpita v cestnem prometu na naši šoli učitelj vozi za učencem ter ga opazuje in ocenjuje njegovo ravnanje. Usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit izvaja učitelj, ki je zato usposobljen in je pridobil znanja ter spretnosti na izobraževanju.

Spodbujanje kolesarjenja pri interesnih dejavnostih

Usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit ni edina kolesarska dejavnost, ki jo izvajamo na naši šoli. Že več let učencem ponujamo interesni dejavnosti Varno na kolesu in Ambasadorji kolesarjenja, kjer pa učenci ne opravljajo kolesarskega izpita.

Šola sodeluje v projektu **Varno na kolesu** (Varno na kolesu, 2017), ki letos poteka že deveto leto. Vanj smo vključeni s praktično že od samega začetka. Z vključitvijo ne želimo učencem ponuditi le informacij o prometnih vsebinah temveč znanje za življenje.

Učence učimo, kako pomembno je kolo kot prevozno in prometno sredstvo z vidika zdravja, sprostitve in ekologije.

Spodbudimo jih, da prepoznavajo nevarnosti v prometu in pravilno ravnanje. Motiviramo jih, da bi v okolici iskali še neznane poti. Vsako leto analiziramo šolske poti in traso, na kateri učenci opravljajo usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit ter predlagamo izboljšave. Skozi vsa leta smo naredili posnetke, s katerimi učence opozarjamo na pomen varnega kolesarjenja in jih navdušujemo za kolesarjenje. Izdelujemo gradiva, ki so učencem v pomoč pri učenju teoretičnega znanja.

Poleg nalog razpisa izvajamo kolesarske izlete v bližnji okolici šole ter izdelujemo promocijska gradiva (posnetke za spodbujanje varnega kolesarjenja). Večkrat s kolesi obiščemo tudi sosednje šole in jih seznanjamo z našimi kolesarskimi dejavnostmi in jim ponujamo podporo pri izvajanju kolesarskih aktivnosti. Pred tremi leti smo prvič obiskali šolo na Izlakah in v Krtini. Pred dvema letoma smo v enem dnevu obiskali kar deset bližnjih šol. Seznanili smo jih s projektom Varno na kolesu in jim ponudili sodelovanje in povezovanje v skupnih kolesarskih projektih kot so: Varno na kolesu, Obiski med šolami s kolesi, Ambasadorji kolesarjenja.

V projektu Varno na kolesu, ki ga že vrsto let vodi Butan plin, smo prejeli praktične nagrade za uspešno opravljene vse naloge. Pridobili smo tudi denarne

Slika 3: Kolesarski izlet z učenci, ki so uspešno opravili kolesarski izpit.

donacije, s katerimi smo kupili nova kolesa. V okviru omenjenega projekta smo na šoli zbrali (med več kot stotimi šolami) največ kolesarskih kilometrov v Sloveniji, zato smo za nagrado prejeli brezplačni servis koles za učence in krajane. Vsi učenci, ki so bili vključeni v projekt Varno na kolesu, so dobili tudi kolesarske čelade.

Naše kolesarske aktivnosti smo kot primer dobre prakse predstavili na posvetu o trajnostni mobilnosti na Bledu leta 2019.

Na šoli smo si zadali aktivnost z naslovom **Ambasadorji kolesarjenja**, s ciljem, da čim več učencev, ki so opravili kolesarski izpit, samostojno kolesari in da učenci prekolesarijo čim več poti, da h kolesarjenju pritegnejo še ostale sošolce, sovrstnike in starše ter druge v svojem okolju. Učenci si aktivnosti beležijo. Rezultate objavi ravnatelj šole pri objavah po zvočniku. Na podlagi rezultatov najbolj uspešnim učencem podarimo praktične nagrade (odsevnike, zvonce, čelade ...). Poleg popoldanskih kolesarskih izletov učencem ponudimo treninge cestnega in gorskega kolesarjenja, ki jih izvajajo kolesarski klubi v bližini šole. Skupaj smo se udeležili že dveh kolesarskih Maratonov Franja - Barjanka. Pred dvema letoma sta se 80-kilometrski dolge trase udeležila dva učenca, lansko leto trije, v letošnjem letu pa smo zabeležili že šest prijav.

Slika 4: Udeležba na kolesarskem Maratonu Franja (Barjanka).

Lansko leto smo učencem ponudili udeležbo na kolesarskem vikend taboru v Planici. Učenci so prekolesarili okolico Planice in se preizkusili v različnih športnih aktivnostih: sankanje na umetni progi, tek na velikanko, igre z žogo ipd. Dejavnosti so se udeležili učenci od 5. do 9. razreda.

Z dejavnostmi smo podprli teden mobilnosti tako, da smo za učence pripravili kolesarsko obarvane dneve dejavnosti, učence in učitelje smo spodbujali, da so se v šolo pripeljali s kolesi in izvedli popoldanski kolesarski

Slika 5: Kolesarski tabor v Planinci.

izlet za učence, starše in učitelje v bližnjo občino. V tem mesecu bomo z anketo preverili, koliko učencev se vozi v šolo s kolesom in kaj odvrta učence od tega, da bi v šolo prišli s kolesom. Na podlagi rezultatov bomo pripravili načrt za spodbujanje kolesarjenja v šolo. Želimo si, da bi več učencev prihajalo v šolo s kolesom. V tem letu smo pridobili nova stojala za kolesa. Upamo, da bo ta pridobitev pozitivno vplivala na uporabo kolesa za prihod v šolo.

Sklep

Usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit je odgovorna in zahtevna naloga za strokovne in vodstvene delavce na šoli in za učence ter njihove starše, saj vsi deležniki prevzemajo veliko odgovornost na kolesarskem izpitu in tudi kasneje, ko učenec samostojno kolesari v cestnem prometu.

Ugotavljamo, da smo na področju usposabljanja za vožnjo kolesa in kolesarskih izpitov uspešni. Kje vidimo razloge za naš uspeh? Na šoli je kar deset usposobljenih učiteljev, ki se vključijo v izvajanje različnih dejavnosti. Za izboljšanje lastne dejavnosti se udeležujemo izobraževanj, hkrati pa v kolektivu pripravljamo interna izobraževanja. Brez skrbno in strokovno zasnovanega načrta ter srčnih, pogumnih in zavzetih učiteljev dobro izpeljano usposabljanje ne bi bilo mogoče.

Z dodatnimi dejavnostmi, ki jih izvajamo, želimo podkrepiti učenčevo znanje o prometu ter povečati zanimanje za varno kolesarjenje. Z gradivi, ki ob tem nastajajo na šoli, želimo olajšati usvajanje prometnih vsebin in s spodbujanjem ter lastnim zgledom želimo promovirati kolesarjenje kot šport z veliko pozitivnimi učinki.

Z dodatnimi kolesarskimi dejavnostmi želimo, da varno kolesarjenje postane učenčev način življenja. Glede na čas, ki ga učenci vedno več preživljajo sede in neaktivno, je nujno poudariti pozitiven vpliv kolesarjenja na zdrav življenjski slog. Na naši šoli si želimo doseči, da bo vsako leto kolesarilo več otrok in da bomo s preventivnimi akcijami preprečili nezgode, s čimer bomo sledili viziji nič.

Viri in literatura

Novak, M (ur), (2016). Usposabljanje za vožnjo kolesa in kolesarski izpit v osnovni šoli: program osnovne šole in prilagojeni programi osnovne šole. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s <https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/koncept-usposabljanja-za-varno-voznjo-kolesa/files/assets/basic-html/index.html#9>.

OŠ Jurija Vege Moravče (18. april 2017). Kolesarjenje je kull! [Video]. Pridobljeno s <https://www.youtube.com/watch?v=cfj6P32Falc>.

Varno na kolesu (2017). Pridobljeno s <https://www.varnonakolesu.si/domov.html>.

Urška Breznik,
OŠ Selnica ob Dravi

Varna pot vsepovsod

IZVLEČEK: Osnovna šola Selnica ob Dravi je ena izmed šol, ki so od leta 2018 vključene v poskus Zavoda Republike Slovenije za šolstvo z namenom uvajanja novega koncepta razširjenega programa osnovne šole (RaP). Izmed treh nosilnih področij uvajajo vsebine s področja A, ki se imenuje *Gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*. Znotraj področja ponujajo različne dejavnosti, med katerimi je tudi dejavnost *Varna pot vsepovsod*, v kateri se mentorica in učenci osredotočajo na pridobivanje znanja o preventivnem ravnanju v skrbi za zdravje in varnost. Skupina, v kateri timsko sodeluje 14 učencev od 4. do 7. razreda, je bila že v preteklem šolskem letu zelo uspešna pri uresničevanju zastavljenih ciljev in aktivnosti, kar je dokazovala ne zgolj na ravni šole, pač pa tudi pri vključevanju in sodelovanju v drugih nacionalnih projektih. Vključeni so bili v projekt *Varno na kolesu*, kjer so vse šolsko leto zbirali kilometre, prevožene s kolesi, v mesecu oktobru novega šolskega leta so postali ambasadorji evropskega tedna mobilnosti, v okviru katerega so s pomočjo zunanjih organizacij načrtovali in organizirali veliko spremljajočih dejavnosti za svoje sovrstnike in lokalno skupnost. Za učence, ki so že opravili kolesarski izpit, so pripravili anketni vprašalnik in analizirali odgovore.

Ključne besede: dejavnost razširjenega programa, Zdravje in varnost, promet, dobro počutje, kolesar

Safe Journey Everywhere

Abstract: WPrimary School Selnica ob Dravi is one of the schools participating, since 2018, in the National Education Institute's project with the purpose of implementing a new primary school extended programme concept (RaP). Among the three main areas, they implement the content from area A – *Physical Activity and Health for Mental and Physical Wellbeing*. Within the framework of area A, they offer various activities, including *Safe Journey Everywhere*, where the mentor and students focus on acquiring knowledge about preventive behaviours relative to health and safety. During the last school year, a team of 14 students from grades 4-7 were very successful in realising the set objectives and activities, which they demonstrated not only on the school level but also by participating and collaborating in other national projects. For example, they participated in the project

Safe Cycling, where they were counting their cycling kilometres all school year round, and in the October of the new school year, they became the ambassadors of the European Mobility Week, planning and organising, with the help of external organisations, a number of accompanying activities for their peers and local community. They prepared a questionnaire for the students having already passed their cycling test and analysed their answers.

Keywords: extended programme activity, health and safety, traffic, wellbeing, cyclist

Uvod

Leta 2018 se je Osnovna šola Selnica ob Dravi (<http://www.os-selnica.si/razsirjeni-program-rap/>) na povabilo Zavoda Republike Slovenije za šolstvo vključila v poskus uvajanja novega koncepta razširjenega programa (RaP), ki zajema tri nosilna področja:

- A. Gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje,
- B. Kultura in tradicija,
- C. Vsebine iz življenja in dela osnovne šole.

V šoli tako uvajamo vsebine s področja A, imenovanega *Gibanje in zdravje za dobro psihično in fizično počutje*, kar pomeni, da učencem ponujamo različne dejavnosti razširjenega programa, ki so vezane na gibanje, zdravje, hrano, varnost in počutje (sklopi vsebine v področju A: Gibanje, Hrana in prehranjevanje, Zdravje in varnost). Namen vseh je učenkam in učencem omogočiti zdrav in celosten osebni razvoj, ki sledi njihovim individualnim zmožnostim, interesom, talentom in potrebam.

V nadaljevanju je predstavljena ena izmed dejavnosti sklopa Zdravje in varnost, ki smo jo poimenovali *Varna pot vsepovsod* in na naši šoli poteka že drugo šolsko leto. Pri delu se osredotočamo na pridobivanje znanja o preventivnem ravnanju in skrbi za zdravje ter varnost. V dejavnosti redno sodeluje 14 otrok od 4. do 7. razreda, ki se jim lahko kadarkoli v letu pridružijo tudi drugi, ki kažejo zanimanje za vsebino in željo po vključitvi. Skupina tedensko in dodatno ob različnih tematskih dnevih ter projektih načrtuje in izvaja dejavnosti, ki so povezane zlasti s kolesarjenjem in prometno vzgojo. Učenci in mentorica med seboj odlično sodelujemo, kar dokazujemo z uspehi na šolski in nacionalni ravni.

Varna pot vsepovsod – cilji in vsebine dejavnosti

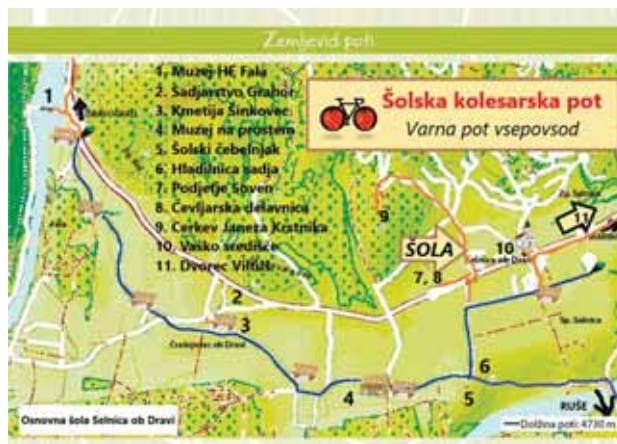
Izhodišče dejavnosti Varna pot vsepovsod so cilji področja Gibanje in zdravje za dobro psihično in

fizično počutje in priporočila sklopa Zdravje in varnost. Pri dejavnosti se osredotočamo zlasti na realizacijo naslednjih ciljev:

- spodbujati učence k samostojni izbiri dejavnosti, oblikovanju lastnega programa in spremljanju napredka,
- spodbujati spretnosti, veščine in znanja vseživljenjskega učenja in trajnostnega razvoja,
- zagotoviti spodbudno učno okolje,
- omogočiti pridobivanje znanj in razvoj spretnosti, ki so pomembne za ohranjanje zdravja in dobro počutje,
- oblikovati in razvijati pozitivna stališča, navade in načine ravnanja,
- v dejavnosti smiselno vključevati informacijsko-komunikacijsko tehnologijo (IKT).

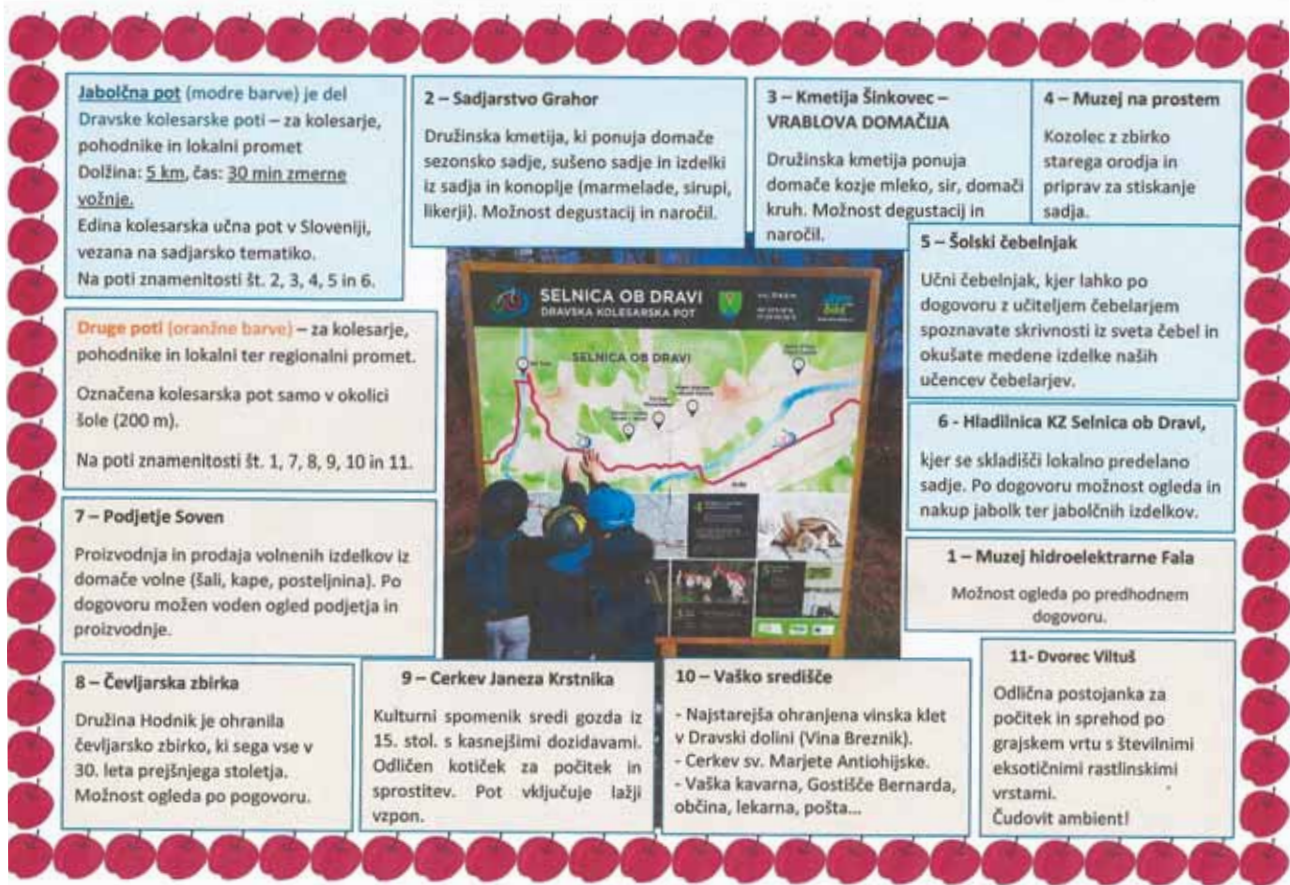
Vsebine dejavnosti Varna pot vsepovsod so oblikovane in izvajane skupaj z učenci in izhajajoč iz njih, kar prispeva k poglobljenemu spoznavanju drug drugega, medsebojnemu sodelovanju in razvijanju kakovostnih medsebojnih odnosov.

Vrednote in načela razširjenega programa, ki jih ob tem spoštujemo, spodbujajo optimalno učno okolje za vse učenke in učence, ne glede na njihove učne težave, jezikovne in kulturne ovire, socialne in ekonomske prikrašnanosti ter spodbujajo talente ali nadarjenosti.

Slika 1: Šolska kolesarska pot (vir: Turistično društvo Selnica ob Dravi, prirejeno v izobraževalne namene 2018).

Že v preteklem šolskem letu so učenci predlagali, načrtovali in izvajali vsebine in dejavnosti, v katerih smo timsko sodelovali. Z vključitvijo in sodelovanjem v razpisu B natečaja Varno na kolesu (<https://varnonakolesu.si/domov.html>) smo zbirali kilometre, kar smo beležili s pomočjo oblikovanih razpredelnice in

Slika 2: Opis predlaganih kolesarskih poti (lasten vir).

sodobnih mobilnih aplikacij. Načrtovali in organizirali smo kolesarski izlet in kolesarske urice ter v obliki zemljevida in zloženke pripravili predlog za kolesarski izlet v občini.

Kljub izrednim razmeram, pojav virusa Covid-19, ki so v preteklem šolskem letu normalno delovanje šolskega programa nekoliko ohromile, smo dejavnost ohranjali tudi na daljavo. Na natečaju smo v dveh posameznih kategorijah *Jaz na kolesarskem izletu* in *Športni dan na kolesu* osvojili praktične nagrade, kar je predstavljalo dodaten zagon za uspešno delovanje v novem šolskem letu. V nalogi *Jaz na kolesarskem izletu* smo osvojili 1. mesto in nagrado servis koles za učence in lokalno skupnost v izvedbi Zavarovalnice Triglav, v nalogi *Športni dan na kolesu* pa smo osvojili 3. mesto ter donacijo 100 eur in 5 kolesarskih čelad.

Vključili smo se tudi v natečaj *Evropa v šoli* in svoje poznavanje o varovanju planeta in trajnostnem razvoju strnili v krajši film, ki sta ga načrtovala in pripravila učenca 7. razreda, nagrajena pa sta bila z državno uvrstitvijo.

Tesno smo sodelovali z Občino Selnica ob Dravi, ki nam je omogočila uporabo petih koles, ki jih uporabljajo zlasti tisti učenci skupine, ki zaradi oddaljenosti v šolo ne morejo s kolesom. Redno pa sodelujemo tudi s predsednikom lokalnega Sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu (SPV), policisti Policijske postaje Ruše in člani Združenja šoferjev in avtomehaničarjev Ruše.

Varna pot vsepovsod in Evropski teden mobilnosti 2020

Zaradi preteklih uspehov so nas organizatorji natečaja Varno na kolesu razglasili za ambasadorje evropskega tedna mobilnosti, ki smo ga od 16. do 22. septembra 2020 obeleževali tudi v Sloveniji. To je bil teden, ko je vsa Evropa intenzivno iskala pot iz prometne zagate, zato so v ta namen v različnih krajih organizirali aktivnosti, ki osveščajo o varnosti v prometu v povezavi z varovanjem ljudi in okolja.

Tudi na naši šoli smo kot ambasadorji tega tedna organizirali kar nekaj dejavnosti, ki so bile povezane z varnostjo in obnašanjem v prometu. S pomočjo Zavarovalnice Triglav smo poskrbeli za brezhibno vozna kolesa in si ogledali kolesarske poti v okolici šole. V času dejavnosti razširjenega programa smo za učence od 1. do 5. razreda pripravili kolesarki popoldan, ko so se mladi kolesarji in vozniki skirojev preizkusili na treh različnih poligonih. Organizirali smo tudi kolesarski izlet po lokalni Jabolčni poti, se poučili o prvi pomoči za kolesarje in pripravili hranljivo kolesarsko malico. Za učence šole smo posneli še kratko radijsko oddajo in jih opozorili na obvezno nošenje kolesarske čelade, pripravili pa smo tudi anketni vprašalnik, ki nam bo v pomoč pri analizi šolskih in lokalnih kolesarskih poti in varnosti ter s pomočjo katerega smo zbirali predloge za nadgradnjo kolesarskih zmožnosti. Naše vsebine smo povezovali in nudili pomoč tudi pri aktivnostih učencev 6. razreda, ki so se pripravljali na kolesarski izpit.

Ves čas smo v aktivnost smiselno vključevali tudi informacijsko-komunikacijsko tehnologijo (IKT), fotografirali in snemali svoje aktivnosti in svoje delovanje v sodelovanju s šolsko knjižnico prenesli tudi v spletno učilnico, kjer smo objavili knjižnični izziv v obliki križanke (nagradna križanka – september) o poznavanju prometnih predpisov za kolesarje in pešce. Kviz je bil namenjen učencem od 1. do 9. razreda, izmed vseh sodelujočih pa smo izžrebali tri nagrajence, ki so prejeli praktične kolesarske nagrade.

Rezultati anketnega vprašalnika

S pridobljenimi odgovori anketnega vprašalnika, ki smo ga v času tedna mobilnosti razdelili učencem od 7. do 9. razreda, smo želeli ugotoviti, kakšne pogoje in priložnosti določa in ponuja naša šola (in lokalna skupnost) svojim kolesarjem, kakšen je odnos do kolesarjenja med učenci in kakšne želje in ideje imajo mladi kolesarji. Rezultati so pokazali, da:

- Skoraj vsi učenci imajo svoje kolo.
- Večina učencev meni, da imajo ustrezno opremljeno kolo.
- Večina učencev se je o poznavanju prometnih predpisov med možnimi odgovori (odlično, dobro, slabo in zelo slabo) opredelila za dobro poznavanje.
- Največ učencev v šolo pripeljejo starši, veliko jih v šolo pride peš, nekaj s kombijem in kolesom, najmanj pa z avtobusom.

Slika 3: Na poligonu (lasten vir).

Slika 4: Kolesarski vrvež v tednu mobilnosti (lasten vir).

- Približno 25 odstotkov učencev v šolo vsaj občasno prihaja s kolesom, in sicer zato, ker se tako najhitreje pripeljejo v šolo in ker zelo radi kolesarijo; 75 odstotkov učencev je kot najpogostejša vzroka, da v šolo ne prihajajo s kolesom, navedlo, da je pot do šole predolga in prenevarna.
- Večina učencev meni, da šola ponuja ustrezne varnostne in učne pogoje za učence kolesarje.
- Učenci si najbolj želijo več parkirnih mest za kolesa z nadstreškom in ključavnicami ter več organiziranih šolskih kolesarskih izletov; zelo veliko pa jih je predlagalo tudi obvezen kolesarski športni dan za vse razrede. Nekateri učenci pa si v okolici šole želijo tudi drugačne, bolj adrenalinske kolesarske površine, kot sta skate in bike park.
- Večina učencev kolesarske poti v okolici šole ocenjuje z oceno dobro, večkrat pa se pojavi tudi ocena slabo, nekajkrat tudi zelo slabo. Odlično ocenjene kolesarske poti se pojavijo samo enkrat.
- Več kot 80 odstotkov učencev kolesari v prostem času. Po podatkih v enem tednu največ učencev prevozi do 10 kilometrov, sledijo pa učenci, ki tedensko s kolesom prevozijo več kot 30 kilometrov, kar je zelo blizu ugotovitvam, ki smo jih pridobili v lanskem šolskem letu, saj je učenec, ki je v preteklem šolskem letu načrtno zbiral kilometre, prevožene s kolesom, tedensko v povprečju prevozil 25 kilometrov.
- 45 učencev pri kolesarjenju vedno uporablja kolesarsko čelado, 16 učencev pa ne (ostali se niso opredelili).
- Menijo, da je kolesarjenje koristno:
  - za kondicijo in zdravje,
  - zaradi gibanja na svežem zraku,
  - ker je to ekološka rekreacija in je hitrejše kot hoja,
  - za krepitev mišic na nogah,

Slika 5: Skupina Varna pot vsepovsod (lasten vir).

- odklop od mobilne telefonije,
- ker ne onesnažuješ zraka, ne porabljaš fosilnih goriv,
- ker je zabavno,
- ker s tem narediš nekaj zase,
- ker lahko voziš downhill,
- ker izboljšuje športne sposobnosti,
- ker je šport v naravi,
- ker je odlična vadba za celotno telo,
- saj se ob kolesarjenju učiš, kako se obnašati na cesti,
- ker je to ekološki način transporta,
- ker tako izgubljaš kilograme,
- saj se po tem bolje počutiš.

Učenci 6. razreda še niso bili vključeni v anketo, saj so kolesarski izpit opravljali šele na začetku meseca oktobra 2020. Prav tako na vprašanja niso odgovorili vsi učenci od 7. do 9. razreda, saj jih je v šoli veliko manjkalo zaradi zdravstvenih in drugih razlogov. Vrnjenih je bilo zgolj 66 vprašalnikov. Vprašalnike pripravljamo tudi za učitelje, ob akciji *Bodi viden, bodi previden* pa smo na terenu za mnenje povprašali še nekaj lokalnih prebivalcev.

Sklep

Učenci in mentorica si v dejavnosti razširjenega programa *Varna pot vsepovsod* zastavljamo veliko izzivov. Kljub temu da aktivnost zaradi virusa Covid-19 občasno poteka tudi na daljavo, upamo, da nam bo zastavljene cilje v tem šolskem letu uspelo doseči. Do sedaj smo pridno koristili svoje možnosti in možnosti kolesarjenja v naši občini ter dokazovali, da je kolesarjenje učencev, ki obiskujejo dejavnost *Varna pot vsepovsod*, pogosta športna aktivnost, povezana z raziskovanjem, varnostjo, zdravjem, druženjem in predvsem dobrim počutjem ter aktivnim preživljanjem prostega časa.

Slika 6: Medvrstniško sodelovanje (vir lasten).

5,47 km

Slika 7: Zbiranje kilometrov z mobilno aplikacijo (vir: Lana Homer)

Svoj odnos bi radi prenesli tudi na druge učence, delavce šole in lokalno skupnost. Analiza anketnega vprašalnika je že pokazala, da tudi drugi učenci, ki imajo opravljen kolesarski izpit, v prostem času radi kolesarijo. S kolesom bi se pripeljali tudi v šolo, če pot ne bi bila predolga ali nevarna in če bi bila njihova kolesa v času pouka varna in hranjena v ustreznih prostorih. Z zbranimi podatki, ki jih bomo v šolskem letu zbirali pri aktivnostih, bomo skušali oblikovati načrt za izboljšanje kolesarskih zmožnosti za naše učence tako na področju varnosti, zdravja in dobrega počutja.

Viri in literatura

Evropa v šoli (2019). *Publikacija EVŠ 2019–2020: Na Marsu živeti ne znamo, zato Zemlje ne damo*. Pridobljeno s <https://www.zpms.si/wp-content/uploads/2019/11/PUBLIKACIJA-EV%C5%A0-2019-2020.pdf>.

Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa (b.d.). *Bodi viden, bodi previden*. Pridobljeno s <https://www.avp-rs.si/portfolio-items/bodi-viden-bodi-previden/>.

Koncept (2005). *Razširjeni program osnovnošolskega izobraževanja: Podaljšano bivanje in različne oblike varstva učencev v devetletni osnovni šoli*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Drugi-konceptualni-dokumenti/Podaljsano_bivanje.pdf.

Logaj, V. idr. (2018). *Razširjeni program osnovne šole (delovno gradivo)*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Ojsteršek, A. in drugi (2017). *Varna mobilnost v vzgoji in izobraževanju. Strategija kulture vedenja in vzgoja za varno mobilnost otrok in mladostnikov v sistemu vzgoje in izobraževanja do leta 2020*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Drugi-konceptualni-dokumenti/Strategija_kulture_vedenja_in_vzgoja_za_varno_mobilnost_doleta_2020.pdf.

Osnovna šola Selnica ob Dravi (b.d.). Pridobljeno s <http://www.os-selnica.si/page/10/>.

Varno na kolesu (2017). Pridobljeno s <https://varnonakolesu.si/domov.html>.

Zveza prijateljev mladine Slovenije (b.d.). *Natečaj Evropa v šoli 2020/2021*. Pridobljeno s <https://www.zpms.si/programi/evropa-v-soli/>.

Ureja in piše: **Vesna Vršič**

Študijska srečanja za učitelje razrednega pouka v šolskem letu 2021/22

V šolskem letu 2021/22 bodo potekala študijska srečanja na daljavo, in sicer v času **od 20. do 27. avgusta 2021**. Shema 8-urnega srečanja bo nekoliko spremenjena glede na lanska srečanja, tako bomo **v avgustu izpeljali 4-urno videokonferenčno srečanje**, nato **2-urno delo na daljavo** in **v septembru še 2-urno videokonferenčno srečanje**.

Na **prvem delu srečanja** (videokonferenčno srečanje v avgustu) bomo v uvodnem predavanju ponudili preplet aktualnih tem, ki bodo učitelje nagovarjale na pripravo na novo šolsko leto v luči načrtovanja ukrepov za ublažitev nastalih vrzeli na učnem, socialnem, čustvenem in gibalnem področju razvoja učencev. Udeleženci bodo imeli možnost aktivnega sodelovanja že med predavanjem in tudi pozneje na delavniškem delu.

Drugi del srečanja (delo na daljavo) bo potekal preko naloženih gradiv v spletni učilnici, in sicer kot ogled filmčkov in podajanje refleksij na temo načrtovanja s pomočjo digitaliziranega učnega načrta in raznolikih načinov ocenjevanja.

Na **tretjem delu srečanja** bomo predstavljali primere iz prakse in podali refleksijo.

Vljudno vabljeni.

Napoved Konference za učitelje in učiteljice razrednega pouka

V šolskem letu 2021/22 načrtujemo izvedbo KONFERENCE ZA UČITELJE IN UČITELJICE RAZREDNEGA POUKA, ki bo **15. in 16. marca 2022**.

Sprotne informacije o načrtovanem dogodku boste prejeli z OBVESTILI preko spletnih učilnic in Sodelov@lnice Razredni pouk.

Prisrčno vabljeni.

Seminarji za učitelje razrednega pouka v šolskem letu 2021/2022

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je za izobraževanja učiteljev razpisalo aktualne teme, ki se navezujejo na rabo digitalne tehnologije, izobraževanje za trajnostni razvoj, delo z nadarjenimi učenci, razvoj socialno-čustvenih kompetenc učencev in dvig sporazumevalnih zmožnosti.

Za učitelje razrednega pouka je bil podan predlog za izvedbo naslednjih seminarjev:

- Razvijanje zmožnosti digitalnega branja na razredni stopnji,
- Opisno ocenjevanje v 1. vzgojno-izobraževalnem obdobju in učenčev portfolio,
- Prehod iz vrtca v šolo in delo v prvem razredu,
- Učenje in poučevanje na razredni stopnji,
- Raznoliki dokazi doseganja matematičnega znanja na razredni stopnji,
- Individualni pristop in raznoliki načini vrednotenja znanja pri učencu na razredni stopnji,

- Od opismenjevanja do branja in pisanja na razredni stopnji – jezik, književnost,
- Trajnostna mobilnost: Usposabljanje učiteljev za izvajanje kolesarskih izpitov v osnovni šoli,
- Praktična vožnja in kolesarski izpiti v osnovni šoli,
- Motiviranost za branje na razredni stopnji.

Seminarji bodo objavljeni v **Katalogu programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju – KATIS**.

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/razredni-pouk/>

Prenovljena spletna stran Zavoda RS za šolstvo

V spomladanskem času se je začela prenavljati spletna stran Zavoda RS za šolstvo. Prenos vsebin še ni povsem dokončan, posodobljene bodo tudi nekatere informacije.

Na prenovljenem portalu nas najdete v zgornji pasici pod zavihkom **Publikacije**, kjer na spustnem seznamu izberete **Strokovne revije**.

Ob izbiri naslova strokovne revije Razredni pouk na seznamu na desni strani vas poveza usmeri na predstavitveno stran revije

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/razredni-pouk/>,

kjer so zapisani osnovni podatki o reviji in povezave na letno naročnino, nakup posamezne številke revije, navodila za pripravo prispevka, prijavnico prispevka in soglasje.